

JANAKKALAN MAANKÄYTÖN RAKENNEMALLI 2030+

Janakkala 8.4.2010

Janakkala

SISÄLLYSLUETTELO

1. JOHDANTO	1
2. LUONTO, MAISEMA JA RAKENNETTU YMPÄRISTÖ	2
2.1 Luonto	2
2.2 Maisema	3
2.3 Rakennettu ympäristö	5
2.3.1 Kulttuuriympäristöt	5
2.3.2 Kuntarakenne	6
2.3.3 Liikenne	8
2.3.4 Yhdyskuntatekniikka	10
3. TOIMINTAYMPÄRISTÖ	12
3.1 Väestö ja asuminen	12
3.2 Työpaikat ja toimitila-alueet	19
3.3 Palvelut	20
3.3.1 Kaupalliset palvelut	20
3.3.2 Julkiset palvelut	21
3.4 Maanomistus	22
4. TALOUDELLINEN YMPÄRISTÖ	22
5. YHTEISÖLLINEN YMPÄRISTÖ	23
6. KUNNAN IMAGO JA IDENTITEETTI	24
7. MAANKÄYTÖN SUUNNITELMAT, STRATEGIAT JA VISIOT	24
7.1 Ylikunnalliset suunnitelmat	25
7.1.1 Maakuntasuunnitelma	25
7.1.2 Maakuntakaava	25
7.1.3 Hämeenlinnan seudun aluekeskusohjelma	25
7.1.4 Kunta- ja palvelurakennemuutos	26
7.1.5 Muut selvitykset	27
7.2 Kunnalliset suunnitelmat	29
7.2.1 Yleiskaavat	29
7.2.2 Asemakaavat	29
7.2.3 Ranta-asemakaavat	29
7.2.4 Rakennusjärjestys	30
7.2.5 Vesihuollon kehittämissuunnitelma	30
8. TAVOITTEET	30
8.1 Janakkalan alueidenkäytön kehittämisen kolme pääperiaatetta	30
Varaudutaan kunnan hallittuun kasvuun	30
Tähdätään ehjään ja toimivaan yhdyskuntarakenteeseen	31
Sitoudutaan kunnan ja seudun yhteistyöhön	31
8.2 Suunnittelun tavoitteet/ Yhdyskuntarakenne	31
8.3 Suunnittelun tavoitteet/ Väestö ja asuminen	32
8.4 Suunnittelun tavoitteet/ Elinkeinot ja palvelut	32
8.5 Suunnittelun tavoitteet/ Liikenne ja tekninen huolto	32
8.6 Suunnittelun tavoitteet/ Ympäristö, virkistys ja suojele	33
9. MITOITUS	33

10. MALLIVAIHTOEHDOT	35
10.1 Yleistä	35
10.2 Vaihtoehto 1. ”Monikeskus”	36
10.3 Vaihtoehto 2. ”Päätaajamat”	37
10.4 Vaihtoehto 3. ”Kunta/kaupunki”	38
10.5 Vaihtoehto 4. ”Itäväylä”	39
10.6 Vaihtoehto 5. ”Länsiväylä”	40
10.7 Asunto- ja toimitila-alueiden ulkopuoliset alueet	41
10.8 Tavoitteiden toteutuminen vaihtoehdoissa.....	41
10.8.1 Vaikutukset ihmisten elinoloihin ja –ympäristöön	41
10.8.2 Vaikutukset luontoon	42
10.8.3 Vaikutukset yhdyskuntarakenteeseen	43
10.8.4 Vaikutukset maisemaan, kulttuuriperintöön ja rakennettuun ympäristöön	43
10.8.5 Vaikutusten yhteenveto.....	45
11. MAANKÄYTÖN RAKENNEMALLI.....	47
11.1 Asuntoalue	49
11.2 Kylämäinen alue / kehittämiskäytävä	50
11.3 Keskusta-alue	50
11.4 palvelualue	50
11.5 Työpaikka-alue.....	50
11.6 Virkistysalue	51
11.7 Vihervyöhyke.....	52
11.8 Matkailualue.....	52
11.9 Erityisalue	52
11.10 Suojelualue.....	52
11.11 Ohjeellinen linjaus	53
12. YHTEENVETO	53
12.1 Suunnitelman luonne ja vaiheet	53
12.2 Taajamien kehityssuunnat	54
12.3 Rakennemallin käyttö ja jatkotyö	55

Mitoitustaulukot

- s. 34 Keskimääräinen mitoitustarkastelu 2007, 2008-2030
- s. 49 Asuntotuotanto 1995-2000, 2001-2007, 2008-2030 ja aluetarve

Liitekartat

1. Luonnonsuojelualueet ja -kohteet
2. Vesihuolto
3. Muinaismuistot sekä merkittävät maisemat ja kulttuuriympäristöt (sisältää rakennetut kulttuuriympäristöt RKY 2009)
4. Koulu- ja kauppapalvelujen saavutettavuus
5. Turengin taajama-alueen kehitys 1975-2007
6. Tervakosken taajama-alueen kehitys 1975-2007
7. Tieverkko
8. Energiahuolto
9. Kunnan maanomistus
10. Ote maakuntakaavasta
11. Oikeusvaikutteiset kaavat
12. Rakennusjärjestyksen suunnittelutarve- ja rakennuspaikan pinta-alavaatimusalueet
13. Maankäytön rakennemalli, Pääkartta

Kuvat Leena Turkka (LT)
Pasi Leino (PL)

Lähdeluettelo

Hyvinkään–Riihimäen seudun maankäytön kehityskuva; *Hämeen liitto, Hausjärvi, Hyvinkää, Loppi, Riihimäki (Uudenmaan liitto, Hämeen ympäristökeskus, Janakkala, Nurmijärvi, Tuusula) 2008*

Häme 2030 –maakuntasuunnitelma; *Hämeen liitto 2005*

Hämeen maakunnallinen maisemaselvitys; *Hämeen liitto, Hämeen ympäristökeskus, Hämeen ammattikorkeakoulu 2003*

Hämeenlinnan kaupunkiseudun maankäytön kehityskuva; *Seutukeskus Oy Häme, Kehittämiskeskus Oy Häme, Hattula, Hauho, Hämeenlinna, Janakkala, Kalvola, Lammi, Renko, Tuulos 2008*

Hämeenlinnan seudun aluekeskusohjelma; *Kehittämiskeskus Oy Häme*

Janakkalan historia; *Janakkalan kunta 1976*

Janakkalan kunnan vesihuollon kehittämissuunnitelma 2004; *Janakkalan kunta, Janakkalan Vesi, Paavo Ristola Oy*

Janakkalan linnustaselvitys; *K-H lintutieteellinen yhdistys 1991*

Janakkalan luonto; *Janakkalan kunta, Ympäristötutkimus Oy Metsätähti 1994*

Janakkalan vähittäiskaupan palveluverkkoselvitys; *Janakkalan kunta, TP Group Finland Oy - Keskustakehitys 2006*

Kanta-Hämeen liikennejärjestelmäsuunnitelma; *Hämeen liitto, Kanta – Hämeen kunnat, Hämeen tiepiiri, Hämeen ympäristökeskus, Etelä – Suomen lääninhallitus, Ratahallintokeskus, VR Osakeyhtiö, Linja-autoliitto, Sisä – Suomen Kuljetusyrittäjät ry, Linea Konsultit Oy 2008*

Kanta-Hämeen maakuntakaava; *Hämeen liitto 2004*

Kuntastrategia vuoteen 2012; *Janakkalan kunta 2005*

Kuuden kunnan rakennuskulttuuri; *Janakkala, Kalvola, Kärkölä, Loppi, Nastola, Renko, Ahola 2004*

Lahden kaupunkiseudun rakennemalli 2040; *Asikkala, Heinola, Hollola, Lahti, Nastola ja Orimattila 2004*

Palvelustrategia 2007-2016; *Janakkalan kunta 2006*
Puitelain toimeenpanosuunnitelma; *Janakkalan kunta 2007*
Ranta-alueiden luontoinventointi; *Janakkalan kunta, Häyhä, Ratia, Lehtinen 1999*
Suomen ympäristökeskus, *Hertta-ympäristötietojärjestelmä*
Taloussuunnitelmat 2008-2011 ja 2009-2012; *Janakkalan kunta 2007 ja 2008*
Tilastokeskus, tilastotietokannat
Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt (RKY), Museoviraston inventointi 2009.

1. JOHDANTO

Rakennemallityön tarkoitus on Janakkalan kunnan pitkän aikavälin maankäyttöstrategiasta päättäminen. Sillä kytketään väestön muutostekijät, elinkeinopolitiikka ja aluetalous maankäyttöön ja sen kehittämiseen. Hyväksyttävä malli konkretisoituu jatkotöinä laadittavien yleiskaavojen korvauksessa vanhat taajamayleiskaavat ja koko kunnan yleiskaavan. Niiden painopiste tulee olemaan taajamien kasvualueiden tarkemmassa määrittämisessä, tärkeiden suojeluarvojen säilyttämisessä sekä keskeisten virkistysalueiden ja –reittien turvaamisessa. Yksi rakennemallin toteuttamisohjelma on jatkotyönä laadittava maanhankintasuunnitelma, joka auttaa yhdyskuntarakenteen suunnitelmallisessa kehittämisessä. Maankäytön rakennemallin osoittamalla taajamien kasvusuunnilla voidaan perustella myös lunastuksen käyttöä maan hankinnassa.

Suunnittelun lähtökohtina ovat valtakunnallisissa alueidenkäyttötavoitteissa korostuneiden ilmastomuutoksen hillinnän ja yhdyskuntarakenteen eheyttämisen lisäksi paikallisesti mm. väestön määrän ja ikärakenteen kehitys sekä muuttoliike. Suunnittelussa pohditaan kunnan yhteistyöasemaa seudulla ja metropolialueella, yhdyskuntarakennetta, asuntotuotannon määrää ja talotyyppijakoa, palvelurakennetta, elinkeinoelämän kehitystä, virkistysmahdollisuuksia sekä suojelu- ja kulttuurirympäristöjä.

Janakkalan on pystyttävä tarjoamaan tulevaisuudessa vetovoimainen, perusturvallinen ja monimuotoinen asumismahdollisuus lapsiperheistä ikääntyneisiin kuntalaisiin saakka. Toimenpiteet tulee sopeuttaa vielä halvan öljyn aikakauden päättymiseen ja uuden energiatalouden alkamiseen sekä ilmastomuutoksen hillintään. Muutossuunnat ovat usein kunnan toimintakenttää laajemmat vaikuttaen nopeasti, jopa maailmanlaajuisesti.

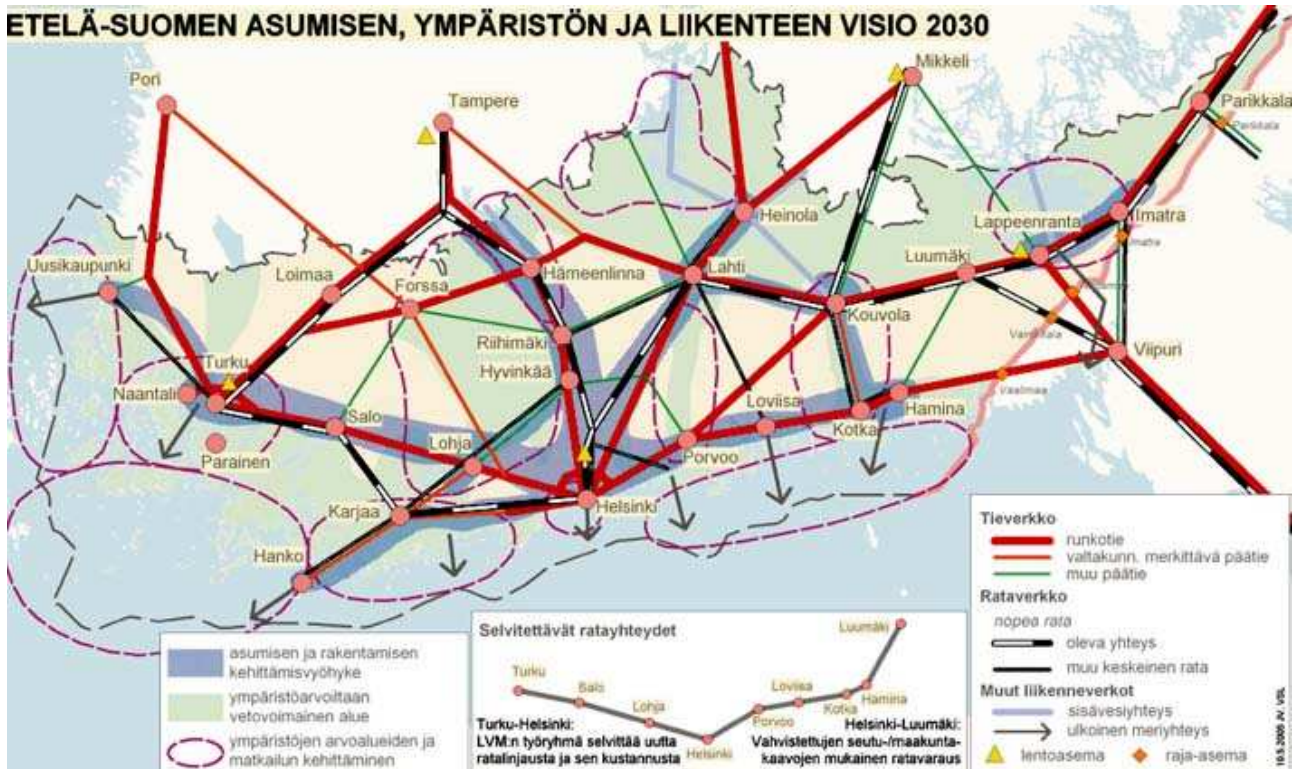
Asumisen, työskentelyn, vapaa-ajan käytön ja sitä myöten liikkumisen tapojen muuttumiseen vaikuttavat monet ilmiöt. Ainakin asumisen osalla tämä tarkoittaa nykyisten alueiden kehittämistä ja varautumista usean tyyppisiin uusiin asuinalueisiin, jotka soveltuvat eri elämänvaiheessa oleville väestöosille. Kehitystä arvioitaessa pitää pohtia esimerkiksi

- o jatkuuko perheiden hakeutuminen asunoneliöiden perässä pääkaupunkiseudulta kaupunkiseudulle ja keskuskunnasta naapurikuntaan
- o hakeutuvatko työlliset henkilöt työmarkkinavetovoiman mukana pääkaupunkiseudun läheisyyteen vai kehittyvälle omalle seudulle,
- o asuuko yhä suurempi eläköityvien henkilöiden joukko nykyisissä asunnoissaan vai tapahtuuko paluumuuttoa isoista kaupungeista pienempiin taajamiin, vai onko muuton suunta kaupunkeihin monipuolisten palvelujen lähelle?

Tammiranta (LT)

Muutaman vuoden takaisessa OECD:n katsauksessa Janakkalan kunta ja koko Kanta-Häme on sisällytetty pääkaupungin metropolialueeseen, mikä antaa uskoa HHT-vyöhykkeeksi nimetyn kolmostien varren kasvun mahdollisuuksiin tulevaisuudessakin. Metropolialueeseen kuuluvat myös mm. Turun, Lahden ja Kotkan suunnat, joten kilpailu niiden kanssa edellyttää strategisten asuin- ja toimitilakohteiden / taajamien kasvusuuntien varmistamista sekä liikenneverkostojen ja niiden palvelutason kehittämistä Hämeenlinnan seudulla. Menestykseen vaikuttavia tekijöitä ovat em. lisäksi mm. koko seudun tai kunnan alueen osaaminen, työvoiman tarjonta, viihtyisyys sekä julkisten, kaupallisten ja vapaa-ajan palveluiden laatu.

2. LUONTO, MAISEMA JA RAKENNETTU YMPÄRISTÖ

2.1 Luonto

Kuntaa halkovat useat luode-kaakko –suuntaiset murrosvyöhykkeet, jotka näkyvät maastossa samansuuntaisina järvi-jonoina, suoaltaina ja jokilaaksoina. Kunnassa on useita arvokkaita kallioalueita, joista muutamat Tervakosken lounaispuolella olevat osat kuuluvat Natura 2000 –verkostoon (liitekartta 1). Toinen Salpausselkä kulkee Janakkalan halki epäyhtenäisenä vyöhykkeenä lounaasta koilliseen. Luode-kaakko –suuntaiset pitkittäisharjut ovat merkittävimmät lajittuneet maaperämuodostumat kunnassa. Alueen pohjavedenpinnan yläpuolisten soravarojen on (1970-luvulla tehdyssä valtakunnallisessa kartoituksessa) arvioitu olevan noin 464 milj. m³. Hienojakoiset hiesu- ja savi-kerrostumat täyttävät laaksoja. Harjujen lievealueet ovat hyviä viljelyalueita.

Janakkalan vesistöt kuuluvat Kokemäenjoen päävesistöalueeseen ja siellä paria pohjoisinta järveä lukuun ottamatta Vanajan reitin vesistöalueeseen. Keskusjärvenä toimiva Kernaalanjärvi vastaanottaa eri suunnista valuvien latvavesireittien vedet, ja päästää ne Hiidenjokea pitkin Vanajaveteen. Tulovirtaamaltaan suurin joki on idästä laskeva Puujoki. Toivanjoki tuo vesiä etelästä Tervajoen

kautta. Länneestä alkunsa saava Haapajärven reitti laskee vetensä Hyvikkälän/Tuulensuunjoen kautta. Kernaalanjärveen laskee luoteesta Räikälänjoki, jolla on laaja valuma-alue Hattulan-Hämeenlinnan-Rengon suunnalla. Noin sadan järven, lammen tai joen käyttökelpoisuus virkistykseen, veden laadun perusteella, vaihtelee välillä hyvä – välttävä. Kunnan kokonaispinta-alasta on vettä runsas kuusi prosenttia (37,65 km²).

Kunnan alueen pohjavesivarat ovat hyvät. Yhdyskuntien vedenhankinnan kannalta tärkeitä pohjavesialueita on 11 kpl ja vedenhankintaan soveltuvia pohjavesialueita on myös 11 kpl. Niiden kokonaisantoisuus on lähes 30 000 m³/d (liitekartta 2). Alueelle ulottuu lisäksi osia naapurikuntien puolella olevista kolmesta tärkeästä ja viidestä soveltuvasta pohjavesialueesta. Yhdeksän muun pohjavesialueen (noin 3800 m³/d) hyödyntämiskelpoisuutta ei ole vielä arvioitu lisätutkimuksin.

Janakkala kuuluu suoaluejaossa rannikon kermikeitaiden vyöhykkeeseen. Kunnan alueella on ollut runsaasti isoja keidassoita, mutta näistä vain pari on säilynyt ojittamattomina. Heinisuo, Raimansuo, Suurisuo ja Toivanjokeen sisältyvä suo-osuus kuuluvat Natura 2000 –ohjelmaan (liitekartta 1). Turvetuotanto on käynnissä Röyhynsuolla.

Kunta on valtakunnallisesti tarkasteltuna ilmastoltaan suotuisaa aluetta. Vuoden keskilämpötila on noin + 4 °C ja sademäärä suunnilleen 600 mm. Kasvukauden pituus on keskimäärin 165 vuorokautta. Valtakunnallisessa kasvien kasvuolosuhteita kuvaavassa luokituksessa (I-VII) Janakkala kuuluu vyöhykkeeseen III.

Janakkala kuuluu eteläboreaaliseen metsäkasvillisuusvyöhykkeeseen ja Etelä-Hämeen luonnontieteelliseen eliömaakuntaan. Metsät kattavat juuri yli puolet kunnan pinta-alasta, ja ne ovat lähes kokonaan talouskäytössä. Metsät ovat useimmiten tuoretta tai lehtomaista kangasta. Valtapuu on kuusi – karujen harjumaiden runsaudesta ja Etelä-Hämeen lehtokeskukseen kuuluvista kunnan läntisistä osista huolimatta.

Alueen luonto on runsaslajista ja rehevää. Vesistöjen osat ja harjut luovat monipuolisen ympäristön eri eliölajeille. Kasviesimerkkeinä voidaan mainita mm. harjuilta kylmäkukka, lehdoista pähkinäpensas, jalopuista lehmus ja saarni. Kulttuurikasvillisuutta esiintyy kartanoiden yhteydessä.

Janakkalan luonnon monipuolisuus heijastuu myös runsaslajisena linnustona. Kunnan alueella pesii noin 150 lintulajia ja muuttoaikaisia vierailijoita on paljon. Erityisen hyviä lintuvesiä ovat Toivanjoki, Haapajärvi ja Kernaalanjärvi. Alueen hyönteismaailma on myös rikas.

Vesistöjen tuntumaan syntyneiden taajamien laajentaminen ohjautuu huonosti kantavien alavien alueiden ja geologisesti/maisemallisesti arvokkaiden harjumuodostumien välimaastoon. Samoille paikoille sijoittuvat hyvät viljelyalueet, joita tulee säästää mahdollisuuksien mukaan. Harjut ovat hyvin saavutettavissa sekä virkistykseen että pohjaveden käytön näkökulmasta.

Laajat koilliset ja läntiset metsäalueet ovat tärkeitä luonnon monimuotoisuuden ja ns. hiljaisten alueiden turvaamisessa.

2.2 Maisema

Kunnan alue jakautuu korkeussuhteiden ja peitteisyyden mukaan karkeasti laajaan Vanajaveden laakson viljelyalueeseen sekä koillis- ja länsiosien erämaaseutuihin. Keskellä alankoa erottuu kuitenkin huomattava harjuselänne Kalpalinnasta Tanttalan kautta Someronvuorelle. Laaksovaikutelmaa rikkovat myös pienipiirteiset harju- ja moreeniselänteet. Länsi/lounaispuolen korkein kohta on

Valajärven – Rengon rajan – Ojajärven tuntumassa oleva Tunterinmäki (+178,7). Itäpuolella (Hämeenlinnan, Hauhon ja Tuuloksen rajalla) Kontuvuori kohoaa 176,6 m merenpinnan yläpuolelle jatkuen selänteinä kaakkoon kohti Hausjärveä. Näiden väliin jäävä vesistö on noin 100 m alempana. Em. harjuselänne kohoaa 55–85 m vesistöä korkeammalle. Taajamat ovat muodostuneet laaksoalueelle harjuselänteiden tuntumaan.

Janakkala kuuluu Hämeen viljely- ja järvimaahan luonnonpiirteiden, maankäyttötapojen ja kulttuurihistorian yhtenäisyyttä peilaavassa maisemamaakuntajaossa. Maisemaseututarkastelussa läntinen kunnan puolisko sisältyy Tammelan ylänköseutuun ja itäinen puolisko Keski-Hämeen viljely- ja järviseluun.

Maakunnallisessa maisematyyppitarkastelussa kuuluvat Miemalanselän – Hiidenjoen – Kernaalanjärven – Haapajärven alueet Vanajaveden laaksoon, joka on Suomen asutus- ja kulttuurihistoriallisesti merkittävää seutua ja yksi Suomen kansallismaisemista ([liitekartta 3](#)). Alueella on linnavuori ja paljon kiinteitä muinaisjäännöksiä, keskiaikainen kirkko, useita kartanoita sekä asumiseen ja viljelyyn suotuisa pienilmasto. Rautatie ja moottoritie halkovat aluetta.

Hakoinen (LT)

Puujoen ja Tervajoen alueet sisältyvät Salpausselän – Puujokilaakson viljelymaisemaan, jossa laajat tasaiset peltoaukeat vuorottelevat korkealle kohoavien harju- ja moreenimuodostumien kanssa. Salpausselän tuntumassa olevat osat ovat vanhimmin asuttua Hämettä. Puujoki halkoo peltoja syvässä uomassaan. Em. rautatie ja moottoritie sijoittuvat tämän alueen länsiosaan.

Tervakosken lounaispuolinen kunnan osa kuuluu Hämeen järviylängön viljelymaisemaan, jossa näkyy peltojen ja metsäsaarekkeiden pienialainen vuorottelu. Vanha asutus on hakeutunut jokireitien liepeille. Kunnan koillinen laita ja pienet osat naapurikunnista ovat erämaisesta selänteestä muodostuvaa Janakkalan korpiylängöä, joka on harvaan asuttu.

Kylämäisten alueiden ja kehittämiskäytävien rakentamisessa sekä maankamaran aineiden ottamisessa tulee kiinnittää erityistä huomiota kulttuuri- ja luonnonmaisemaan.

2.3 Rakennettu ympäristö

2.3.1 Kulttuuriympäristöt

Valtioneuvoston periaatepäätökseen (1995) valtakunnallisesti arvokkaista maisema-alueista ja maisemahoidon kehittämistä sisältyy Hakoisten – Kernaalan maisema-alue, jonka kiintopisteenä ovat Hakoisten linnavuori ja kartano sekä Kernaalanjärven pohjoisosa. Alueeseen sisältyvät lisäksi Monnikkalan ja Vanantaan kartanot sekä harmaakivikirkko ja sitä ympäröivä kylä (liitekartta 3).

Linnavuori (LT)

Maakunnallisesti arvokkaaseen rakennusperintöön (Rakennettu HÄME, Hämeen liitto 2003) kuuluvat lisäksi mm. Harvialan ja Kiipulan kartanot kulttuurimaisemineen, Hyvikkälän ja Vähikkälän kylät ja kulttuurimaisemat, Napialan - Uhkoilan ja Toivan kulttuurimaisemat sekä vanha Meritie. Muutamat arvokkaat perinnemaisemat edustavat laidunta, niittyä ja ketoa.

Tarinmaa (LT)

Kunnan alueella sijaitsee useita muinaismuistolailta rauhoitettuja kiinteitä muinaisjäännöksiä. Tiedot perustuvat Museoviraston rekisteriin, jonka viimeisimmät aluetta koskevat täydennykset ovat 2000-luvulla tehdyistä tarkennusinventoinneista.

Hämeen maakunnallisessa maisemaselvityksessä (2003) on esitetty myös kulttuuriympäristövyöhykkeitä. Valtakunnallisten ja maakunnallisten inventointien lisäksi on kunnan alueen rakennusperinteen arvot selvitetty paikallisesti kuuden kunnan yhteiseen inventointiin liittyen v. 2002-2004.

Erikseen mainittavia kohteita ovat kirkkolain suojaama Pyhän Laurin kirkko Tarinmaan kylässä, rakennussuojelulailta suojeltu Vanha-Tapaila sekä rautatieasemien suojelusopimuksen piiriin kuuluvat Turenin ja Leppäkosken rautatieasemat.

Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt

Rakennemallin valmisteluvaiheessa huomioon otettavia, valtakunnallisesti merkittäviä kulttuurihistoriallisia ympäristöjä ovat olleet museoviraston ja ympäristöministeriön inventoinnin (RKY 1993) mukaan mm. Hakoisten – Tarinmaan kulttuurimaisema sekä Viralan, Irjalan ja Leppäkosken kartanot kulttuurimaisemineen, Tervakosken tehdasyhdyskunta, Leppäkosken asemanseutu ja eräät yksittäiset kohteet. Viimeisimpänä rakennetun ympäristön inventointina on valmistunut Museoviraston valmistelemana *Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt (RKY 2009)*. Inventointi korvaa Valtioneuvoston päätöksen 22.12.2009 mukaisesti Museoviraston ja ympäristöministeriön selvityksen *Rakennettu kulttuuriympäristö, Valtakunnallisesti merkittävät kulttuurihistorialliset ympäristöt (RKY 1993)*. Inventointitieto on otettava päätöksen mukaisesti huomioon maankäytön suunnittelun lähtökohtana Valtakunnallisiin alueidenkäyttötavoitteisiin pohjautuen 1.1.2010 lukien, poikkeuksena ne kaavat, jotka ovat olleet julkisesti nähtävillä ennen mainittua päivämäärää ja hyväksytään ennen 30.6.2010. Liitekartalla 3 on osoitettu mm. maisema-alueiden lisäksi inventoinnin (RKY 2009) mukaiset alueet, jotka suurimmaksi osaksi ovat sisältyneet kulttuurihistoriallisina ympäristöinä noteerattuihin alueisiin jo aiemmin.

RKY 2009 on osoittanut Janakkalassa kolmelle alueelle, tai kohteiden ja alueiden muodostamalle aluekokonaisuudelle, aiempia kulttuuriympäristöjä laajemman ja eri kohteita yhdistävän rajauksen. Nämä sijoittuvat 1) Monikkalan ja Vanantaan kartanomiljööalueelle, 2) Leppäkosken kartanon alueelle, jossa kohteita mm. tiilitehtaan rakennus ja Ida Aalbergin lapsuudenkoti sekä 3) Irjalan kartano. RKY 2009 muutosten ja rakennemallin aluevarausten tai tavoitteiden välillä ei ole suojelutavoitteisiin tai muuhun maankäytön suunnitteluun liittyvää ristiriitaa.

Tarinmaa (LT)

2.3.2 Kuntarakenne

Janakkalan rakenteeseen kuuluvat olennaisesti valtatie 3 ja pohjoisen suunnan valtakunnallinen päärata, jotka halkovat kunnan aluetta parinkymmenen kilometrin matkalla. Kuntakeskus Turenki ja

kunnanosapalveluja sisältävä Tervakoski liittyvät näiden liikenneväylien kautta Helsinki-Hämeenlinna-Tampere -akselin lähimpiin maakunta- ja kaupunkikeskuksiin – Hämeenlinnaan (15 km) ja Riihimäkeen (11 km). Seudullinen taajamarakenne on jo kasvamassa yhteen Hämeenlinnan ja Turengin välillä, jolloin on muodostumassa aina Hattulan Parolaan asti ulottuva yhtenäinen vyöhyke. Tervakosken suunnassa kunnan haja-alue ulottuu Riihimäen taajamarakenteeseen asti. Kuntaa sivuavat poikittaisyhteyksinä valtatie 10 ja kantatie 54. Janakkalasta on hyvä yhteys myös Helsinki-Vantaan lentoasemalle ja Helsingin Vuosaaren satamaan.

Kaksi päätaajamaa sekä Tarinmaa (kirkonkylä) ja Leppäkoski muodostavat melko tiiviin taajamaryppään keskusakselin tuntumaan. Päätaajamien lisäksi on useita kylämäisiä asumisalueita. Osa niistä on etäällä varsinaisesta keskusakselistä, sillä kunnan ulottuvuus lounaasta koilliseen on noin 36 km. Palvelujen painopistealueet ovat päätaajamissa, mutta esim. perusopetusta antavia kouluja on kahdeksalla muullakin kylällä (Harviala, Heinäjoki, Leppäkoski, Löyttymäki, Tanttala, Tarinmaa, Virala, Vähikkälä) (liitekartta 4). Taajamien ulkopuolisia palvelukeskittymiä ovat Kiipulan koulutus- ja kuntoutuskeskus (ml. Haitti) sekä moottoritien Linnatuulen palvelukeskus. Taajamien ulkopuolista asutusta on aikojen kuluessa keskittynyt myös taajamien lievealueille ja teiden varjolle.

Vaikka kunnan väestömäärä on pysynyt 1970-luvun alusta 2000-luvun alkuun suunnilleen ennallaan, on taajama-alueiden pinta-ala kasvanut puolella vv. 1975-2005 (1150 ha:sta 1750 ha:iin). Suurin osa kasvusta on kohdistunut päätaajamiin Turenkiin ja Tervakoskelle (liitekartat 5 ja 6). Leppäkoski ja Tarinmaa ovat kasvaneet suhteessakin vähemmän. Kokonaan uusina alueina on otettu käyttöön Rastikankaan toimitila-alue ja Harvialan asuntoalue. Taajama-alueiden kasvua (ennallaan olleen väestömäärän aikana) selittävät mm. kunnan sisäinen taajamiin muutto, asumisväljyyden lisääntyminen ja vanhojen asuntojen poistuma koko kunnan alueella. Teollisuusalueita on tullut lisää rakenteellisen muutoksen ja tänne muuttaneiden uusien toimintojen myötä.

Rastikangas (LT)

Maa- ja metsätalousvaltaisella alueella on pysyvän haja-asutuksen lisäksi huomattava määrä vapaa-ajan-asutusta (noin 1750 loma-asuntoa). Matkailun kohteita ovat mm. Vanajavedeltä Leppäkoskelle

ulottuva veneilyreitti, Kalpalinnan hiihtokeskus sekä suuria asiakasmääriä puoleensa vetävät Tervakosken Puuhamaa ja em. Linnatuulen palvelukeskus.

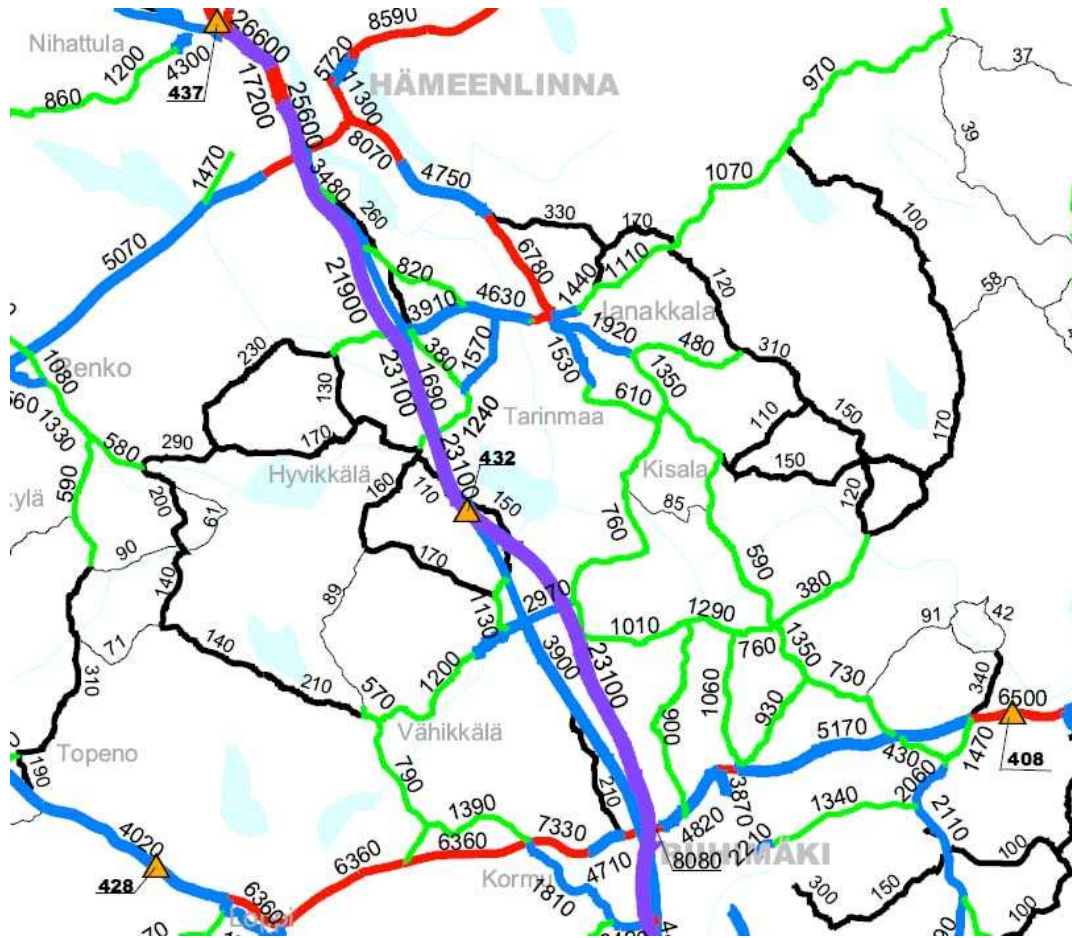
Janakkalan alueen viheryhteyksien päärunko muodostuu Hämeenlinnasta Turengin kautta Hausjärvelle ulottuvasta harjujaksosta, Harvialan metsistä sekä Tervakosken Lamminmaalta Valajärven ja Haapajärven kautta Katiskoskelle ulottuvasta alueesta. Merkittäviä erillisiä viheralueita ovat Mallinkainen – Löyttymäki, Turenki – Lintuvuori, Haukankallio – Rahittu ja Tervakosken Luulio.

2.3.3 Liikenne

Janakkalan liikenneverkon rungon muodostavat Helsinki-Hämeenlinna – akselin suuntainen 3-moottoritie, seututie 130 (Helsingintie), seututie 290 (Harvialantie – Hausjärventie) ja pohjoisen suunnan valtakunnallinen päärata. Maanteitä on kunnan alueella yhteensä 266 km, joista 86 km on kestopäällystetty – öljysorasteita on 176 km ja kolme kilometriä on päällystämättä. Maanteihin liitetyviä (tiehallinnon) kevyenliikenteen väyliä on 23 km. Kaavateitä on noin 90 km ja kunnan kevyenliikenteenväyliä noin 50 km. Teiden toiminnallinen luokitus ilmenee liitekartasta 7.

Alueen suurin keskimääräinen vuorokausiliikenne on moottoritiellä (noin 23 000 autoa) ja se on lisääntynyt parissa vuodessa noin yhdeksän prosenttia. Varsinkin Tervakosken ja Riihimäen välillä vilkastuneella vanhalla 3-tiellä kulkee 2000-4000 ajoneuvoa vuorokaudessa. Seututeiden 290 ja 292 liikenne on Turengin taajaman tuntumassa noin 7000 ajoneuvoa vuorokaudessa. Tervakosken taajaman maanteillä liikkuu 3000-4000 ajoneuvoa vuorokaudessa. Muilla teillä ei ole tapahtunut huomattavia muutoksia liikennemäärissä. Tapahtunut liikenteen kasvu selittyy mm. yksityisten henkilöautojen määrällä, mikä on ollut Janakkalassa tuhatta asukasta kohti 224 vuonna 1975, 408 vuonna 1990 ja 512 vuonna 2006.

Valtakunnallisten henkilöliikennetutkimusten mukaan on kulkutapajakautumassa henkilöautojen osuus lisääntynyt jatkuvasti. Se on lähes 60 % matkoista ja lähes 80 % suoritteista. Kanta-Hämeessä, jossa ei ole suuria kaupunkeja, on niiden osuus (lähes 70 % ja lähes 90 %) koko maan keskiarvoa korkeampi. Joukkoliikenteen käytön suurimmiksi esteiksi on tutkimuksissa todettu yhteyksien vähäisyys tai puuttuminen sekä pitkät odotusajat. Jalankulun ja polkupyöräilyn suurimmiksi esteiksi koetaan huono keli/sää, sairaudet tai liikuntaesteet sekä pitkät etäisyydet.

Lähde: Tiehallinto, Liikennemääräkartta 2007

Turenki on ainoa toimiva rautatieliikennepaikka kunnan alueella. Siellä pysähtyvät muutamat taajamajunavuorot mahdollistavat tavanomaisen työssäkäynnin pääkaupunkiseudulla ja Tampereen suunnalla. Raideliikenteen käyttäjämäärä on Turenkin asemalla noin 50000 matkustajaa vuodessa ja se on pysynyt samansuuruisena viime vuodet. Alueen linja-autoreitit muodostuvat 3-tien pikavuoroista, taajamien yhteyksistä toisiinsa ja kaupunkeihin sekä koulukuljetuksiin liittyvästä maaseutuliikenteestä. Tervakosken ja Turenkin välillä koulupäivien viimeiset edestakaiset vuorot lähtevät Turengista 16:15 ja Tervakoskelta 16:45. Koulupäivien ulkopuolella liikennöi maanantaista perjantaihin neljä vuoroa Turenkiin päin ja neljä vuoroa Tervakoskelle päin. Kunta on mukana Hämeenlinnan seutulippujärjestelyssä. Palveluliikenne Tassulla on reitit Turenkin, Tarinmaan, Viralan, Hyvikkälän, Vähikkälän, Leppäkosken, Heinäjoen, Tyrynkyän, Koljalan, Sääjärven, Tanttalan, Jokimaan ja Mallinkaisten suunnalla läpi vuoden ja lisäksi Saloisten suunnalla kesällä.

Turenkin asema (PL)

Pääradan kohdalla on vuoden 2009 loppupuolella käynnistynyt kahden lisäraideparin tilatarveselvitys Kanta-Hämeen alueella. Selvityksen perusteella saadaan aikaan käsitys raideliikennealueen lisätilan vaatimuksista ja edellytyksistä myös Janakkalan kunnan alueella. Alustavan tarkastelun perus-

teella Janakkalassa ei ole suuria ongelmia tilatarpeen järjestelyissä säilytettävistä ja suojelluista kohteista huolimatta.

Tieliikenteen onnettomuustilastot osoittavat Janakkalassa tapahtuneen 2000-luvulla keskimäärin toista sataa onnettomuutta vuodessa. Vuosittain loukkaantui keskimäärin toista kymmentä henkilöä ja menehtyi yksi henkilö. Moottoritieillä 3 tapahtuneiden onnettomuuksien osuus on ollut noin puolet kuolleista ja hieman vajaa puolet loukkaantuneista.

2.3.4 Yhdyskuntatekniikka

Janakkalan Veden toiminta-alueina ovat valtuuston/kunnanhallituksen erikseen vahvistamat alueet Turengissa (ml. Rastila ja Nuoliala), Tervakoskella, Tarinmaalla ja Leppäkoskella (liitekartta 2). Lähes kaikki toiminta-alueiden asukkaat ovat liittyneet vesi- ja viemärilaitoksen verkostoihin.

Kunnallisessa vedenhankinnassa käytetään noin 3400 m³/d pohjavettä, jota otetaan viidestä vedenottamosta (Kalpalinna, Kuumola, Hallakorpi, Rahittu, Pappilankylä). Kuudes, Matinvuoren vedenottamo on rakennettu ja vuoden 2010 alkupuolella suoritetaan koekäyttöä. Vedenottamoista voi ottaa lupien mukaan yhteensä 6700 m³/d. Valio Oyj:llä on Turengissa oma elintarviketeollisuutta palveleva vedenottamo. Janakkalan Vedellä on yhdysvesijohto väleillä Hämeenlinnan kaupungin raja / Harviala – Turenki, Tarinmaa – Rastikangas – Turenki, Leppäkoski – Tervakoski ja Tervakoski – Kormu (Lopen – Riihimäen vesihuoltoverkosto). Tervakoski – Turenki yhdysvesijohto on rakenteilla 2010 aikana.

Janakkalan Vedellä on kolme jätevedenpuhdistamoa (Turenki, Tervakoski ja Leppäkoski). Uudistetulle Janakkalan keskuspuhdistamolle (Turenki) johdetaan myös kirkonkylän, Rastikankaan, Nuolialan, Kiipulan koulutus- ja kuntoutuskeskuksen sekä Valio Oyj:n ja Suomen Nestlé Oy:n jätevedet. Tervakosken puhdistamolle johdetaan myös Rehakan kaatopaikan suotovedet. Viemäriverkosto on toteutettu erillisjärjestelmän mukaisesti. Tervakoski Oy:llä on oma paperiteollisuutta palveleva jätevedenpuhdistamo Tervakoskella. Haja-asutusalueen umpi- ja saostuskaiivolietteen vastaanotto on alkamassa keskuspuhdistamolla.

Janakkalan Veden erillisiä huleveden toiminta-alueita on Turengin, Tervakosken ja Leppäkosken taajamissa sekä Rastikankaan alueella.

Tiheään asuttujen kylien vesihuoltoa on lähdetty kehittämään mm. vesiosuuskuntien toimesta. Toimivia osuuskuntia ovat Rastila (vain vesi), Punkka-Nummenpää, Uhkoila ja Koljala-Vuortenkyliä. Noin 2500 asukasta ja lähes kaikki kesäasukkaat ovat yleisen vesihuollon ulkopuolella.

Janakkala on mukana 17 kunnan omistamassa jätehuoltoyhtiössä (Kiertokapula Oy), jonka tehtävänä on osakassopimuksen ja yhtiöjärjestyksen mukaisesti huolehtia ympäristöystävällisesti jätehuollon järjestämisestä, jätteiden käsittelystä ja hyötykäytön edistämisestä omistajakuntien alueella teknisesti ja taloudellisesti edullisella tavalla. Sen hoidossa ovat mm. Hämeenlinnan Karanojan ja Hyvinkään Kapulan jätteidenkäsittelyalueet. Kiertokapula toimittaa jätteitä energiahyötykäyttöön Riihimäen Ekokemille. Myös vanhaa Rehakan kaatopaikkaa käytetään jätteenkäsittelyalueena, jossa jätevedenpuhdistamon lietteen käsittely on päättymässä. Alueen jatkokäytön mahdollisuuksia on tutkittu lähinnä aluevarausten osalta vuoden 2009 loppupuolella. Laajentumisalueita ympäristövaikeuksiltaan vähäisten toimintojen osalta on mahdollisuus osoittaa jonkin verran. Jätteenkäsittelyalueen osasta on tehty samaan aikaan vuokrasopimus Kiertokapula Oy:n ja kunnan välillä.

Janakkalassa kiinteistöjen jätehuolto hoidetaan sopimusperusteisesti eli jätteen tuottajat tekevät kuljetussopimuksen jonkun alan yrittäjän kanssa. Kunta ei järjestä kuljetusta, mutta kuljetukseen on liittymisvelvoite. Kunnassa on yli 20 aluekeräyspistettä paperin, lasin, pienmetallin ja paristojen/ladattavien pienakkujen keräystä varten.

Kunnan alueella on Hausjärven Hikiän sähköasemalta länteen ja pohjoiseen lähteviä sähkönsiirron kantaverkkoon kuuluvia linjoja (liitekartta 8). Näihin pääsähkölinjoihin liittyviä muuntoasemia on Tervakosken tehtaalla ja Eväsojalla sekä Turengin Huhtolassa ja Jamolassa. Fingrid Oyj:llä on tarkoitus vahvistaa sähkönsiirtoyhteyksiä sijoittamalla 400 kV:n johdosto 220/110 kV:n johtokäytäviin suunnissa Hikiä – Forssa ja Hikiä – Jämsä.

Korkeapaineinen Riihimäen – Tampereen maakaasuputki sijaitsee 3-tien tuntumassa. Hämeenlinnan Karanojalla se haarautuu Kirkonkulmalle ja edelleen Harvialan kautta Turenkiin. Kaasun jakeluverkkoa on Tervakoskella ja Turengissa, josta se ulottuu mm. Rastikankaalle ja Kiipulaan.

Turengissa ja Tervakoskella hoidetaan kaukolämmöllä keskeisten liike- ja asuinalueiden sekä eräiden teollisuuslaitosten lämpöhuolto. Kauko- tai aluelämmön piirissä on v. 2007 (pinta-aloina tarkasteltuna) 89 % asuinkerrostaloista, 58 % teollisuusrakennuksista ja 50 % rivitaloista. Vajaa puolet omakotitaloista lämpiää sähköllä, reilu neljännes öljyllä ja viidennes puulla. Vain kolme prosenttia omakotitaloista toimii kaukolämmöllä - samaa suuruusluokkaa on maalämmöllä toimivien osuus. Kunta ei ole ohjannut luovuttamiensa tonttien osalta lämmitystavan valintaa.

Mm. kunnallistekniikan ja palveluverkon kokonaistehokkuus kärsii usean taajaman rakenteessa.

Kunnan alueen nykyisessä päätielverkossa ei ole suuria yhteystarvepuutteita. Seudulla selvitetty 10-tien pitkän tähtäimen kehittäminen ei tapahdu Janakkalan Niemenpään kautta, mutta siellä pitää varautua Hämeenlinnan kaupungin kehämäisen väylän toteuttamiseen. Myös Tervakosken taajamarakenteen eteläpuolelta puuttuu kehäosa. Kevyenliikenteen väylät eivät muodosta vielä kummassakaan päätaajamassa yhtenäistä verkostoa. Viralan eritasoliittymästä puuttuu joukkoliikennepysäkki. Myös kaikkien teiden laadullisissa ominaisuuksissa sekä liikenneturvallisuudessa ja esteettömyydessä on kehittämistä. Seututien 130 kapasiteettia voi hyödyntää maankäytössä.

Joukkoliikenteen palvelutasot määritetään Hämeenlinnan kaupunkiseudullakin tehtävässä uudistuksessa liittyen valtakunnallisesti koordinoituun KETJU-hankkeeseen.

Kunnan alueella olevat suurimmat liikennemeluhaitat (3-tien ja pääradan varressa) tulevat tarkemmin tutkituiksi EU-direktiivin mukaisessa valtakunnallisessa meluselvityksessä, joka laaditaan vaiheittain väestökeskittymien koon ja väylien liikennemäärän perusteella.

Taajamien jätevesien puhdistamisen tehostaminen on edellyttänyt Turengin jätevedenpuhdistamon uusimista ja edellyttää vielä siirtoviemärin rakentamista Tervakoskelta Leppäkosken kautta Turenkiin sekä Tervakosken ja Leppäkosken jätevedenpuhdistamoiden poistamista käytöstä.

Haja-asutusalueiden vesihuollon kehittämisessä tarvittaneen uusia vesiosuuskuntia tai –yhtymiä.

Ilmaston muutoskehityksen myötä hulevesien johtaminen ja käsittely vaatii entistä huolellisempaa pintavaluntareittien toteutusta.

Rehakan vanhan kaatopaikan yhteyteen varaudutaan osoittamaan hyötykäyttötoiminnoille lisää alueita.

Tervakosken sähkönsiirron varmistuksesta puuttuu 110 kV:n yhdyslinja Eväsojalta Punkan suunnalle.

Kasvihuonekaasupäästöjen määrän vähentämiseksi pitää lämmityksen polttoainevalintoja sekä liikkumiskulttuuria ja –tottumuksia muuttaa.

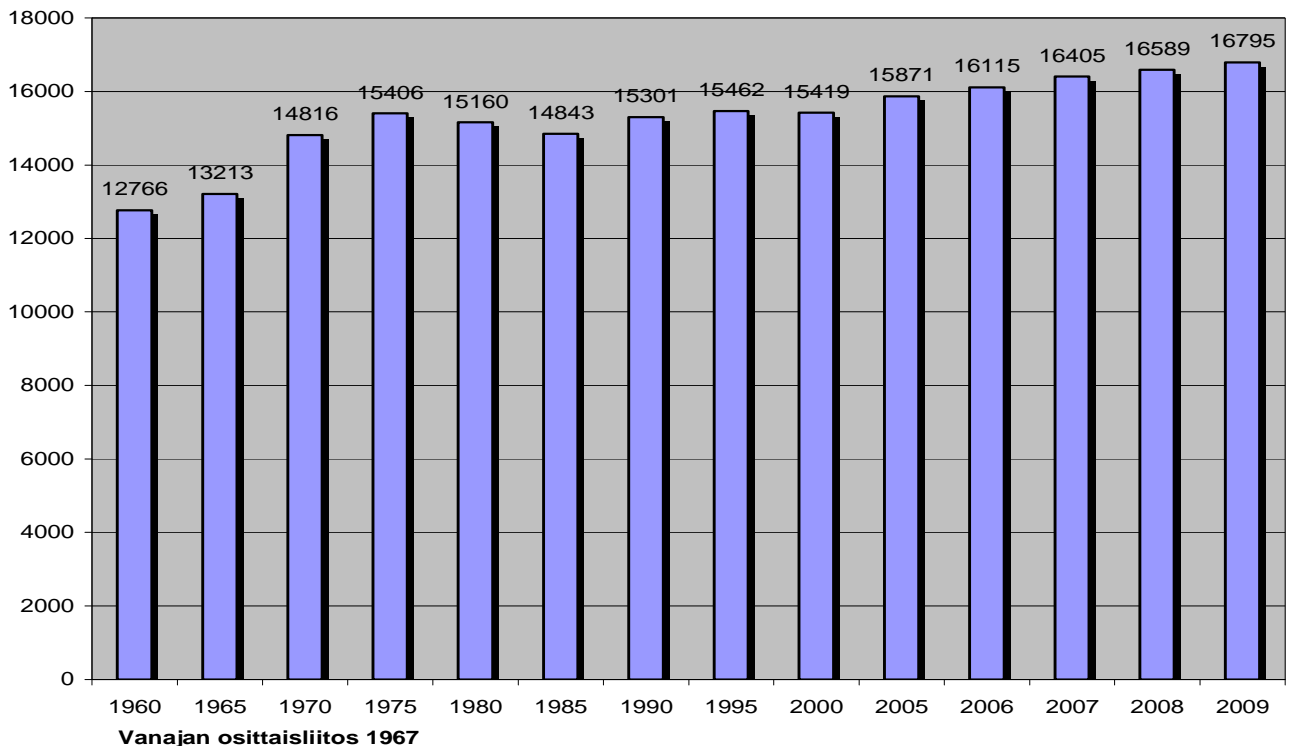
Maankäyttöä suunniteltaessa ja erityisesti ratkaisujen johtaessa esimerkiksi maaperän muokkaamista, maa-ainestenottoa tai vastaavaa johtaviin toimenpiteisiin, tulee selvittää arkeologisten lisäinventointien tarve. Historiallisen ajan asutushistoriaa täsmentävän muinaisjäännösinventoinnin tulee järjestelmällisesti liittyä alueidenkäytön suunnitteluun.

3. TOIMINTAYMPÄRISTÖ

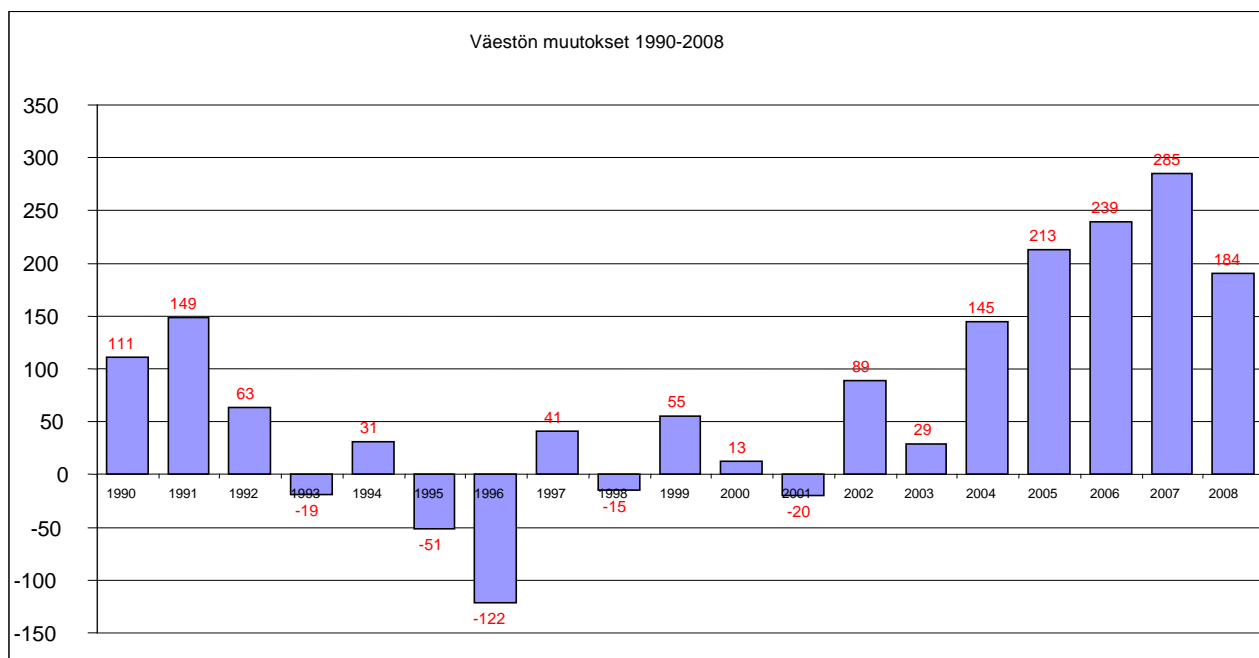
3.1 Väestö ja asuminen

Kunnan väestömäärä on pysynyt ennallaan 1960-luvun lopulta 2000-luvun alkuun, mutta kasvanut vuoden 2001 jälkeen yli 1000 asukkaalla ollen vuoden 2009 lopussa noin 16800 asukasta. Vuosina 2005-2009 on väestömäärän lisäys ollut 1-2 %/a. Kasvu on perustunut muuttovoittoon ja se on kohdistunut ennen kaikkea päätaajamiin, sillä koko asuinrakentamisen painopiste on ollut viime aikoina asemakaava-alueella.

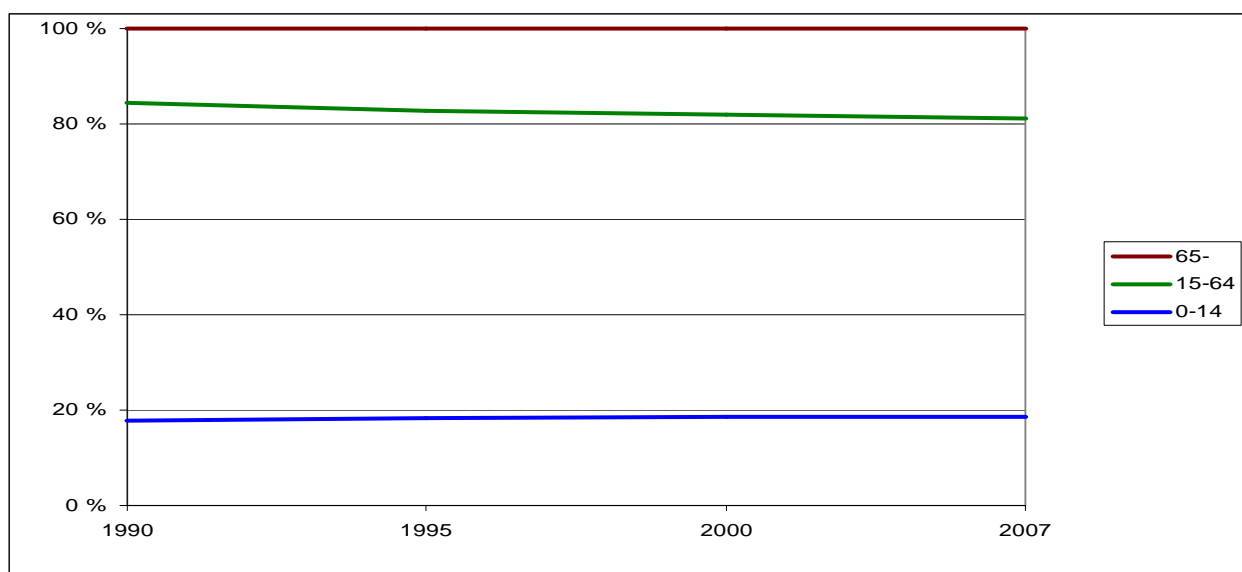
Asukasmäärä 1960-2005 ja 2006-2009

Syntyneiden ja kuolleiden määrät ovat vaihdelleet melko paljon 1990- ja 2000-luvuilla. Syntyneiden enemmisyys on ollut keskimäärin 9,5 henkilöä vuodessa, mutta vuosien 2002-2008 aikana yhdeksän henkilöä vuodessa negatiivinen. Kuntaan on muuttanut vuosittain 600-1000 henkilöä ja kunnasta muuttanut 500-800 henkilöä. Määrät ovat melko suuria samoin kuin muuttotaseen vaihtelut. Vuodesta 2005 alkaen on nettomuutto ollut selvästi positiivista työ- ja opiskeluikäisten sekä kouluikäisten tai nuorempien osalla. Ulkomaiden kansalaisia on noin 1 % väestöstä.

Väestön ikärakenne on muuttunut vuodesta 1990 lähtien siten, että opiskelu- ja työikäisten suhteellinen osuus on pienentynyt. Kouluikäisten ja nuorempien suhteellinen osuus on hieman kasvanut ja eläkeikäisten osuus on suurentunut.

Tilastokeskuksen demografisen trendilaskelman mukaan väestön kokonaismäärä kasvaa vv. 2006-2030 viidenneksellä (noin 3200:lla). Keskimääräinen kasvu on alkujaksolla 1,2-0,8 %/a ja loppujaksolla 0,8-0,6 %/a. Alle kouluikäisten määrä ja suhteellinen osuus pysyvät suunnilleen nykyisellään. Kouluikäisten määrä kasvaa (noin 250:llä), mutta osuus säilyy ennallaan. Määrä on suurimmillaan tarkastelujakson lopussa. Opiskelu- ja työikäisten määrä kasvaa (noin 850:llä), mutta osuus pienenee. Määrä on suurimmillaan tarkastelujakson lopussa. Eläkeikäisten määrä kasvaa 1,7-kertaiseksi (noin 2100:lla) ja suhteellinen osuus muuttuu vajaasta 18 %:sta runsaaseen 25 %:iin. Määrä on suurimmillaan tarkastelujakson lopussa.

Tilastokeskuksen väestöennuste ikäryhmittäinJanakkala
18.9.2007

Ikäryhmä	2006	2010	2015	2020	2025	2030	muutos (%)
yhteensä	16115	16819	17607	18294	18864	19310	19,8
0 - 4v	871	902	915	924	922	903	3,7
5 - 9v	1065	1067	1098	1114	1123	1118	5,0
10 - 14v	1088	1146	1157	1193	1211	1221	12,2
15 - 19v	970	1010	1071	1076	1115	1132	16,7
20 - 24v	622	656	684	690	680	711	14,3
25 - 29v	711	709	717	749	712	699	-1,7
30 - 34v	900	981	969	963	1003	935	3,9
35 - 39v	1172	1091	1212	1212	1198	1247	6,4
40 - 44v	1193	1272	1192	1315	1322	1306	9,5
45 - 49v	1150	1223	1293	1207	1326	1339	16,4
50 - 54v	1210	1180	1230	1281	1193	1309	8,2
55 - 59v	1313	1214	1186	1234	1272	1185	-9,7
60 - 64v	990	1306	1197	1173	1222	1252	26,5
65 - 69v	913	939	1279	1180	1161	1215	33,1
70 - 74v	650	771	875	1203	1119	1107	70,3
75 - 79v	539	537	666	768	1071	1009	87,2
80 - 84v	442	432	430	544	642	911	106,1
85 - 89v	213	277	287	296	384	467	119,2
90 - 94v	81	82	125	136	146	196	142,0
95+ v	22	24	24	36	42	48	118,2

Rakenteeseen kuuluvat päätaajamat Turenki ja Tervakoski sekä kaksi paikallistaajamaa (Tarinmaa, Leppäkoski), jotka muodostavat yhdessä melko tiiviin ryppään. Kunnassa on taajamien lisäksi useita kyliä ja kylämäisiä asumisalueita. Seudullinen taajamarakenne on jo kasvamassa yhteen Hämeenlinnan ja Turengin välillä, jolloin on muodostumassa aina Hattulan Parolaan asti ulottuva yhtenäinen vyöhyke. Tervakosken suunnassa Punkan kylämäinen alue ulottuu Riihimäen taajamarakenteeseen asti.

Turengin ja Tervakosken taajamien väestömäärät ovat kasvaneet 11 % vv. 1991-2007. Turengissa (9 %) on jatkunut mm. Kauriinmaan kasvu ja Kuumolan vähentyminen. Tervakoskella (17 %) Alasjärvi (Tammiranta) on kasvanut ja (vanhan) kylän ja tehtaan alue vähentynyt. Kunnan muulla osalla on ollut kasvua mm. Paiston – Punkan alueella ja vähennystä Sääjärven – Saloisten alueella.

Väestö osa-alueittain 1990-2008 (1/2)

Alue	1990	1995	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	Δ 2000-2008	
												kpl	%
165 Janakkala	15301	15462	15419	15401	15483	15517	15661	15871	16115	16405	16589	1170	7,6
<i>1651 Turenki Ympäristöineen</i>	<i>9344</i>	<i>9339</i>	<i>9426</i>	<i>9412</i>	<i>9512</i>	<i>9550</i>	<i>9658</i>	<i>9721</i>	<i>9824</i>	<i>9956</i>	<i>10119</i>	693	7,4
165101 Turenki	6756	6803	6878	6868	6967	7022	7079	7144	7239	7349	7443	565	8,2
165101001 Mäntyniemi	129	120	117	118	121	129	167	193	223	210	215	98	83,8
165101002 Suokulma	210	187	190	187	186	197	187	192	187	182	182	-8	-4,2
165101003 Pyhämäki	115	90	102	107	99	93	89	87	88	94	98	-4	-3,9
165101004 Alanko	23	21	27	27	25	32	35	34	31	33	44	17	63,0
165101005 Sokeri	3	2	2	2	8	6	6	4	4	4	4	2	100,0
165101006 Tohvela	743	755	757	733	777	782	786	793	809	821	826	69	9,1
165101007 Turengin Keskusta	65	32	37	32	32	48	54	48	43	39	41	4	10,8
165101008 Kauriinmaa	388	717	867	940	1008	1053	1096	1129	1207	1285	1365	498	57,4
165101009 Retuperä	222	190	174	184	184	181	182	182	182	177	171	-3	-1,7
165101010 Tapaila	726	659	704	676	652	671	672	682	685	680	656	-48	-6,8
165101011 Kekanaho-Moisio	679	671	704	707	703	696	681	674	684	671	660	-44	-6,3
165101012 Lastuvuori	74	72	71	65	72	68	69	67	66	63	66	-5	-7,0
165101013 Kansanpuisto-Harjuriinne	465	445	418	420	414	391	393	409	398	406	390	-28	-6,7
165101014 Kuumola	1056	975	907	898	913	892	892	887	871	877	876	-31	-3,4
165101015 Hakamäki	694	692	667	664	661	662	662	677	670	686	673	6	0,9
165101016 Paturi-Heikkilä	1164	1175	1134	1108	1112	1121	1108	1086	1091	1121	1176	42	3,7
165102 Turengin Ympäristö	2588	2536	2548	2544	2545	2528	2579	2577	2585	2607	2676	128	5,0
165102017 Harvialan Kartano	95	74	76	82	78	70	64	73	69	69	118	42	55,3
165102018 Harviala-Koljala	407	415	404	402	405	412	429	437	439	446	444	40	9,9
165102019 Heinäjoki	247	234	242	237	243	247	239	238	236	231	230	-12	-5,0
165102020 Kerkkola	129	136	126	136	125	119	124	128	123	131	126	0	0,0
165102021 Kiipula	196	165	172	167	165	158	160	148	146	142	152	-20	-11,6
165102022 Leppäkoski	420	441	432	434	423	434	435	443	461	458	457	25	5,8
165102023 Kirkonkylä	398	391	387	383	382	376	396	379	372	380	390	3	0,8
165102024 Rastila	243	228	227	227	227	230	228	232	227	229	229	2	0,9
165102025 Virala	208	212	225	224	235	230	245	250	253	264	274	49	21,8
165102026 Hyvikkälä	245	240	257	252	262	252	259	249	259	257	256	-1	-0,4

Väestö osa-alueittain 1990-2008 (2/2)

Alue	1990	1995	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	Δ 2000-2008	
												kpl	%
<i>1652 Tervakoski Ympäristöineen</i>	4617	4835	4780	4778	4783	4829	4881	5030	5172	5311	5350	570	11,9
165203 Tervakoski	3487	3685	3642	3653	3641	3645	3654	3795	3949	4068	4112	470	12,9
165203027 Marttila	128	122	102	107	106	108	108	114	111	120	117	15	14,7
165203028 Korpilo	78	126	125	126	129	130	131	126	119	127	127	2	1,6
165203029 Tietty	310	323	310	298	300	294	295	297	298	297	297	-13	-4,2
165203030 Vipukorpi	378	444	404	397	404	424	419	414	407	402	380	-24	-5,9
165203031 Tervakosken Kartano	85	91	141	135	141	143	139	165	170	175	191	50	35,5
165203032 Tervakosken Keskusta	291	369	355	348	332	326	330	328	322	318	316	-39	-11,0
165203033 Napiala	102	98	96	102	101	127	128	134	122	123	126	30	31,3
165203034 Patala	369	399	375	373	362	358	353	357	358	351	335	-40	-10,7
165203035 Alasjärvi	34	32	49	72	77	112	155	283	480	560	633	584	1191,8
165203036 Kylä	454	395	405	395	382	364	344	355	336	329	321	-84	-20,7
165203037 Tehdas	141	137	116	119	115	76	69	65	65	64	62	-54	-46,6
165203038 Mäyrä	278	256	244	249	247	254	262	254	264	259	270	26	10,7
165203039 Metsola	510	569	569	574	567	559	555	545	543	576	571	2	0,4
165203040 Rauhala-Huuna	258	254	268	274	298	290	293	288	287	296	297	29	10,8
165203041 Eväsoja	49	43	46	46	45	51	50	48	44	48	47	1	2,2
165203042 Yhteislaidun	17	17	16	16	15	17	13	12	12	12	15	-1	-6,3
165203043 Napialan Koulu	5	10	21	22	20	12	10	10	11	11	7	-14	-66,7
165204 Tervakosken Ympäristö	1130	1150	1138	1125	1142	1184	1227	1235	1223	1243	1238	100	8,8
165204044 Hallakorpi	210	219	238	236	233	216	209	207	203	211	215	-23	-9,7
165204045 Paisto-Punkka	325	331	338	343	350	361	380	384	393	408	396	58	17,2
165204046 Vähikkälä	365	368	318	309	324	371	394	399	388	384	383	65	20,4
165204047 Uhkoila-Rehakka	230	232	244	237	235	236	244	245	239	240	244	0	0,0
<i>1653 Itäinen Janakkala</i>	<i>1098</i>	<i>1099</i>	<i>1095</i>	<i>1086</i>	<i>1065</i>	<i>1050</i>	<i>1034</i>	<i>1027</i>	<i>1023</i>	<i>1031</i>	<i>1004</i>	<i>-91</i>	<i>-8,3</i>
165305 Itä-Janakkala	1098	1099	1095	1086	1065	1050	1034	1027	1023	1031	1004	-91	-8,3
165305048 Sääjärvi-Saloinen	362	335	348	342	338	325	308	303	311	317	304	-44	-12,6
165305049 Mallinkainen-Tanttala	463	480	463	463	468	465	473	466	464	453	451	-12	-2,6
165305050 Jokimaa-Löyttymäki	273	284	284	281	259	260	253	258	248	261	249	-35	-12,3
<i>165999999 sijoittamaton</i>	<i>242</i>	<i>189</i>	<i>118</i>	<i>125</i>	<i>123</i>	<i>88</i>	<i>88</i>	<i>93</i>	<i>96</i>	<i>107</i>	<i>116</i>	<i>-2</i>	<i>-1,7</i>

Asuntokuntien määrä on ollut v. 2007 yli 7300 ja keskimääräinen koko 2,2 henkilöä. Kahdessakymmenessä vuodessa on pienten asuntokuntien (1-2 henkilöä) osuus noussut jo 70 %:iin. Tähän ovat vaikuttaneet mm. eläkeikäisen väestön määrän lisääntyminen ja nuorten muuttaminen entistä aikaisemmin lapsuudenkodista omaan asuntoon. Pinta-alapohjainen asumisväljyys on noussut 12 viime vuoden aikana 5 m²/asukas ollen 40 m²/asukas v. 2007.

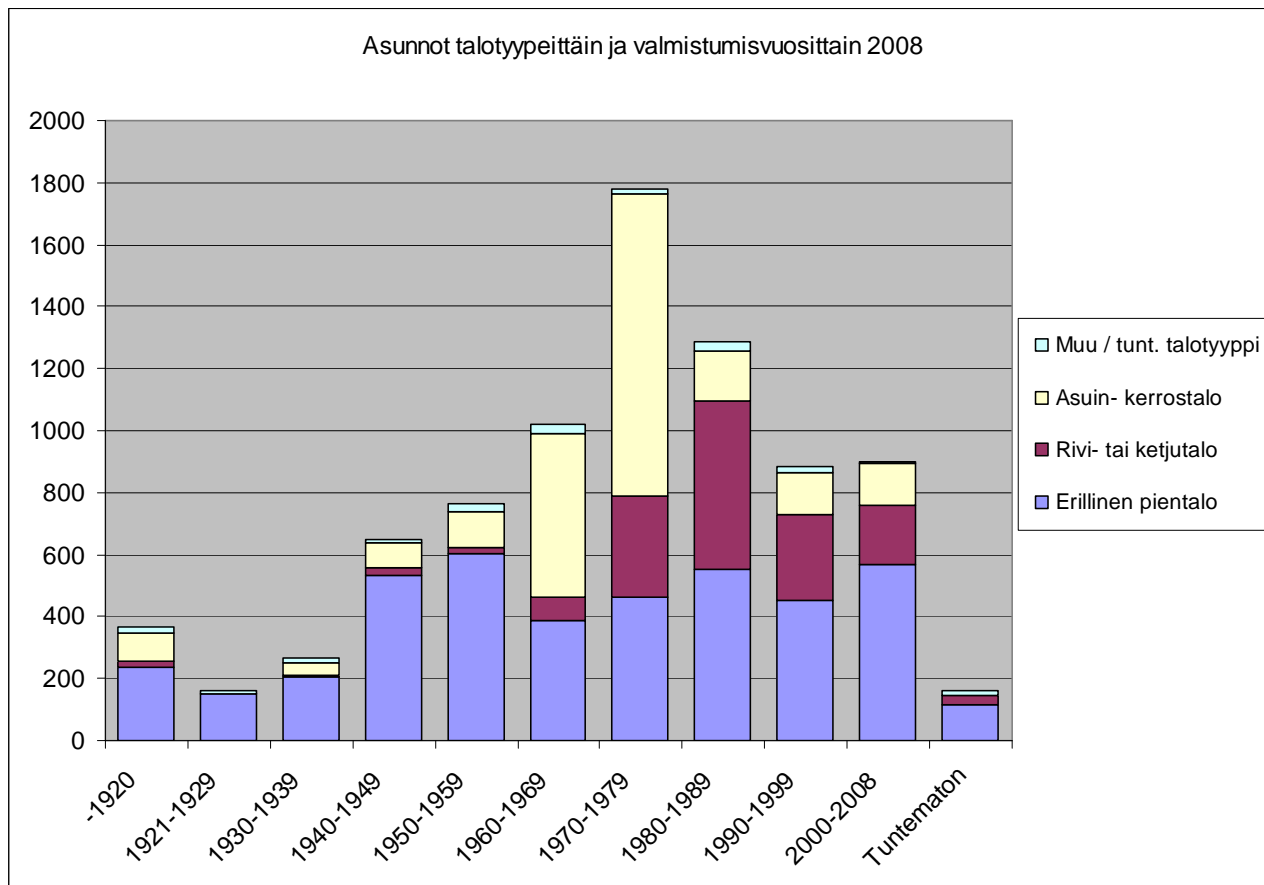
Asumisväljyys 1995-2008			
Vuosi	Asuntokuntien pinta-ala yhteensä (m ²)	Asunto-kunnissa henkilöitä yhteensä	Asuntokuntien pinta-ala keskimäärin (m ² /henkilö)
1995	527393	15106	34,9
2000	556469	15088	36,9
2005	603142	15480	39,0
2006	624551	15747	39,7
2007	639490	16020	39,9
2008	655086	16177	40,5

Noin puolet asutokunnista asuu omakotitaloissa, vajaa viidennes rivitaloissa ja vajaa kolmannes kerrostaloissa. Nykyisestä asumisrakenteesta huomataan, että yhden tai kahden henkilön asutokunnat asuvat yli puolta omakotitaloista. Kerrostaloasutokunnista 87 % on yhden tai kahden henkilön muodostamia.

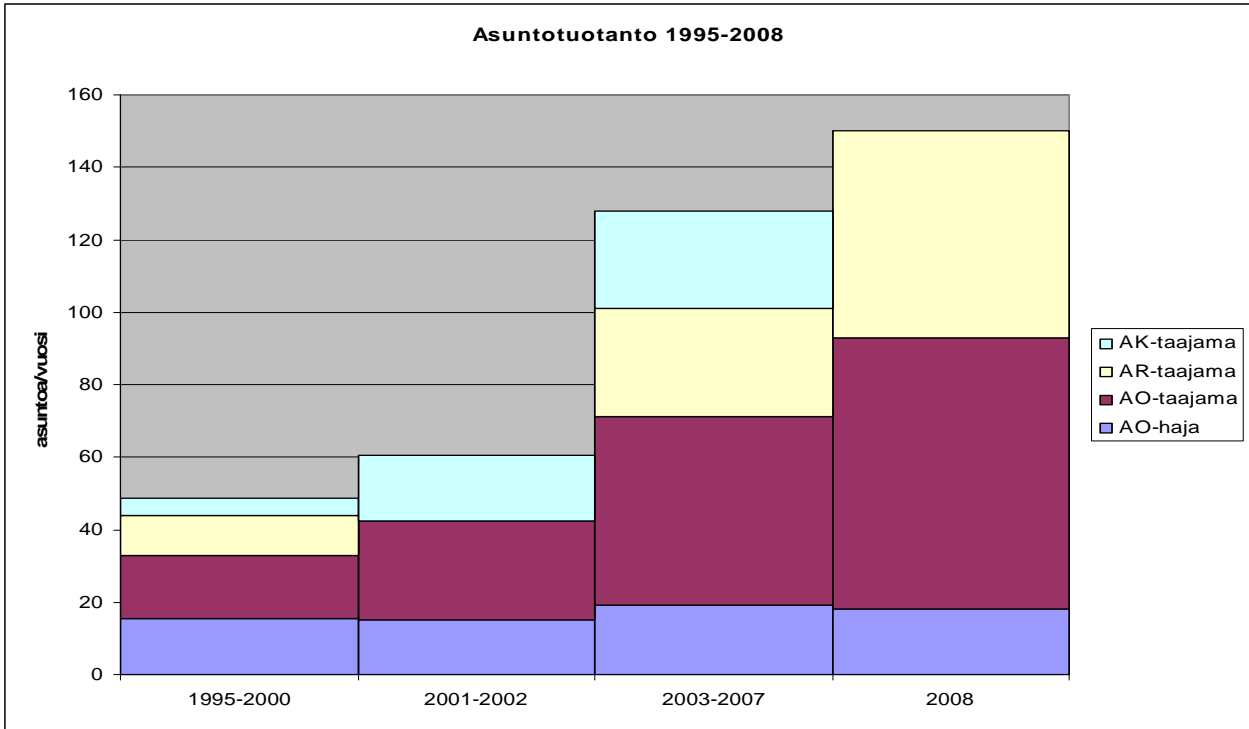
Asutokunnat talotyypeittäin 2008		
Talotyyppi	Asutokuntia	%
Kaikki talotyypit	7480	100
Erillinen pientalo	3967	53
Rivi-ketjutalo	1371	18
Asuin-kerrostalo	1959	26
Muu tai tuntematon talotyyppi	183	2

Vuokra-asunnoissa asuvien asutokuntien lukumäärä on pysynyt viimeisen kymmenen vuotta suunnilleen ennallaan, mutta voimakkaan omakotirakentamisen myötä suhteellinen osuus on vähentynyt hieman. Noin viidenneksen osuus on huomattavasti alle valtakunnallisen keskiarvon (kolmannes).

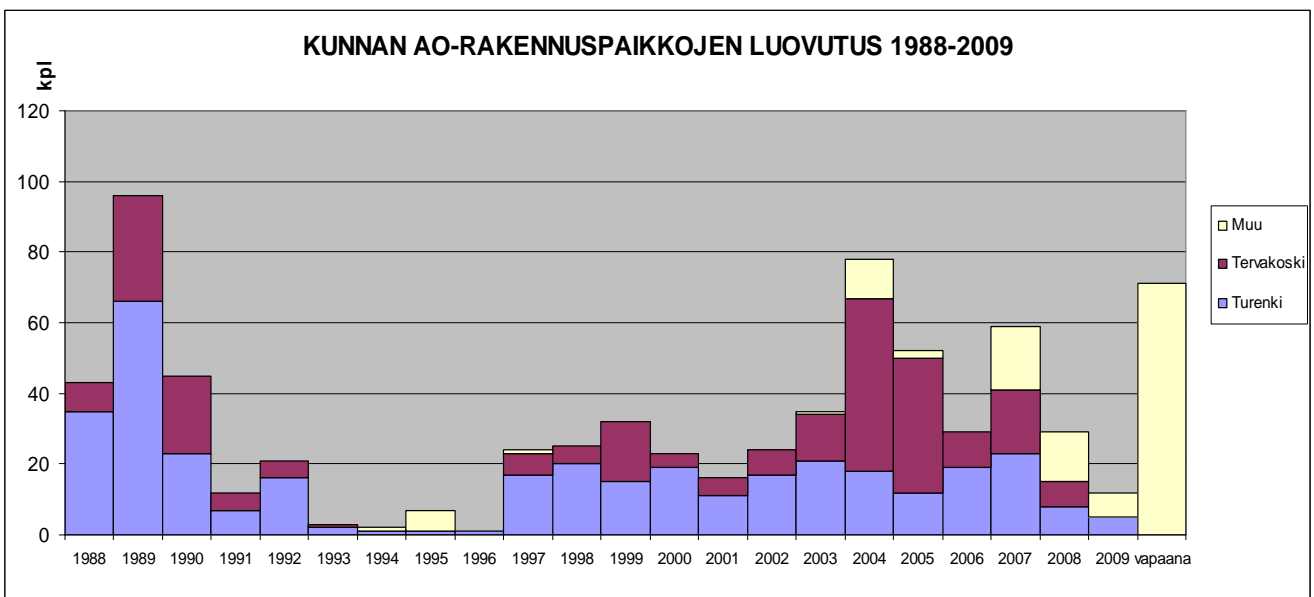
Asuntojen määrä on yli 8000, joista vajaa yhdeksän prosenttia ei ole vakituksessa asumiskäytössä. Vain kymmenesosa asunnoista on valmistunut ennen 1940-lukua. Omakotiasuntoja on valmistunut melko tasaiseen tahtiin viime sodista asti. Rivitaloasunnot ovat yleistyneet 1970-luvulta alkaen. Kerrostaloasuntoja on valmistunut paljon 1960- ja 1970-luvuilla. Asuntojen vuosittainen poistuma on kannan uudistuessa pienentynyt 1970-luvun 1,4 %:sta 1990-luvun 0,6 %:iin. Kaikkien asuntojen keskikoko on 88 m². Vv. 1990-2008 on valmistunut keskimäärin 93 asuntoa vuodessa.

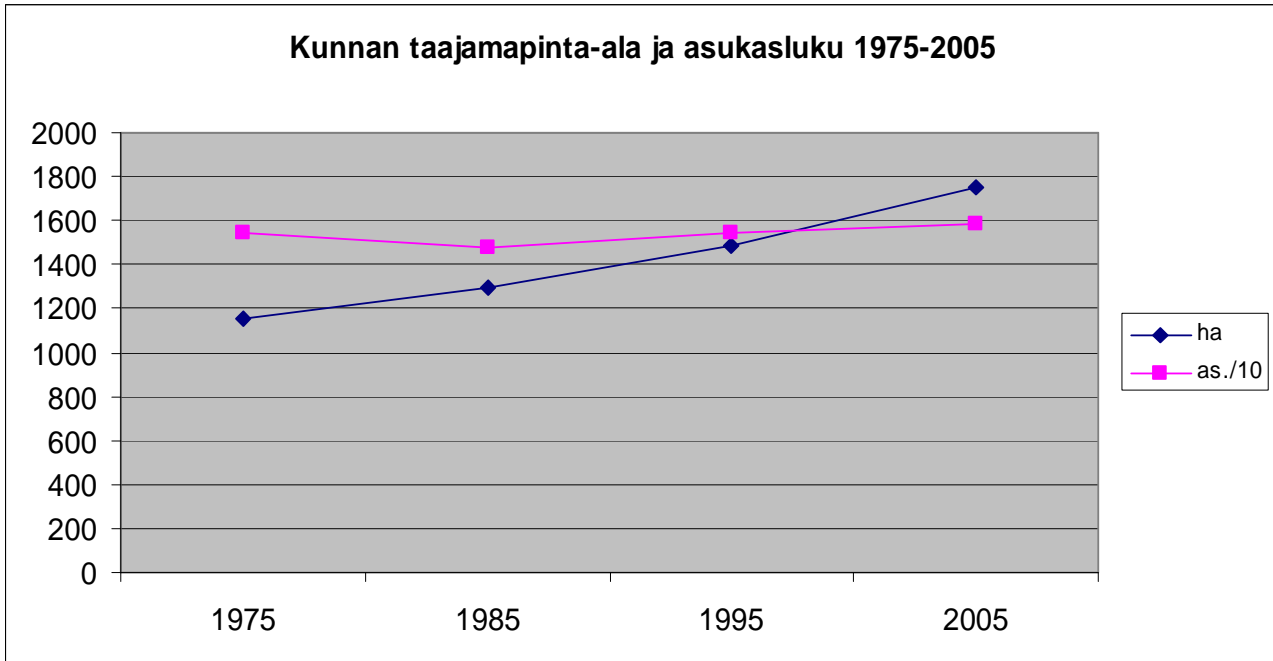
Haja-asutusalueen rakentaminen on ollut lähes 20 omakotitaloa vuodessa, mutta taajamarakentamisen määrä on vaihdellut. Oheisesta kaaviosta ilmenee 1990-luvun laman jälkeinen tuotannon nousu. Nykyinen suhdannevaihtelu alkaa myös näkyä, sillä vuonna 2008 myönnettiin rakennuslupia kaikkiaan runsaalle 80 uudelle asunnolle ja lupamäärä on ollut edelleen vuonna 2009 vähenevä. Aikaisempaan verrattuna vähennystä oli taajamiin sijoittuvien omakoti- ja rivitaloasuntojen määrässä.

Kunta on luovuttanut omakotirakentamiseen keskimäärin 31 tonttia vuodessa viimeisen 20 vuoden aikana. Suhdannevaihtelu näkyy tässäkin, samoin kuin eri taajamien laajojen alueiden käyttöönotto. Nyt vapaana olevista 71 tontista suurin osa sijaitsee Harvialassa ja muutama Leppäkoskella.

Taajama-alueiden pinta-alaa on kasvattanut (ennallaan olleen kunnan väestömäärän aikana) mm. kunnan sisäinen taajamiin muutto, asumisväljyyden lisääntyminen ja vanhojen asuntojen poistuman korvaaminen. Myös toimitila-alueita on tullut lisää rakenteellisen muutoksen ja tänne muuttaneiden uusien toimintojen myötä.

Turengin ja Tervakosken keskuksissa on yli 800 asukasta neliökilometrillä. Kaikissa Janakkalan taajamissa on keskimäärin 500 asukasta/km² ja haja-alueella noin seitsemän asukasta/km². Melko suuresta kokonaispinta-alasta huolimatta Janakkala on ns. taajaan asuttu kunta, jossa on keskimäärin 30 asukasta maaneliökilometrillä. Päätaajamat poikkeavat toisistaan siten, että Tervakoskella on suhteessa enemmän omakotitaloja ja Turengissa rivitaloja.

Kunnan vahvuutena on hyvä logistinen sijainti ns. HHT-akselilla ja liittyminen Helsingin metropolialueeseen pääliikenneväylien (moottoritie, päärata) kautta. Tarjolla olleiden uusien asumismahdollisuuksien vetovoima on merkinnyt mm. vuodesta 2002 alkanutta muuttovoittoa väestömäärän kehityksessä. Muuttovoitto tasapainottaa myös väestön ikärakennetta. Ylipitkän aikavälin väestöennusteena voidaan käyttää suuruusluokaltaan Tilastokeskuksen ennustetta vastaavaa keskimäärin 0,7 % vuotuista väestömäärän kasvua.

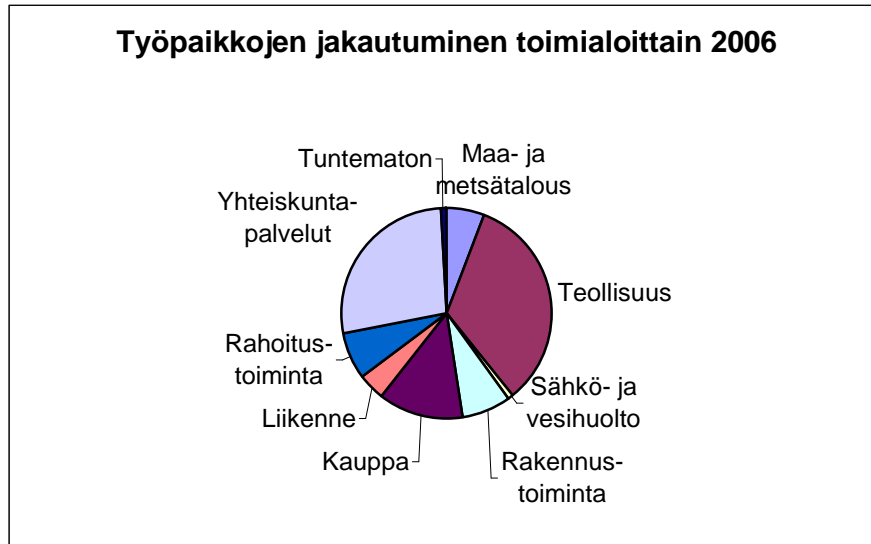
Laskennallista uusien asuntojen tarvetta syntyy myös asumisväljyyden kasvusta, jonka oletetaan jatkuvan nykyisen suuruisena, mikä merkitsee kauden aikana väljyyksikasvua 9,7 h-m²/asukas.

Asuntojen poistuma on kannan uudistuessa pienentynyt, mutta poistumaa korvaavan rakentamistarpeen oletetaan olevan 0,5 % kannasta/vuosi.

3.2 Työpaikat ja toimitila-alueet

Janakkalan alueen työvoiman määrä on ollut 7750 henkilöä v. 2006. Työvoiman ja työllisten (7111) määrä on kasvanut 2000-luvulla, mutta suhteessa enemmän on kasvanut työvoiman ulkopuolisten henkilöiden määrä. Taloudellinen huoltosuhde (työvoiman ulkopuolella ja työttömänä olevien määrä yhtä työllistä kohti) on jo yli yhden (noin 1,3). Työttömyysaste oli 7,9 % vuoden 2008 lopussa.

Janakkalassa työssä käyviä (työpaikkoja) oli 5060 henkilöä vuonna 2006. Suurimmat toimialat ovat teollisuus (noin 1700 tp) ja yhteiskunnalliset palvelut (noin 1400 tp). Janakkalassa asuvat käyvät yhä enemmän työssä kotikunnan ulkopuolella (vuonna 2006 noin 3700 henkilöä, työpaikkaomavaraisuusaste 71 %). Suurella teollisuuden toimialalla työpaikkaomavaraisuusaste on kuitenkin korkeampi (noin 85 % vuonna 2006). Janakkalassa käy vastaavasti yli 1600 ulkokuntalaista töissä.

Janakkalassa on lähes 1000 yritystä. Teollisuudella sekä monimuotoisilla yritys- ja kuluttajapalveluilla on kaikkiaan yli 600 toimipaikkaa. Työpaikkamäärällä mitattuna ovat suurimmat työnantajat kunnan lisäksi Tervakoski Oy, Valio Oy, Suomen Nestlé Oy, Kolmeks Oy ja Kiipulasäätiö. Eräät näistä suurista laitoksista sijaitsevat taajamien keskellä ja näihin saattaa sisältyä hyvin pitkällä aikavälillä mahdollisia maankäytön muutoskohteita. Turengin ja moottoritien eritasoliittymän välillä sijaitseva Rastikangas on esimerkki uudesta logistisesti edullisesta toimitila-alueesta. Hyvät viljely-alueet ja laajat toimitila-alueet antavat merkitystä teollistuneen maalaiskunnan luonnehdinnalle. Kunnan alueella onkin noin 300 toimivaa maatilaa, joiden peltopinta-ala on yhteensä noin 13 000 ha.

Toimitila-alueiden mitoittamiseen ei ole asumiseen verrattavia lähtökohtia. Epävarmuutta aiheuttavat mm. työpaikkakäsitteen monimutkaistuminen ja sukkuloinnin lisääntyminen.

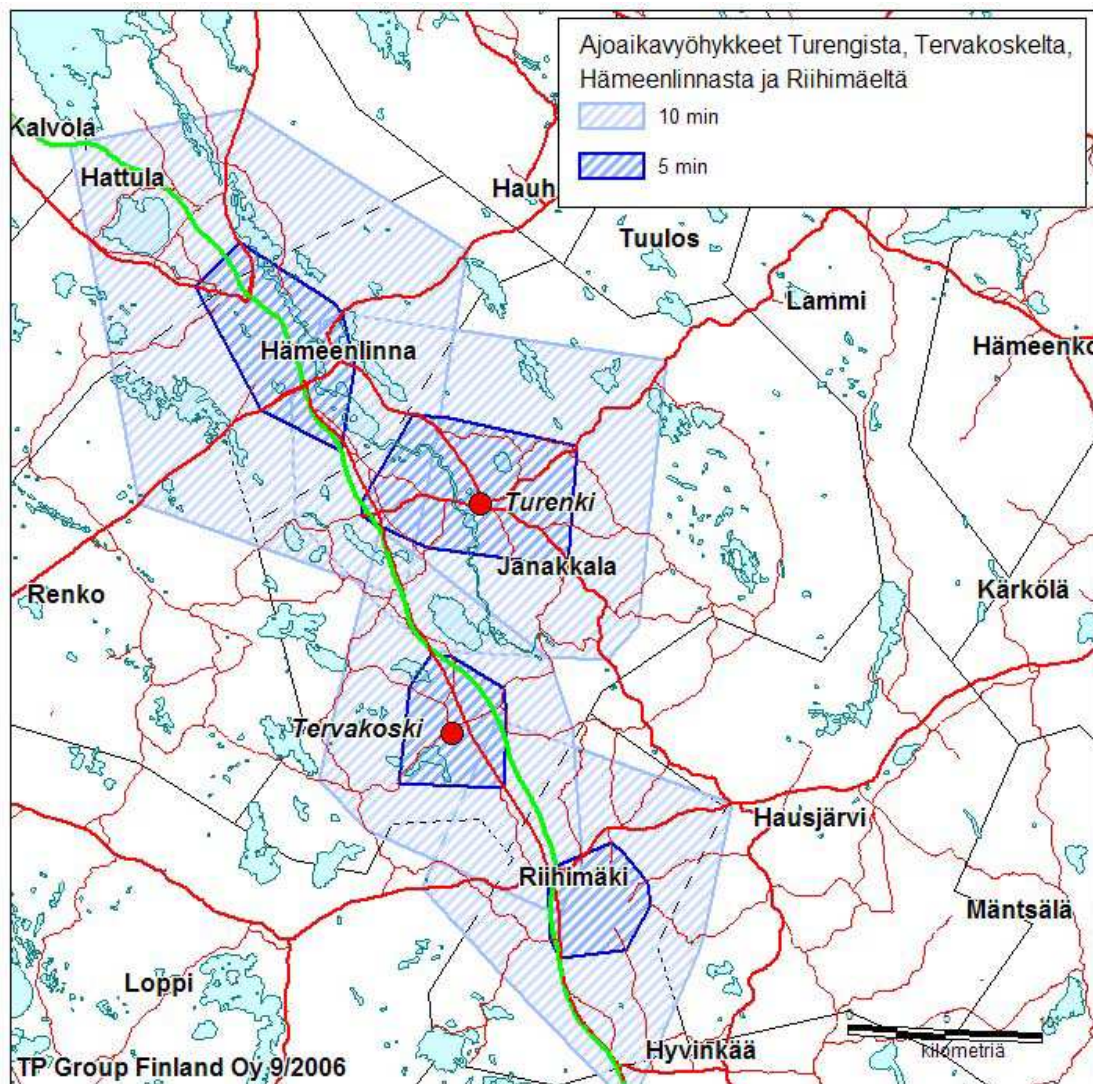
Kuten asumisen kohdalla todettiin, kunnan vahvuutena on hyvä logistinen sijainti ns. HHT-akselilla ja liittyminen Helsingin metropolialueeseen pääliikenneväylien kautta. Tämä antaa mahdollisuuksia työllisyysasteen ja työpaikkaomavaraisuuden säilyttämiseen kohtuullisella tasolla tai parantamiseen.

3.3 Palvelut

3.3.1 Kaupalliset palvelut

Maankäytön rakennemallia varten laadittiin v. 2006 alueen vähittäiskaupan palveluverkkoselvitys. Sen mukaan päivittäistavaroissa kuntalaisten ostovoima ja kunnassa toteutunut myynti ovat suunnilleen tasapainossa. Erikoiskaupan ostovoimasta suurin osa siirtyy kunnasta ulos vielä selvitysajan jälkeen Turengissa aloittaneesta ns. halpatavaratalosta huolimatta. Erikoiskaupan kehittyminen edellyttää Tervakosken ja Turengin kaupallisten keskittymien kokonaisvaltaista kehittämistä.

Janakkalan vähittäiskauppa on keskittynyt Turenkiin ja Tervakoskelle, joissa on hyvä arkituotepainotteinen tarjonta. Ostovoiman kasvaessa syntyy tarvetta kehittää sekä Turenkin että Tervakosken kaupallisia keskustoja kokonaisuuksina. Turenkin osalla kehittäminen on suunnitteluvaiheessa. Tervakosken osalta suositellaan nykyisen kaupallisen keskustan kehittämistä ja tiivistämistä Tervajoen yli.

Palveluverkkoa täydentäviä kauppoja on vain Saloisilla ja moottoritien yhteydessä Linnatuulella. Linnatuuli on avattu v. 1992, jonka jälkeen vuonna 2009 valmistui liiketilojen saneeraus.

Selvitys suosittaa varautumaan ylipitkällä aikavälillä Viralan eritasoliittymän tuntumassa uuteen liikennepalvelukeskukseen ja ns. tilaa vaativan kaupan tarpeisiin.

3.3.2 Julkiset palvelut

Kunnallisia päiväkoteja on Turenkissa kolme, Tervakoskella kaksi ja Harvialassa yksi kappale. Lisäksi on kummassakin päätaajamassa vuorohoitoa antava koti. Em. laitoksia täydentävät ryhmäperhepäiväkodit ja perhepäivähoitajat sekä yksityiset päiväkodit ja hoitajat. Esiopetus tapahtuu päätaajamien päiväkodeissa ja erillisen päätöksen mukaan haja-alueiden kouluilla.

Perusopetuksen kouluverkosto on laaja ja monimuotoinen (liitekartta 4). Alakouluja on kaikkiaan kymmenen (Harviala, Heinäjoki, Leppäkoski, Löytymäki, Tanttala, Tarinmaa, Tervakoski, Turenki, Virala, Vähikkälä) ja yläkouluja kaksi (Tervakoski, Turenki). Yläkoulujen kanssa samoissa

rakennuksissa toimivat myös lukiot. Haukankallion erityiskoulu toimii Leppäkosken alakoulun kanssa samassa rakennuksessa. Alakoulut ovat melko hyvin saavutettavissa, sillä kuljetusoppilaita on 15 % koko oppilasmäärästä (1352). Yläkoululaisista (609) tarvitsee 28 % koulukyytiä. Kaikki erityiskoulun oppilaat (33) kuljetetaan kouluun.

Turengin yhteiskoulu/lukio (NN)

Toisen asteen ja korkea-asteen koulutus joudutaan hankkimaan kunnan ulkopuolelta lukuun ottamatta lukioita ja Koulutuskeskus Tavastian Turengin toimipistettä. Lisäksi Kiipulan koulutus- ja kuntoutuskeskus antaa ammatillista erityisopetusta, aikuiskoulutusta ja kuntoutusta.

Vanhuksille suunnattuja asumispalveluita on Turengissa ja Tervakoskella sekä laitoshoidtoa Turengissa.

Terveysasemat toimivat Turengissa ja Tervakoskella. Ilta- ja viikonloppupäivystys hoidetaan Kanta-Hämeen keskussairaalan yhteispäivystyksessä.

3.4 Maanomistus

Kunnan maanomistuksen määrä on vaihdellut viimeisen 30 vuoden aikana 850-1800 hehtaarin välillä. Nykyinen määrä ([liitekartta 9](#)) on tuo 1800 ha, josta varsinaista maa- ja metsätalousmaata on vain viidennes ja taajamien rakennus/virkistysmaita suurin osa. Määrään sisältyvät myös ulkopuolisille vuokratut alueet. Kunnan maanomistuksen pitäminen riittävällä tasolla kasvattaa myös maankäyttövaihtoehtojen määrää tulevaisuudessa.

Valtio ei omista Janakkalassa paljon alueita. Laajimmat yhtenäiset alueet ovat metsäyhtiöiden ja muiden yksityisten omistuksessa.

4. TALOUDELLINEN YMPÄRISTÖ

Voimakas kunnan asukasmäärän ja sitä kautta verotulojen kasvu sekä valtakunnallisesti myönteinen talouskehitys ovat leimanneet kunnan taloutta 2000-luvulla. Vuonna 2008 alkanut negatiivinen kansainvälinen talouskehitys on muuttanut kunnankin muutoksille herkkää taloustilannetta, joka heikenee kunnallisverokertymän pienentyessä.

Kunta oli vuosikymmenen alussa lähes velaton, mutta on v. 2004 alkaen nostanut pitkäaikaista lainaa investointeja varten. Lainakanta on kasvanut nopeasti, ja sen arvioidaan kasvavan edelleen.

Mm. kunta- ja palvelurakennemuutoksen (Paras) ensisijainen tavoite on kunta- ja palvelurakenteen taloudellisen elinvoiman turvaaminen. Taloudenpidossa pitkän aikavälin tasapaino mahdollistaa myös maankäytön kehittämisen ja ohjaamisen ml. investoinnit maanhankintaan, kunnallistekniikkaan ja palveluihin. Asukasluvun kasvu tuo talouteen liikkumavaraa, mutta väestön voimakas ikääntyminen luo paineita menokasvulle. Voimakas väestönkasvu asettaakin jatkossa haasteita kunnan organisaatiolle, jotta palvelujen tarpeeseen pystytään vastaamaan oikea-aikaisesti ja tarvittavalla tavalla. Tällöin korostuu ennen kaikkea yhteistyökyvykkyys eri hallintokuntien kesken kuten myös yhdyskuntataloudellisten ratkaisujen hallinta maankäytön suunnittelun valinnoissa.

5. YHTEISÖLLINEN YMPÄRISTÖ

Nykyisen taajamarakenteen muodostumista selittää osaltaan se, että Janakkalan kunnan aluetta on ryhdytty asumaan lännestä kolmea vesireittiä myöten. Reittien keskusjärvenä olevaan Kernaalanjärveen laskee neljäskin reitti idän suunnasta. Alueelta on löytynyt merkittäviä asuinpaikkoja, jotka ajoittuvat jo kivikaudelle. Hakoisissa on voinut olla jo muinaislinna – ainakin keskiaikainen linna. Uuden ajan alussa oli asutus edelleen keskittynyt vesistöjen varteen, vaikka uusia kulkureittejä olikin syntynyt harjuille – mm. Hämeentie ja Meritie. Suurimmat kartanot sijaitsivat rantamailla, keskiaikaisperäistä kyläasutusta oli myös kauempana rannoista.

Varhainen teollisuus sijoittui paikoille, joissa oli saatavilla vesivoimaa ja lähistöllä raaka-aineita. Esim. Tervajoen äärelle perustettiin vuonna 1818 paperitehdas, joka on nykyään maan vanhin toimiva paperitehdas. Myöhemmin teollistumista voimisti Helsingin – Hämeenlinnan radan valmistuminen vuonna 1862.

Janakkalan kirkkopitäjä lienee syntynyt v. 1300 vaiheilla, emäseurakuntana oli Suur-Vanaja. Janakkalan nykyinen kirkko on vuoden 1520 vaiheilta. 1500-luvulla nykyisen kunnan alue kuului Janakkalan, Mäskälän ja Lopen veronkantoa varten järjestettyihin hallintopitäjiin. Kunnallinen itsehallinto alkoi v. 1866. Viimeinen huomattava kuntajaotusmuutos tehtiin vuonna 1967, jolloin lopetetun Vanajan kunnan alueita siirrettiin noin 120 km² Janakkalaan.

Janakkalan kunta kuuluu Etelä-Suomen lääniin ja Kanta-Hämeen maakuntaan sekä Hämeenlinnan seutuun. Vaikka hallinnollinen aluejako yhdistää Tervakosken Hämeenlinnan kaupunkikeskukseen, suuntautuu tämä kunnanosa keskus mm. useissa kaupallisissa palveluissa Riihimäkeen.

Kunnan alueella on paljon yhdistystoimintaa, johon kokoavat aate, ammatti, harrastus, kylätoiminta, kulttuuri, kieli, vesiensuojelu tms.

Historian vahvuus näkyy mm. viime vuosien palvelu- ja kuntarakenneuudistukseen liittyen pitäytymisessä itsenäisenä kuntana, joka tekee ylikunnallista yhteistyötä maankäytön, asumisen, liikenteen ja palvelujen järjestämisessä.

Voimakas identiteetti näkyy vanhan Tervakosken teollisuustaaajaman lisäksi maaseudulla toisin kuin viime vuosikymmeninä paljon kasvaneessa Turenkin taajamassa. Tämä kolmitahoinen lähtökohta asettaa haasteita tehtäessä maankäyttöön vaikuttavia valintoja.

Yhteisöllisyyden säilyttäminen ja siihen pääseminen edellyttävät maankäytöltä esim.

- perinteisesti kuntaan muuttaville lapsiperheille laadukkaita omakotialueita
- hyvä- ja huonokuntoisille ikäihmisille Turenkiin ja Tervakoskelle uusia seniori- ja palveluasuntoja sekä hissejä vanhoihin kerrostaloihin
- yksinäisille ja nuorille pieniä asuntoja (sekä yleensä että pienellä uudisrakennusoikeudella tiivistettävillä omakotialueilla ja sivuasuntoina uusilla omakotialueilla)
- maahanmuuttajille asuntoja kantaväestön tapaan.

Rakenteen tulee sallia myös yllätyksellisen nopeat asutusratkaisut.

6. KUNNAN IMAGO JA IDENTITEETTI

Janakkalan päätaajamat – Turenki ja Tervakoski – saatetaan tuntea vielä nykyäänkin kuntaa paremmin. Tervakosken Puuhamaa tiedetään, samoin turenkilainen jäätelö. Moottoritien yläpuolinen Linnatuulen palvelualue tunnetaan, mutta tieto sen sijoittumisesta Janakkalaan on vähäistä. Useat kunnan nimeen aikaisemmin liittyneet kulttuurin ja elinkeinojen kiinnostuskohdat ovat myös jääneet muuttuneessa maailmassa sivummalle.

Omaleimaisuuksien säilyttäminen ja kehittäminen parantavat kunnan imagoa alueen tullessa yhä enemmän osaksi pääkaupunkiseutupohjaista talousaluetta. Tällöin korostuvat teollistuneen maaseutukunnan pääliikenneväyliin liittyvät yritysalueet ja taajamien sisääntulot. Kunnan vahvuuksia ovat myös monipuolinen luonto (vesistöt, harjujaksot, metsäalueet) ja liikuntamahdollisuudet, kulttuurimaisemat (Hakoinen - kirkonseutu, Tervakosken tehdasyhdyskunta, kartanoympäristöt, arvokkaat peltoalueet) ja liikenneyhteydet (päärata, moottoritie, Kokemäenjoen vesistön eteläisin veneilyalue).

Kuntien yhdistyminen on aiheuttanut melko suuren määrän itsenäisten kuntien nimimuutoksia. Hallintorajojen myötä on poistettu käytöstä vaakunat ja eräitä muita kuntien omaan identiteettiin ja historiaan liittyviä tunnusmerkkejä. Kehitys korostaa näin ollen edelleen itsenäisinä elinkelpoisten kuntien olemusta ja itsenäiseen hallintoon liittyvien ratkaisujen tärkeyttä. Janakkala on tullut aivan viime aikoina huomatuksi valtionhallinnonkin taholta asiansa hoitavana ja edelleen asukkailleen sopivan kokoisena kuntayksikkönä.

7. MAANKÄYTÖN SUUNNITELMAT, STRATEGIAT JA VISIOT

Kunnan maankäytön suunnittelua ohjaavat maankäyttö- ja rakennuslain (MRL) sekä valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden (VAT) lisäksi mm. maakunnalliset suunnitelmat ja kaavat sekä seudulliset suunnitelmat. Myös kunnan omat kaavat ja suunnitelmat toimivat uuden arvioinnin lähtökohtina.

7.1 Ylikunnalliset suunnitelmat

7.1.1 Maakuntasuunnitelma

Maakuntasuunnitelma on vuoteen 2030 katsova maakunnan suunnittelun strateginen väline, joka toimii pohjana maakuntakaavalle, maakuntaohjelmalle ja kaikille näistä juontuville toimille. Maakuntavaltuusto on hyväksynyt suunnitelman v. 2005. Suunnitelma tarkistetaan valtuustokausittain, viimeksi vuonna 2009.

Suuri osa Janakkalaa kuuluu maakuntasuunnitelmassa Helsingin – Hämeenlinnan – Tampereen yhteyskäytävään. Asumisen uusia suuntia on esitetty Turengista itään ja länteen, Harvialaan sekä Tervakoskelta pohjoiseen ja etelään. Maaseutuasumisen alueita on merkitty Viralaan, Heinäjoelle, Leppäkoskelle ja Vähikkälään. Raideliikennepaikkamerkintä on Turengin lisäksi Leppäkoskella ja Harvialassa. Joukkoliikenneterminaalimerkintä on Tervakosken ja Viralan eritasoliittymissä ja logistiikkakeskus Rastikankaalla.

7.1.2 Maakuntakaava

Maakuntakaava sisältää yleispiirteisen suunnitelman alueiden käytöstä maakunnassa. Se on siis maankäyttöä koordinoiva ja erilaisia viranomaisten maankäyttösuunnitelmia yhteen sovittava suunnitelma, jolla luodaan puitteita maakunnan fyysisistä lähtökohdista aluekehittämiselle ja toimivalle aluerakenteelle. Kaavassa osoitetaan aluevarauksia vain siltä osin ja sillä tarkkuudella, kuin alueiden käyttöä koskevien valtakunnallisten tai maakunnallisten tavoitteiden kannalta taikka useamman kuin yhden kunnan alueiden käytön yhteen sovittamiseksi on tarpeen. Maankäyttö- ja rakennuslain 32.1 § mukaan maakuntakaava on ohjeena laadittaessa ja muutettaessa yleiskaavaa ja asemakaavaa sekä ryhdyttäessä muutoin toimenpiteisiin alueiden käytön järjestämiseksi. Maakuntakaavan keskeiset periaatteet ja maakuntakaavassa esitetyt maakunnalliset tai seudulliset kaavaratkaisut ovat kuntakaavoituksen merkittävänä lähtökohtina. Kanta-Hämeen ensimmäinen maakuntakaava on hyväksytty maakuntavaltuustossa v. 2004 ja vahvistettu valtioneuvostossa v. 2006. Sen lainvoimaisuuden on ratkaissut KHO 28.12.2007 käsitellessään jätetyt valitukset.

Kaavan tavoitteena on kehittää Hämettä vetovoimaisena asuinmaakuntana, kilpailukykyisenä yritysten sijoitusalueena ja houkuttelevana vapaa-ajan maakuntana. Siinä varaudutaan korkeaan väestö- ja työpaikkakasvuun HHT-vyöhykkeellä, johon Janakkalakin kuuluu. Kunnan aluetta koskevat maankäyttövaraukset ilmenevät liitekartalta 10. Maakuntakaavan laatiminen on pitkäjänteistä työtä ja kaavan laatiminen vie helposti useampia työvuosia. Ensimmäinen kaavan tarkistus on käynnistynyt vuoden 2009 loppupuolella, jonka käynnistämispalaveriin Janakkala on myös osallistunut.

7.1.3 Hämeenlinnan seudun aluekeskusohjelma

Valtakunnallisessa aluekeskusohjelmassa 2007-2010 on tavoitteena aluekeskusten vahvuuksien, erikoistumisen ja yhteistyön kehittäminen kaikki maakunnat kattavan aluekeskusverkoston vahvistamiseksi. Ohjelma keskittyy tällä kaudella kaupunkiseutujen elinvoiman ja kilpailukykyyn vahvistamiseen sekä sosiaalisen pääoman kasvattamiseen.

Hämeenlinnan seudun aluekeskusohjelman tavoitteena on jatkaa ja edelleen vahvistaa saavutettua kasvu-uraa elinvoimaisen, osaavan, viihtyisän ja hyvinvoivan kaupunkiseudun aikaansaamisella. Koko seudun kilpailukykyä kehittävä ohjelma toteuttaa seudun elinkeinostrategiaa

- o vahvojen toimialojen (teknologiateollisuus, ympäristö, hyvinvointi, matkailu) kehittämis-työllä varmistetaan seudun yritysten kasvu- ja kehittymismahdollisuus, mikä lisää alueen työpaikkoja

- osaamisen kehittäminen jatkuu mm. korkeakouluohjelman ja osaamiskeskusohjelman pohjalta tavoitellen professorien ja tutkintojen määrän sekä tutkimus- ja tuotekehitystoiminnan kasvua
- toimintaympäristön kehittämiseksi selvitetään kuntakeskuspalvelut ja asiakastarpeet
- asumisen seudullisella yhteismarkkinoinnilla tavoitellaan tuntuva väestönkasvua
- seutuyhteistyöllä kootaan ja kohdennetaan kehittämisvoimavaroja sekä vastataan julkisen sektorin työvoimapulaan.

7.1.4 Kunta- ja palvelurakenneuudistus

Kunta- ja palvelurakenneuudistuksen (Paras-hanke) tavoitteena on elinvoimainen ja toimintakykyinen sekä eheä kuntarakenne. Lisäksi tavoitteena on varmistaa laadukkaat ja asukkaiden saatavilla olevat palvelut. Hankkeeseen liittyen Hämeenlinnan seudun kunnat laativat kesällä 2007 yhteisen kaupunkiseutusuunnitelman, jossa kiinnitettiin huomiota mm. yhdyskuntarakenteen eheyttämiseen, nykyisen taajamarakenteen tukemiseen, asuntorakentamisen ja elinkeinotoimen tarpeisiin ja joukkoliikenteeseen. Tavoitteeksi asetettiin myös seudullisen maankäytön kehityskuvan laatiminen.

Kaupunkiseutusuunnitelmia on arvioitu eri ministeriöiden ja Kuntaliiton yhteistyönä. Tammikuussa 2008 valmistuneessa raportissa on Hämeenlinnan seudun osalta mainittu tarpeina mm. kuntien yhteistyön tiivistäminen yhdyskuntarakenteen ohjauksessa, yhteisen alueiden käyttöönoton toteuttamisohjelman laatiminen, yhteisen asunto-ohjelman laatiminen, palvelujen kuntarajat ylittävän käytön mahdollisuuksien selvittäminen ja yhteisesti hyväksytyjen periaatteiden ja keinojen löytäminen hajarakentamisen ohjaukseen.

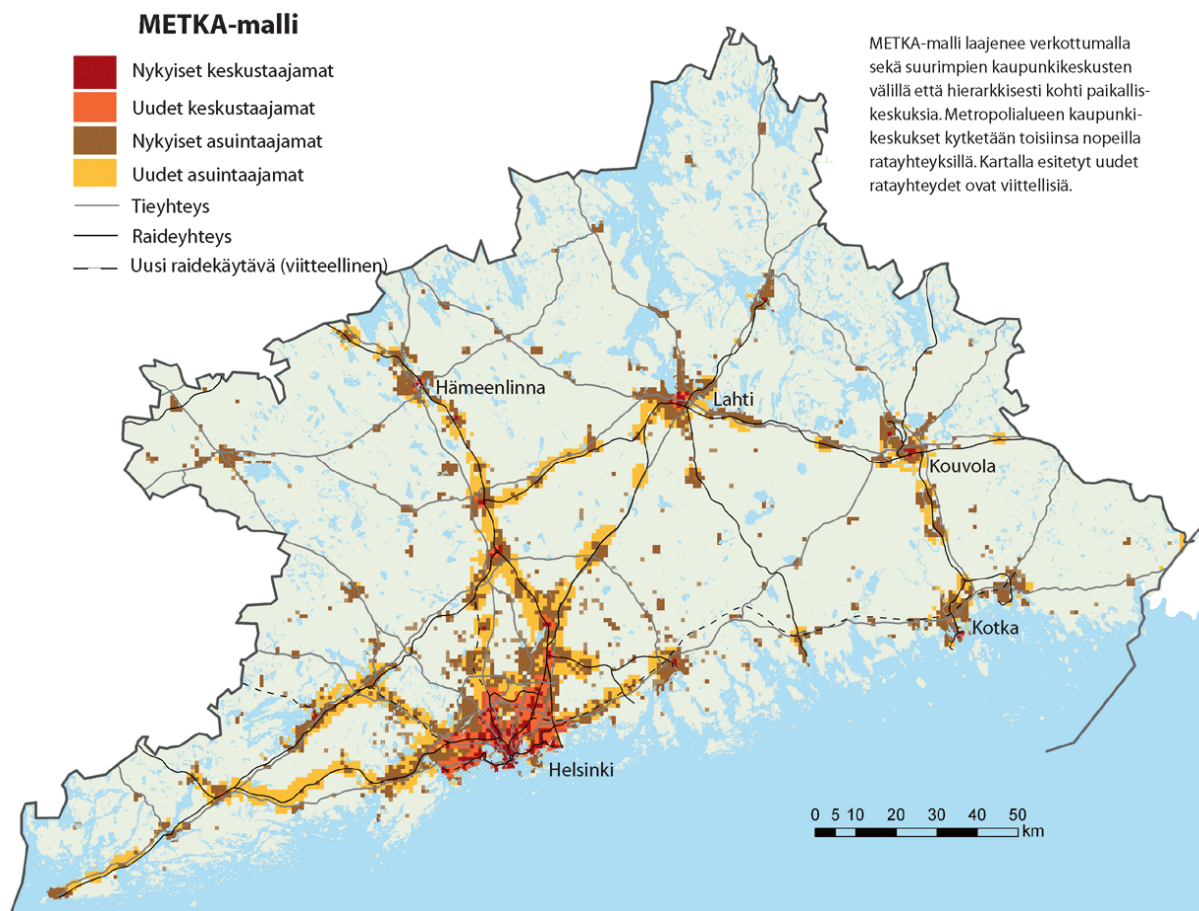
Em. arviointia on jatkettu vuoden 2009 alussa kaupunkiseuduille lähetetyllä kyselyllä kaupunkiseutusuunnitelmien toteuttamisen etenemisestä. Saatujen vastausten perusteella kootussa arvioinnissa (huhtikuu 2009) on Hämeenlinnan seutu saanut 20 pistettä 50 mahdollisesta

1. maankäytön, asumisen, liikenteen ja palvelujen yhteensovittaminen sekä yhdyskuntarakenteen eheyttäminen (5/12)
 - maankäytön kehityskuvan keskeinen asema yhteistyövälineenä
 - osallistuminen Keskisuurten kaupunkiseutujen joukkoliikenneuudistus –hankkeeseen (KETJU)
 - muiden ohjelmien laadinta jää tässä vaiheessa epäselväksi
2. yhteisvastuullinen asuntopolitiikka (1/8)
 - maakunnan liiton valmistelu koskien asumisen strategiaa
 - asumista ei ole käsitelty seudullisesti
3. palvelujen käyttömahdollisuuksien lisääminen yli kuntarajojen (4/10)
 - peruskoulu- ja päivähoitopalveluissa ei juuri ole kuntarajat ylittäviä käyttömahdollisuuksia
 - toteutunut kuuden kunnan liitos on osittain ratkaissut tarpeen
 - Janakkalan ja Hattulan muodostama perusterveydenhuollon ja sosiaalitoimen yhteistoiminta-alueratkaisu ei ole toiminnallisesti perusteltu
4. kaupunkiseutusuunnitelman toteuttaminen ja sitoutuneisuus yhteistyöhön (10/20)
 - toteutunut kuntaliitos on laajuudeltaan strategisesti merkittävä
 - seutuyhteistyön organisointi jää epäselväksi.

Rakennemallityön tavoitteiden mukaan Janakkalan kunta luo maankäytöllisin ratkaisuin pohjaa myönteiselle seudulliselle yhteistyölle. Tämä koskee asumista, elinkeino- ja palvelurakennetta, virkistystä, liikennettä sekä raja-alueiden maankäyttöä ja palveluita.

7.1.5 Muut selvitykset

Vuonna 2008 valmistui **selvitys Helsingin metropolialueen kestävästä aluerakenteesta (METKA)**. Siinä määritellään vuoteen 2050 tähtäävä alueen ekologista, taloudellista sekä sosiokulttuurista kestävästä kehittämisestä edistävää tavoitteellinen aluerakenne viiteen maakuntaan, joista yksi on Kanta-Häme. Vaihtoehtoisten aluerakennemallien vertailun jälkeen todetaan kasvavan metropolialueen rakenteen muodostuvan sitä kestävämmäksi, mitä paremmin hyödynnetään nykyistä rakennetta ja mitä lähemmäksi raideliikennepaikkoja kasvu ohjataan. Kestävän aluerakenteen saavuttaminen edellyttää myös eri toimijoiden yhteistyötä ja vuorovaikutusta yli kunta- ja maakuntarajojen. Uusia asuinalueita on osoitettu Janakkalassa Turengin ympäristöön ja Harvialaan sekä Punkalle Riihimäen läheisyyteen.

lähde: <http://www.metkaprojekti.info/>

Hämeenlinnan seudun maankäytön kehityskuva on v. 2008 aikana laadittu selvitys maankäytön, asumisen ja liikenteen yhteensovittamisesta yhtenäisellä työssäkäyntialueella. Alkusuorituksen tälle antoi v. 2007 laadittu kaupunkiseutus suunnitelma.

Kehityskuvaa vuoteen 2030 on muodostettu maankäyttöteemoittain. Kartalla 1 ”Taajamat ja asemat” korostuvat asutuksen jakautuminen seudulle ja joukkoliikennereitit. Janakkalaan on merkitty mm. päätaajamat ja kyläalueet, joilla on ympäristöä suurempi väestötiheys sekä joukkoliikennetyhteys ja/tai peruspalvelu. Harvialan kohdalla on selvittävää raideliikennepaikka ja Viralan eritasoliittymässä linja-autopysäkki.

Kartalla 2 ”Taajamat ja reitit” on esitys maankäytön ohjaamisesta vyöhykemaisesti joukkoliikenteen, vesihuollon ja tieyhteyksien varten. Tiivistettävien taajamien tärkeimpänä asumis- ja elinkeinovyöhykkeenä erottuu radanvarsi, joka kattaa myös samansuuntaiset päätieyhteydet. Janakkalassa

tämä sisältää Hämeenlinnasta Turenkiin ulottuvan leveän vyöhykkeen, joka jatkuu kapeana Leppäkosken kautta Tervakoskelle. Sieltä se jatkuu merkittävänä tieyhteytenä edelleen Punkan kautta Riihimäelle. Linja-autoliikenteeseen ja palvelulinjoihin tukeutuvat asumisen kehittämiskäytävät on merkitty Viralan – Hyvikkälän kautta Tarinmaalle, Hyvikkälästä Uhkoilan kautta Tervakoskelle sekä Turengista Heinäjoen ja Mallinkaisten kautta takaisin Turenkiin. Maankäyttömahdollisuuksiltaan tutkittaviksi kyläalueiksi on merkitty Virala, Hyvikkälä, Vähikkälä ja Tanttala. Punkan mahdollisuudet elinkeinoalueena on esitetty tutkittaviksi tie- ja liityntäsuunnitelmien yhteydessä.

Kartalla 3 ”Maankäytön tarkastelua edellyttävät alueet” on Janakkalan kunnan alueella esitetty oikeusvaikutteisten yleiskaavojen puutteesta johtuvat tarpeet Turengissa, Tervakoskella, Leppäkoskella ja Tarinmaalla. Kuntarajasta johtuvat tarkastelutarpeet on merkitty Harvialaan, Viralaan ja Punkalle.

Kartalla 4 ”Elinkeinoalueet” on Janakkalan kunnan alueelle merkitty edellisessäkin kohdassa mainitut Viralan – Painokankaan alue ja Punkka.

Kartalla 5 ”Seutumatkailu” on esitetty vapaa-aikaan ja virkistykseen liittyvät seutukohteet ja niitä yhdistävät reitit. Alueiden lähtökohtana ovat olleet paljolti maakuntakaavan varaukset, mutta uusina asioina ovat mukana hiljaiset alueet ja pyöräilyn seutumatkailureitit. Janakkalan hiljaisia alueita ovat kunnan pohjois- ja itäosat sekä Valajärven ja Ojajärven välinen alue.

Yhteenvedona kehityskuvassa todetaan mm. tarve eheyttää yhdyskuntarakennetta ja parantaa joukkoliikenteen tavoitettavuutta. Tuleva rakentaminen on suunnattava taajamiin ja perustellusti valittaviin kyliin. Olemassa olevat joukkoliikenteen reitit, asemat, tiet ja vesihuoltolinjat ovat niitä verkostoja ja solmukohtia, joita tuetaan kestäväen kehityksen mukaisella rakentamisella.

Hyvinkään – Riihimäen seudun maankäytön kehityskuva on laadittu v. 2009 tausta-aineistoksi tulevalle maakunta- ja yleiskaavoitukselle sekä muulle suunnittelulle. Sen tavoitevuoteen 2025 mennessä tarvittavan rakennusmaan määrä on laskettu väestöennusteen, asumisväljyyden ja perheeseen kehittymisen sekä asuntojen poistuman perusteella. Lisäksi on visioitu laajentumisalueita vuoteen 2040 saakka. Kehityskuvassa on esitetty myös seudullisesti merkittäviä viheralueita.

Janakkalan kunnasta on sisällytetty tarkastelualueeseen Tervakoski ja Punkka. Vuoteen 2025 mennessä käyttöön otettavia asumisen alueita on osoitettu välittömästi Tervakosken taajamaan liittyen. Elinkeinoalueita on osoitettu Tervakoskelle seututien 130 ja moottoritien 3 väliin sekä Punkalle seututien 130 ja Riihiviidantien uuden linjauksen varteen. Janakkalan kunta on kehityskuvasta antamassaan lausunnossaan (2009) todennut, että valitut kehityssuunnat eteläisellä kuntarajalla ja sen tuntumassa, ovat täysin hyväksyttävissä.

Vihervyöhykkeeksi on merkitty Tervakoskelta Lamminmaan kautta Haapajärvelle ulottuva alue.

Rakennemallityön lähtökohdaksi on soveltunut hyvin vuoden 2009 alussa valmistunut **Kanta-Hämeen maakunnan liikennejärjestelmäsuunnitelma (K-H LJS)**, jossa tarkastellaan pelkän liikenneverkoston asemesta koko järjestelmää. Se sisältää mm. joukkoliikenteestä ja logistiikasta erilliselvitykset. Suunnitelmassa esitetyt keinot ja kärkihankkeet liikennejärjestelmien kehittämiseksi tulevien 20–30 vuoden aikana tähtäävät myös liikenteen kasvihuonekaasupäästöjen määrän vähentämiseen liikkumiskulttuurin ja –tottumusten muutoksella.

Liikennejärjestelmäsuunnitelmassa kiinnitetään huomiota mm.

- o liikennejärjestelmän ja maankäytön yhteistyöhön
- o liikenneturvallisuuteen

- kävely- ja pyöräilymyönteisen liikkumiskulttuurin edistämiseen
- joukkoliikenteen kehittämiseen
- alemman tieverkon liikennöitävyyden varmistamiseen
- maankäytön kasvun ohjaamiseen kävelyetäisyydelle raideliikennepaikoista
- pääradan välityskyvyn parantamiseen, aluetarpeeseen sekä meluun ja tärinään
- taajamajunaliikenteen ja liityntäpysäköinnin kehittämiseen
- Harvialan raideliikennepaikkaan
- pikavuoropysäkkitarpeeseen Turengin (Viralan) eritasoliittymässä.

Tiehallinnosta kuntiin ulottuva osapuolien joukko on allekirjoittanut aiesopimuksen laaditun kehittämissuunnitelman toteuttamiseksi.

Hämeenlinnan seudun vesihuollon yleissuunnitelma valmistui v. 2008. Suunnitelman keskeisenä tavoitteena on ottaa huomioon suunnittelualueen taajamien vesihuollon toimintavarmuus vedenhankinnan ja jätevesien käsittelyn osalta. Vedenhankinnan osalta arvioidaan erityisesti pienien vedenottamoiden määrän vähentämismahdollisuuksia sekä koko suunnittelualueen taajamien vedenhankinnan turvaamista ja korvattavuutta tukeutumalla mahdollisiin uusiin vedenottokohteisiin (Hauholla ja Janakkalassa). Jätevesien käsittely esitetään keskitettäväksi Paroisille ja Turenkiin.

7.2 Kunnalliset suunnitelmat

7.2.1 Yleiskaavat

Janakkalan kunnan kokonaisvaltaista maankäyttösuunnittelua edustaa 1970-luvun puolivälissä aloitetun yleiskaavoituksen tuloksena 1980-luvun alusta oleva neljän taajamayleiskaavan ja haja-asutusalueen yleiskaavan yhdistelmä. Ne eivät olleet oikeusvaikutteisia kaavoja, kuten ei Turengin-Viralan osayleiskaavakaan, joka valmistui 1990-luvun alussa. Sen sijaan pääharjajaksoa ja rantoja koskevat 1990- ja 2000-luvun yleiskaavat laadittiin oikeusvaikutteisiksi kaavoiksi (liitekartta 11). Oikeusvaikutteisia yleiskaavoja on yhteensä runsas 13500 ha. Tekeillä on myös taajama-alueiden laajennusta koskevia osayleiskaavoja Turengin itäosaan, Harvialaan ja Rastilaan. Maankäytön rakennemallilla tullaan hakemaan pohjaa uusille, aluevarauksiin tähtääville taajamaosayleiskaavoille.

7.2.2 Asemakaavat

Turengin ja Tervakosken päätaajamiin laadittiin ensimmäiset (rakennus)kaavat 1960-luvulla. Lepäkosken pohjoisosa ja Rastikangas saivat ensimmäisen (asema)kaavansa 1990-luvulla ja Harviala 2000-luvulla. Asemakaavoitetun alueen kokonaispinta-ala on kasvanut viimeisen 15 vuoden aikana 225 ha ollen v. 2008 yhteensä 1680 ha (liitekartta 11). Vanhinta kaavaa on voimassa Turengissa vain pari pikku palasta sekä Tervakoskella osa kolmesta omakotialueesta ja eräitä puistoalueita. Suurin osa Turengin voimassa olevasta asemakaava-alueesta on 1980-luvulta. Tervakosken kaava-alue on jakautunut tasaisemmin eri vuosikymmenille. Maankäytön rakennemallityössä seurataan maankäyttö- ja rakennuslain 60 § mukaista asemakaavojen ajanmukaisuutta ja otetaan esille sellaiset asemakaava-alueet, jotka kaipaavat rakenteellista tarkistamista tai muuta ajantasaistamista.

7.2.3 Ranta-asemakaavat

Maanomistajilla on oikeus ranta-asemakaavaa koskevan ehdotuksen laatimiseen omistamilleen ranta-alueille. Janakkalan ensimmäinen ranta-asemakaava (silloin rantakaava) sai oikeusvaikutukset vuonna 1979. Sittemmin on kaavoja sekä kaavan laajennuksia tai muutoksia kertynyt melkein 40 kappaletta. Voimassa olevat 34 ranta-asemakaavaa kattavat noin 1880 hehtaarin alueen, jossa on toista sataa kilometriä rantaviivaa ja yli 600 rakennuspaikkaa (liitekartta 11). Kokonaan uusien kaa-

vojen laatiminen maanomistajien toimesta on käytännössä loppunut johtuen toisaalta käytettävissä olevan rantaviivan vähenemisestä ja toisaalta kunnan laatimista rantayleiskaavoista. Suurimmat muutos-/poikkeamistarpeet rantojen kaavoista tulee jatkossa hoitaa ranta-asemakaavoilla tai asemakaavoilla. Maankäytön rakennemallityössä tutkitaan mahdollisuudet muuttaa yhdyskuntarakenteesen erinomaisesti liittyvien loma-asuntoalueiden käyttö vakituiseen asumiseen.

7.2.4 Rakennusjärjestys

Kunnan nykyinen rakennusjärjestys on tullut voimaan 1.12.2003. Se täydentää maankäyttö- ja rakennuslaissa ja -asetuksessa olevia sekä muita maankäyttämistä ja rakentamista koskevia säännöksiä ja määräyksiä. Rakennusjärjestyksen määräykset ohjaavat kaavojen ulkopuolella rakentamisen määrää ja sijaintia. Siinä on myös osoitettu keskeiselle kunnan osalle taajamien läheisyyteen suunnittelutarvealueita ja rakennuspaikan kokovaatimuksia sisältäviä alueita (liitekartta 12). Näiden alueiden ajantasaisuus tullaan arvioimaan rakennemallin jatkotyönä.

7.2.5 Vesihuollon kehittämissuunnitelma

Janakkalan kuntaan on laadittu 4.2.2004 päivätty vesihuollon kehittämissuunnitelma. Suunnitelman laatiminen käynnistyi vuoden 2001 vesihuoltolain muutoksen myötä, jolla edellytettiin kuntien vesihuollon kehittämistä yhdyskuntakehitystä vastaavalla tavalla. Suunnitelmassa on esitetty vesihuollon tilannetta, tavoitteita, kunnan eri osa-alueiden ominaisuustietoa sekä muuta vesihuollon kokonaisvaltaisen kehittämisen kannalta oleellista tietoa. Valmistumisajankohdan jälkeen on saatu valmiiksi ja on edelleen rakenteilla, useita selvitysraportissa mainituista kohteista. Kunnassa on pyrki- myksenä käynnistää nykyiseen selvitykseen pohjautuen uuden kehittämissuunnitelman laatiminen, jonka valmistuminen ajoittuu oletettavasti vuoden 2011 alkupuolelle.

8. TAVOITTEET

Rakennemallityön suunnittelutavoitteet on muodostettu keväällä 2008 ottaen huomioon mm. maankäyttö- ja rakennuslaki, valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet, maakunta- ja kuntastrategiat, lähtötietoselvitykset ja –analyysit sekä tavoiteseminaarin tulokset. Seminaariin osallistui kunnan päättäjiä ja johtoryhmä, aluehallintoviranomaisia ja naapurikuntien edustajia. Samat kuntakohtaiset tavoitteet ohjaavat myös kaavoitusta ja muuta maankäytön jatkosuunnittelua.

Valtakunnallisia alueidenkäyttötavoitteita on tarkistettu valtioneuvoston toimesta myöhemmin korostaen entisestään ilmastonmuutoksen hillintää sekä alue- ja yhdyskuntarakenteen pitämistä eheänä

8.1 Janakkalan alueidenkäytön kehittämisen kolme pääperiaatetta

Varaudutaan kunnan hallittuun kasvuun

- muodostetaan näkemys maankäytön rakenteesta ja kehityslinjoista sekä
 - o kehitettävistä alueista
 - o taajamien laajentumissuunnista
 - o rakenteen sisällä olevista muutosalueista
- ohjataan asuin-, työpaikka- ja palvelualueet vetovoimaisesti ja taloudellisesti ottaen huomioon väestön nettomuutto sekä asumisen väljyyden ja laatuvaatimusten lisääntyminen
- yhdistetään kunnan osien vahvuudet ja vetovoimatekijät kokonaisuudeksi päämääränä kestävä kehitys ja hyvä ympäristö

- muodostetaan yhteinen aikataulutus uusien alueiden maanhankinnalle, rakentamiselle ja palvelutuotannolle.

Tähdätään ehjään ja toimivaan yhdyskuntarakenteeseen

- arvioidaan yhdyskuntarakenteen toimivuutta riittävän erilaisilla vaihtoehdoilla
 - o näkökulmana palvelut, liikenne, kunnallistekniikka, vapaa-alueet
 - o painopiste taajamissa, liikennekäytävissä, kylissä, haja-asutuksessa
- hahmotetaan HHT-akseli logistisesti edullisia alueita sisältävänä virtamaisena runkona, jonka solmukohtia hyödynnetään erityisesti toimitila-alueiden sijoittelussa
- hyödynnetään nykyistä yhdyskuntarakennetta varaamalla laajentumiseen rakenteellisesti ja toiminnallisesti eheyttäviä alueita
- osoitetaan maankäyttöalueet
 - o taajamatoiminnoille (asuminen, elinkeinot, palvelukeskustat)
 - o palveluverkostolle
 - o liikennejärjestelmälle ja tekniselle huollolle
 - o virkistykselle
 - o suojelulle
 - o kylille
 - o matkailulle
 - o haja-asutukselle

Sitoudutaan kunnan ja seudun yhteistyöhön

- sitoudutaan rakennemallin keskeisiin periaatteisiin
- työskennellään pitäen mielessä kunnan yhtenäisyys, mutta mahdollistaen kunnan osien välinen työnjako
- luodaan maankäytöllisin ratkaisuin pohjaa vaikuttaa myönteisesti seudulliseen yhteistyöhön
 - o asuminen
 - o elinkeinorakenne
 - o palvelurakenne
 - o virkistys
 - o liikenne
 - o raja-alueiden maankäyttö ja palvelut
- otetaan huomioon käynnissä olevat rinnakkaiset selvitykset koskien maakunnallista liikennejärjestelmäsuunnitelmaa, seudullista vesihuollon yleissuunnitelmaa ja seudullisia maankäytön kehityskuvia (Hämeenlinnan kaupunkiseutu, Riihimäen-Hyvinkään kaupunkiseutu)

8.2 Suunnittelun tavoitteet/ Yhdyskuntarakenne

Asetetaan rakentamisen painopiste taajamiin ja nykyistä rakennetta hyödyntävään tiivistämiseen

- konkretisoidaan – erityisesti kartallisesti – mitä kasvu merkitsee
- taajamia ja nykyistä rakennetta hyödyntävällä rakentamisella säästetään luontoalueita sekä yhdyskuntataloudellisia ja yksityistaloudellisia kustannuksia
- hyödynnetään HHT-yhteyksikäytävään kuuluvat alueet eritasoliittymien ja päätaajamien sisääntuloväylien läheisyydessä
- selkiinnytetään rakennetta (taajamat, kylät, haja-asutus) ja esitetään rakennusjärjestyksen muutostarve tältä osalta
- maaseudun lisärakentaminen
 - o ohjataan ensisijaisesti omaleimaisiin kyliin ja maaseudun kehittämiskäytäviin (palvelujen ja verkostojen kannalta edullisille alueille)

- sovitetaan kulttuurimaisemaan
- nähdään erilaiset taajamat ja kylät toisiaan täydentävinä ja vuorovaikutuksessa olevina rakenteen osina
- maankäytön ja joukkoliikenteen yhteensovittamisessa yhdistetään kunnan ja muiden toimijoiden voimavarat sekä ketjutetaan asuin-, työpaikka- ja palvelualueet

8.3 Suunnittelun tavoitteet/ Väestö ja asuminen

Varaudutaan hallittuun väestömäärän kasvuun ja luodaan edellytyksiä monimuotoiselle asumiselle palveluiden ja luonnon läheisyydessä

- varaudutaan keskimäärin 0,7 % vuotuisen väestömäärän kasvuun (ei vaihtoehtoisia väestösuunnitteita vaan tavoitevuosi joustaa)
- mitoitetaan alueet ottaen huomioon nettomuutto sekä asumisen väljyyskasvu ja laatuvaatimusten lisääntyminen
- luodaan edellytyksiä laadukkaalle ja turvalliselle asumiselle
- varataan erilaisia asuinalueita ottaen huomioon ennustettu väestön ikärakenteen muutos ja muuttoivoittoväestön rakenne
- selvitetään mahdollisuudet kaavoittaa vetovoimaisia ranta-alueita asumiselle vaalien samalla rantamaisemia (ml. alueet, joilla vapaa-ajan asuminen muutetaan vakinaiseksi asumiseksi)
- arvioidaan asemakaavojen ajantasaisuus (käyttämätön rakennusoikeus rakennuspaikkoina ja kerrosalana, uudisrakennusoikeudet, vajaa tai toissijainen käyttö, suojelumääräykset)

8.4 Suunnittelun tavoitteet/ Elinkeinot ja palvelut

Kehitetään nykyisiä työpaikka-alueita ja varataan elinkeinoelämälle soveltuvia uusia alueita sekä luodaan edellytyksiä palveluverkoston kehittämiseksi

- luodaan edellytyksiä julkisten ja kaupallisten palvelujen verkoston kehittämiseksi ottaen huomioon (tarvittavat) väestöpohjat, taajamien keskustat ja liikenteelliset olosuhteet
- minimoidaan lähipalvelutyhjiöt
- turvataan nykyisten työpaikka-alueiden kehittäminen
- arvioidaan teollisuusalueiden asemakaavojen ajantasaisuus (toteutumattomat alueet, vajaa tai toissijainen käyttö, käyttämätön rakennusoikeus, suojelumääräykset)
- varataan elinkeinoelämälle soveltuvia erilaisia teemoitettuja alueita riittävästi taajamien, moottoritien eritasoliittymien ja mt 130 yhteyteen ml. 20-30 ha suurtonnit esim. logistiikkakeskuksille
- selvitetään myös hyvin sijoittuvien seudullisten työpaikka-alueiden tarve
- kytketään paikalliset luontoon, kulttuuriin ja kyliin perustuvat kohteet seudun aktiiviloma- ja hyvinvointimatkailuun
- arvioidaan maaseudun elinkeinopolitiikan suhdetta yhdyskuntarakenteeseen
- otetaan maa- ja metsätalouden toimintaedellytykset huomioon välttämällä (mahdollisimman paljon) ottamasta rakentamiskäyttöön hyviä peltoja ja metsiä

8.5 Suunnittelun tavoitteet/ Liikenne ja tekninen huolto

Sovitetaan liikennejärjestelmä ja alueidenkäyttö yhteen siten, että ympäristöä vähän kuormittavien liikennemuotojen edellytykset paranevat

- tarkastellaan maankäytön ja liikenteen yhteensovittamista näkökulmina myös
 - joukkoliikenteen edullisuusvyöhykkeet (raideliikenteen palvelualue ja linja-autoliikenteen luonnolliset runkolinjat)

- henkilöautoriippuvuus (taajamien liepeet, kylät, haja-asutus, erilliset työpaikka- ja palvelualueet)
- määritetään joukkoliikenteen yhteydet ja kylien kehittämisen kytkevät maaseudun liikennekäytävät
- uusien alueiden ja palvelujen sijoittamisessa kiinnitetään erityistä huomiota kevyen liikenteen yhteyksiin, vahvoihin linja-autoliikenteen käytäviin ja raideliikennepaikkoihin
- parannetaan liikennejärjestelmän turvallisuutta ja esteettömyyttä
- selvitetään yhdystietarpeet (päätaajamien kehät, Leppäkoski - Ryttylä, Miemala - Harviala)
- osoitetaan pääradan lisäkapasiteetin rakentamisen tarve taajamajunavuorojen ja liikennepaikkojen lisäämiseksi (Harviala ja Leppäkoski)
- liikennemelu ja tärinä otetaan huomioon uudisrakentamisessa ja vilkkaissa liikenneympäristöissä
- käydään läpi vesihuollon ja kaukolämmön kehittämismahdollisuudet (ekologinen kestävyys, toiminta-alueet, verkostojen kapasiteetti, toimintavarmuus)
- selvitetään laajojen hulevesien pintavaluntareitit
- Rehakan kaatopaikan yhteyteen osoitetaan alueita hyötykäyttötoiminnoille

8.6 Suunnittelun tavoitteet/ Ympäristö, virkistys ja suojelu

Tunnistetaan ja säilytetään luonnon monimuotoisuuden kannalta merkittävät aluekokonaisuudet ja niiden väliset yhteydet ja edistetään yhdyskuntien vedenhankinnan kannalta tärkeiden pohjavesialueiden säilymistä pilaantumattomina

- turvataan luonnonolot ja käytetään luonnonvaroja kestävästi
- säilytetään luonnon monimuotoisuuden kannalta merkittävät aluekokonaisuudet, jotka edistävät myös hiljaisten alueiden säilymistä, samalla pyritään aktiivisin toimin lisäämään vastaavia kokonaisuuksia
- varmistetaan asukkaita palvelevat eheät viheralueet ja –yhteydet sekä verkoston jatkuvuus ja käytettävyys
- otetaan toimintojen sijoittelussa huomioon yhdyskuntien vedenhankinnan kannalta tärkeät pohjavesialueet
- selvitetään keinoja ympäristöhaitta- ja häiriötekijöiden poistamiseen
- edistetään arkeologisen perinnön säilymistä
- otetaan huomioon maisematyyppien ja rakennusperinnön kerroksellisuus
- rakennetta ja elinympäristöä kehitettäessä vahvistetaan alueiden arvoja ottaen huomioon
 - taajamarakenne ja –kuva
 - julkisten tilojen ja alueiden suhteet ja vuorovaikutus
 - asutus- ja elinkeinohistoria
 - kulttuurimaisemat ja –ympäristöt

9. MITOITUS

Valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden edellyttämää riittävää tonttimaan tarjontaa on asumisen osalla arvioitu laskelmalla, jossa on otettu huomioon väestömäärän kasvu 0,7 %/a (n. 3000 asukasta) ja asumisväljyyden kasvu 9,7 h-m²/asukas, vanhojen asuntojen poistuma 0,5 %/a, asuntojen talotyyppijakautuma ja aluetehokkuus. Laskelma on laadittu ”varman päälle”, sillä osa uudistuotannosta sijoittuu poistuvien asuntojen paikalle eikä aiheuta taajama-alueen laajennusta. Käyttöön otettavien tontteja ei ole otettu tarkasteluun mukaan, sillä kaikkina ajankohtina pitää olla vapaita rakennuspaikkoja. Samoin on menetelty vajaasti rakennettujen tonttien osalla, vaikka sekä Turen- gissa että Tervakoskella on lähes 200 omakotitonttia, joissa on käyttämätöntä rakennusoikeutta vähintään 100 k-m².

Keskimääräinen mitoitustarkastelu 2007, 2008-2030

	2007	2030	
asukkaita	16405	19350	
asumisväljyys (h-m ² /asukas)	39,9	49,6	
asuntoja	8048		
asuntokoko (h-m ²)	86,9	96,6	
poistuvia asuntoja 2008-2030 (0,5 %/a)		926	
poistuman korvaaminen (h-m²)		80469	21 %
926 x 86,9			
väljyyskasvu (h-m²)		159129	41 %
16405 x (49,6-39,9)			
väestönkasvuun varautuminen (h-m²)		146072	38 %
(19350-16405) x 49,6			
asuminen yhteensä (h-m²)		385670	100 %
asuminen yhteensä (k-m ²)		462804	
asuntotuotanto 2008-2030 (asuntoa)		4085	
(159129+146072) / 96,6 + 926			

Em. tekijöiden yhteisvaikutus asuntotuotannolla mitattuna on keskimäärin 177 asuntoa/vuosi. Tämä tarkoittaa suunnittelukaudella asuntokannan kasvamista puolella – 8000 asunnosta 12000 asuntoon. Jos muuttovoittoa ei synny lainkaan, selvittää noin 40 % pienemmällä uusien asuntojen määrällä, mikä vastaa parin viime vuosikymmenen keskimääräistä arvoa (noin 100 asuntoa/a).

Asuntotuotannon laskennallinen aluetarve 621 ha (27 ha/a) on esitetty sivun 49 taulukossa, jossa asuntojen talotyypijakautuma on: omakotitalot 54 %, rivitalot 25 % ja kerrostalot 22 %. Suuruusluokkalaskelma on tehty tällä perinteisellä tyyppijaolla, joka täsmentyy myöhemmässä kaavoitusvaiheessa. Pitkän tarkasteluajanjakson kuluessa voivat talotyypit muuttua esim. kytkettyjen, matalien ja tehokkaiden tyyppien suuntaan.

Taajama-aluetta varaavana tehokkuutena on käytetty omakotitaloilla runsasta kolmea, rivitaloilla noin 11 ja kerrostaloilla 52 asuntoa aluehehtaaria kohti. Uusista asunnoista sijoittuu Turenkiin – Harvialaan runsas 2300, Tervakoskelle runsas 1000 ja muualle noin 650.

Elinkeinoja palvelevien toimitila-alueiden tarjontaa ei ole arvioitu työpaikkojen, työpaikkaväljyyden ja aluetehokkuuden kautta, vaan uusia alueita on osoitettu runsas 550 ha (25 ha/a) seututien 130 tuntumaan ja päätaajamien eritasoliittymien läheisyyteen, kohtuullisen työmatkan päähän taajamista. Alueet voivat toimia osittain myös seudullisina toimitila-alueina.

10. MALLIVAIHTOEHDOT

10.1 Yleistä

Turengin taajaman tuntumassa on kaksi potentiaalista laajentumisaluetta, joita ei kuitenkaan ole otettu vaihtoehtotarkasteluun mukaan:

- Harvialan mahdolliseen raideliikennepaikkaan välittömästi liittyvä alueen osa esitetään säästettäväksi melko tehokkaalle asumismuodolle ajankohtaan, jolloin raideliikennepaikka voidaan ottaa käyttöön.
- Turengin taajaman, Tarinmaan ja Viralan eritasoliittymän rajaama alue Turengintien eteläpuolella soveltuisi melko laajaksi toimitila- ja asuntoalueeksi siinä vaiheessa, kun Harvialantien varsi Turengin ja Hämeenlinnan välillä sekä Rastikankaan ja Painokankaan väli ovat rakentuneet.

Osa taajamien laajentumisalueista kannattaa toteuttaa mallivaihtoehtoista riippumatta ottaen huomioon mm. lyhyen aikavälin tarpeet, kunnan maanomistus sekä toimitila-alueiden edullisuus kuljetuksen ja varastoinnin näkökulmasta. Kaikille vaihtoehdoille yhteisiä pientaloasumisen alueita ovat Turengissa taajaman itä- ja länsiosa sekä Harvialan osa. Eväsoja on tällainen alue Tervakoskella, jossa myös Metsolan eteläpuoli ja osa taajaman luoteispuolesta on merkitty kaikkiin vaihtoehtoihin. Toimitila-alueet keskittyvät vaihtoehdoissa seututien 130 tuntumaan: Rastikankaan – Viralan – Painokankaan alueelle, Tervakosken taajaman koilliselle osalle ja Riihimäen rajalle Punkkaan.

Yksinkertaistetut mallit on muodostettu painottaen eri alueita ja asumisen talotyypinjakautumaa

- Vaihtoehto 1. ”*Monikeskus*”
 - kasvu suuntautuu useisiin taajamiin ja kyliin
- Vaihtoehto 2. ”*Päätaajamat*”
 - kasvu ohjataan Turenkiin ja Tervakoskelle
- Vaihtoehto 3. ”*Kunta/kaupunki*”
 - kasvu kohdistuu päätaajamien lisäksi niiden kaupunkiväylien varsille
- Vaihtoehto 4. ”*Itäväylä*”
 - laajentumisalueilla pyritään muodostamaan kunnan sisäinen kehittämiskäytävä Lepäkosken kautta
- Vaihtoehto 5. ”*Länsiväylä*”
 - pyritään muodostamaan vastaava käytävä Tarinmaan kautta.

Kaikissa vaihtoehdoissa on mukana haja-asutusalueiden rakentaminen viime vuosina toteutunutta määrää vastaavasti. Useiden kylien lisärakentaminen sisältyy vaihtoehtoon 1. Päätaajamien kehittäminen on mahdollista kaikissa vaihtoehdoissa, mutta vaihtoehdossa 2. niitä tiivistetään ja laajennetaan muita vaihtoehtoja enemmän. Joukkoliikenteen kehittämismahdollisuudet ovat voimakkaasti mukana vaihtoehdoissa 3.-5.

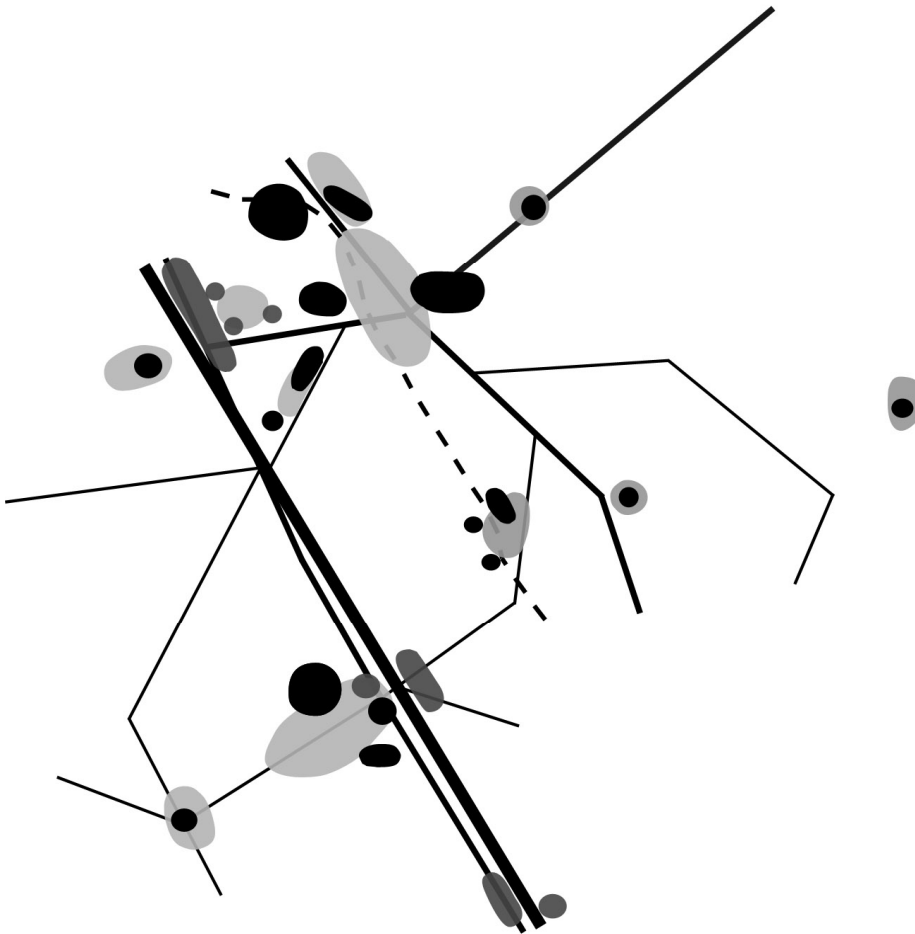
Yleispiirteiset mallit havainnollistavat maankäytön kehittämisperiaatteita. Lopullinen maankäytön rakennemalli muodostuu yhdistelmänä esillä olevista malleista tai niiden muunnelmista. Rakennemallivaihtoehdoilla osoitetaan pääasiassa taajamarakentamisen mahdollisia laajennussuuntia (periaatepiirrokset). Malleista on piirretty myös tarkemmat kartat, joissa otetaan kantaa rakentamiselta säästettäviin alueisiin ja alueiden muuhun käyttötarkoitukseen.

10.2 Vaihtoehto 1. ”Monikeskus”

Vaihtoehdossa hyödynnetään nykyisten taajamien ja kylien verkostoa. Kasvu ohjataan palvelut sisältäviin päätaajamiin sekä paikallistaajamiin ja kyliin, joissa on oma koulu.

Asuntotuotannon talotyyppijakautuma on: AK 18 %, AR 20 %, AO/taajama 45 %, AO/muu 17 %. Toteutettavat asuinalueet ovat pääasiassa omakotipainotteisia pientaloalueita. Turengin itä- ja länsipuoliset alueet sijoittuvat lähelle kuntakeskuksen palveluita. Harvialan alueella on oma koulu ja päiväkotitoiminta – kaupalliset palvelut ovat Turengissa ja Hämeenlinnan Käikälässä. Tervakosken uudet alueet sijoittuvat lähelle kunnanosakeskuksen palveluita. Leppäkosken ja Tarinmaan paikallistaajamissa on oma koulu. Mukaan otetuilla kyläkeskuksilla (Heinäjäki, Löytymäki, Tanntala, Virala, Vähikkälä) on myös koulu sekä erilaisia muita vetovoimatekijöitä (joukkoliikenne, kulttuurimaisema, vesistö, virkistysmahdollisuus tms.).

Toimitila-alueet sijoittuvat seututien 130 tuntumaan kuljetusten kannalta edullisille ja näkyville paikoille. Rastikangas laajenee voimakkaasti Viralan eritasoliittymän ja Painokankaan suunnalle. Tervakoskella alueita osoitetaan eritasoliittymän lähelle ja vähän myös Punkalle Riihimäen kaupungin tuntumaan.

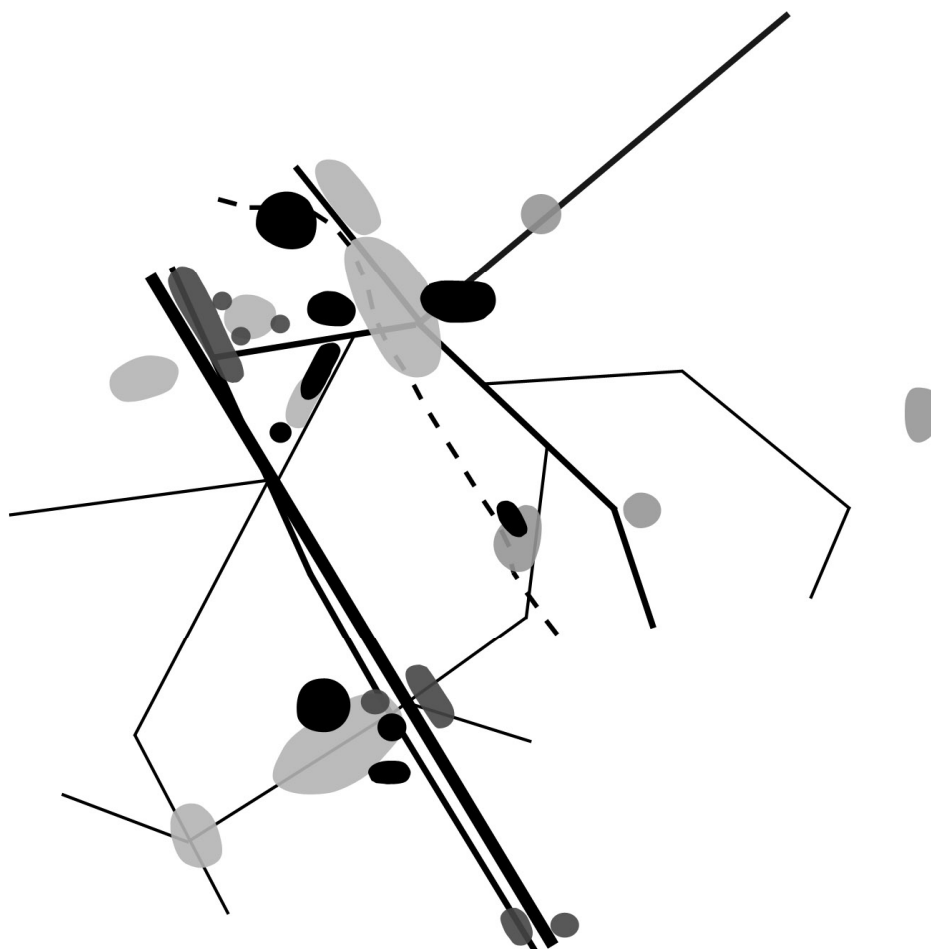

10.3 Vaihtoehto 2. ”Päätaajamat”

Vaihtoehdossa hyödynnetään palveluja sisältäviä päätaajamia. Kasvu ohjataan Turengin ja Tervakosken välittömään läheisyyteen uusille alueille ja taajamien maankäytön tehostamiseen (tiivistäminen ja muutosalueet).

Asuntotuotannon talotyyppijakautuma on: AK 25 %, AR 25 %, AO/taajama 40 %, AO/muu 10 %. Toteutettavissa asuinalueissa on muita vaihtoehtoja enemmän kerros- ja rivitaloasumista, mikä ottaa huomioon väestörakenteen vanhenemisen, pienentää liikkumistarvetta palveluja käytettäessä ja parantaa joukkoliikenteen toimivuutta. Tiivistäminen ja nykyisten verkostojen tehokas hyödyntäminen vähentävät myös kunnallistekniikan rakentamiskustannuksia.

Toimitila-alueet sijoittuvat muiden vaihtoehtojen tapaan seututien 130 tuntumaan. Rastikangas laajenee Viralan eritasoliittymän ja Painokankaan suunnalle. Tervakoskella alueita osoitetaan eritasoliittymän länsi- ja itäpuolelle ja vähän myös Punkalle Riihimäen kaupungin läheisyyteen.

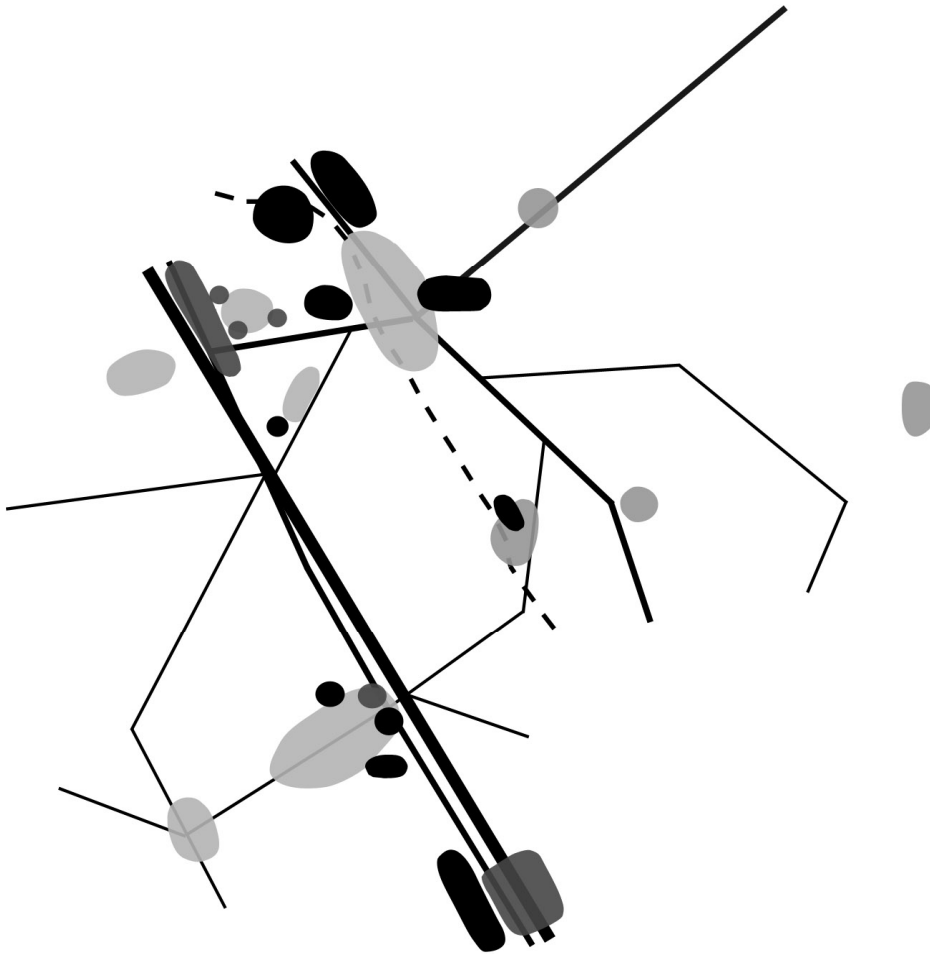

10.4 Vaihtoehto 3. ”Kunta/kaupunki”

Janakkalan kanssa samalla HHT-akselilla sijaitsevat kaupunkikeskukset (Hämeenlinna, Riihimäki) luovat kasvupaineita raja-alueille, joilta on hyvät yhteydet näihin keskuksiin. Paine näkyy sekä asumisen että toimitila-alueiden osalla. Kasvu keskittyy kaupunkiväylien (Harvialantie, Turengintie, Helsingintie) varsille (Harviala, Virala, Punkka) ja päätaajamien kehille. Laajennusalueet sijoittuvat joukkoliikenteen (Turenki – Hämeenlinna, Tervakoski – Riihimäki) kannalta edullisesti.

Asuntotuotannon talotyyppijakautuma on: AK 18 %, AR 20 %, AO/taajama 48 %, AO/muu 14 %. Toteutettavat asuinalueet ovat enimmäkseen omakotipainotteisia pientaloalueita. Turengin itä- ja länsipuoliset alueet sijoittuvat lähelle kuntakeskuksen palveluita. Harvialan alueella on oma koulu ja päiväkotitoimitilat – kaupalliset palvelut ovat Turengissa ja Hämeenlinnan Käikälässä. Tervakosken uudet alueet sijoittuvat lähelle kunnanosakeskuksen palveluita. Punkkan alue on lähempänä Riihimäen kuin Tervakosken palveluita. Leppäkoskella ja Tarinmaalla on oma koulu.

Toimitila-alueet sijoittuvat muiden vaihtoehtojen tapaan seututien 130 tuntumaan. Rastikangas laajenee aikaisempien vaihtoehtojen mukaisesti Viralan eritasoliittymän ja Painokankaan suunnalle. Tervakoskella eritasoliittymän ja Punkalla Riihimäen kaupungin ja eritasoliittymien läheisyys vetävät puoleensa yrityksiä.

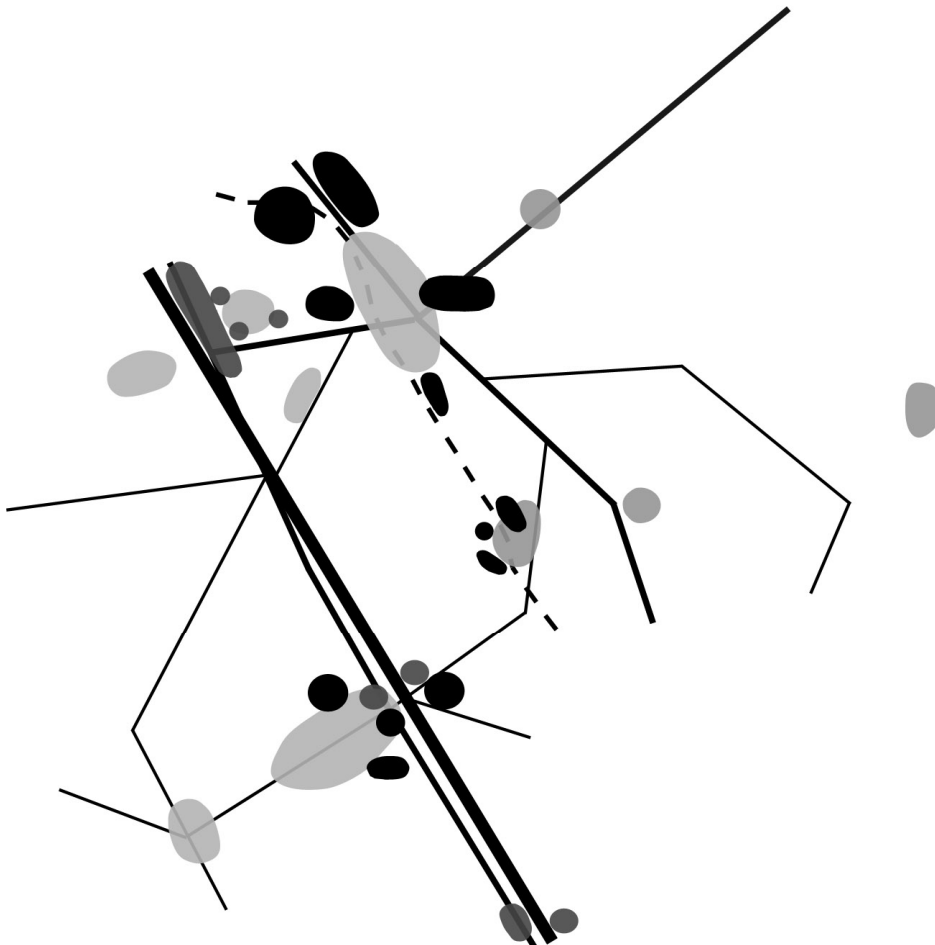

10.5 Vaihtoehto 4. ”Itäväylä”

Vaihtoehdolla tuetaan kunnan sisäisen kehittämiskäytävän muodostumista Tervakoskelta Leppäkosken ja Turenkin kautta Hämeenlinnan kaupunkikeskukseen. Kasvu keskittyy Tervakosken itäosiin, Leppäkoskelle ja Turenkiin, jossa uudisaluetta osoitetaan myös etelän suuntaan. Laajennusalueet sijoittuvat joukkoliikenteen (Tervakoski – Leppäkoski – Turenki) kannalta edullisesti. Leppäkoskelle osoitettujen uusien asuinalueiden määrä ei mahdollista kuitenkaan raideliikennepaikan avaamista.

Asuntotuotannon talotyypinjakautuma on: AK 18 %, AR 20 %, AO/taajama 52 %, AO/muu 10 %. Toteutettavat asuinalueet ovat enimmäkseen omakotipainotteisia pientaloalueita. Turenkin alueet ovat vaihtoehdossa 3. esitetyn mukaisia lukuun ottamatta eteläistä aluetta, joka sijoittuu parin kilometrin etäisyydelle kuntakeskuksen palveluista. Tervakosken uudet alueet sijoittuvat lähelle kunnanosa-keskuksen palveluita, mutta sielläkin moottoritien itäpuolelle tulee etäisyyttä yli kaksi kilometriä. Leppäkoskella alueet sijoittuvat hyvälle etäisyydelle koulusta.

Toimitila-alueet sijoittuvat muiden vaihtoehtojen tapaan seututien 130 tuntumaan. Rastikankaan – Viralan – Painokankaan kolmiota kehitetään. Tervakoskella alueita osoitetaan eritasoliittymän viereen ja vähän Punkalle Riihimäen kaupungin läheisyyteen.

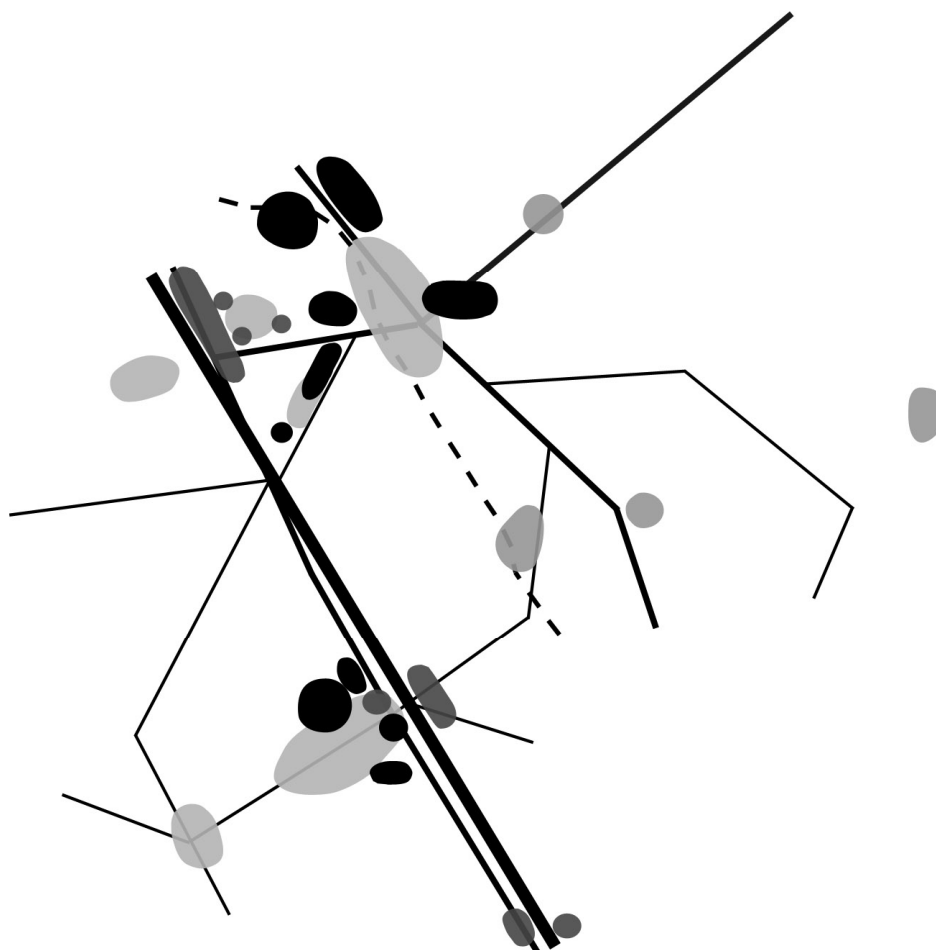

10.6 Vaihtoehto 5. ”Länsiväylä”

Vaihtoehdossa kunnan sisäinen kehittämiskäytävä ohjautuu Tervakoskelta Tarinmaan ja Turengin kautta Hämeenlinnan kaupunkikeskukseen. Kasvu keskittyy Tervakosken itä- ja pohjoisosiin, Tarinmaalle ja Turenkiin, jossa uudisaluetta osoitetaan myös Tarinmaan suuntaan. Laajennusalueet sijoittuvat joukkoliikenteen (Tervakoski – Tarinmaa – Turenki) kannalta edullisesti.

Asuntotuotannon talotyyppijakautuma on: AK 18 %, AR 20 %, AO/taajama 52 %, AO/muu 10 %. Toteutettavat asuinalueet ovat enimmäkseen omakotipainotteisia pientaloalueita. Turengin alueet ovat vaihtoehdossa 3. esitetyn mukaisia lukuun ottamatta lounaista aluetta, joka sijoittuu reilun parin kilometrin etäisyydelle kuntakeskuksen palveluista, kohti Tarinmaan koulua. Tervakosken uudet alueet sijoittuvat lähelle kunnanosakeskuksen palveluita.

Toimitila-alueet sijoittuvat muiden vaihtoehtojen tapaan seututien 130 tuntumaan. Rastikankaan – Viralan – Painokankaan alue on muiden vaihtoehtojen mukainen. Tervakoskella alueita osoitetaan eritasoliittymän molemmille puolille ja vähän myös Punkalle Riihimäen kaupungin rajalle.

10.7 Asunto- ja toimitila-alueiden ulkopuoliset alueet

Vaihtoehtotarkastelussa ei ole esitetty asunto- ja toimitila-alueiden ulkopuolisille alueille toisistaan poikkeavia maankäyttömuotoja. Tarkastelussa ovat kuitenkin olleet mukana keskustatoimintojen alueet, palvelualueet, loma- ja matkailualueet, erityisalueet, laajat virkistysalueet sekä yhteydet alueille ja niiden välille, vihervyöhykkeet ja laajat suojelualueet. Näiden alueiden maankäyttö ilmenee muodostetusta rakennemalliehdotuksesta (kohta 11).

10.8 Tavoitteiden toteutuminen vaihtoehdoissa

Kunnan maankäytölle hyväksytyjen tavoitteiden toteutumista eri vaihtoehdoissa on tarkasteltu nelijäolla, jossa aluksi esitetään kaikkien vaihtoehtojen *yhtäläiset* vaikutukset ja lopuksi eri vaihtoehtojen *eroavat* vaikutukset.

10.8.1 Vaikutukset ihmisten elinoloihin ja –ympäristöön

Turengin ja Tervakosken kaupalliset keskukset kehittyvät taajamien sisällä eivätkä siirry pääliikenneväylien varteen.

Taajamien merkittävät lähivirkistysalueet säilyvät perinteisillä paikoillaan ja niiltä on kehitettävissä yhteydet laajempiin vihervyöhykkeisiin.

Lähes kaikki nykyiset toimitila-alueet voivat kehittyä nykyisellä paikallaan. Uusia alueita osoitetaan päätaajamien eritasoliittymien läheisyyteen, kohtuullisen työmatkan päähän. Ne voivat toimia osittain myös seudullisina toimitila-alueina. Kuntarajan ylittävien työmatkojen osalla korostuu joukkoliikennemahdollisuus.

Vaihtoehto 1. ”Monikeskus”

- Turengin ja Tervakosken asuinrakentaminen sisältää kerros-, rivi- ja omakotitaloja. Omakotirakentamista sijoittuu myös fyysiseltä ja sosiaaliselta ympäristöltään sekä liikenteelliseltä sijainniltaan hyviin kyliin.
- Taajamien laajennusalueet sijoittuvat peruspalvelujen saavutetäisyydelle. Kylien kasvu monipuolistaa elinkeinotoimintaa maaseudulla, mutta ei lisää kiinteitä peruspalveluja siellä.
- Joukkoliikenteen tyydyttävää palvelutasoa on järjestettävissä taajamiin, muttei kaikkiin kyliin.

Vaihtoehto 2. ”Päätaajamat”

- Turengin ja Tervakosken asuinrakentamisessa panostetaan talotyyppien monimuotoisuuteen ottaen huomioon mm. ikääntyneiden määrän kasvu. Vaihtoehdossa on eniten yhtiömuotoisia asumismahdollisuuksia.
- Palvelut ovat väestömäärään nähden parhaiten saavutettavissa ja turvattavissa. Taajamien palvelurakenteessa voidaan myös hallita hyvin asukasmäärän muutosten mukaisia vaihteisuuksia.
- Kävely ja pyöräily kattavat suuren osan liikkumistarpeesta. Hyvä joukkoliikenteen palvelutaso saavutetaan päätaajamien välillä ja niistä kaupunkikeskuksiin. Väestön lisääminen Turenkiin edesauttaa taajamajunavuorojen lisäämistä.

Vaihtoehto 3. ”Kunta/kaupunki”

- Turengin ja Tervakosken asuinrakentaminen sisältää kerros-, rivi- ja omakotitaloja. Harvialan rakentamisessa sijoitetaan joukkoliikenteen laatuikäntävään omakotitalojen lisäksi myös rivitaloja. Punkan lisärakentaminen koostuu omakotialueista.

- Palvelut on järjestettävä osaksi Riihimäen kuntaraja ylittäen.
- Alueet hahmottavat yhtenäistä työssäkäyntialuetta eikä pelkkää kuntaa.

Vaihtoehto 4. ”Itäväylä”

- Turengin ja Tervakosken asuinrakentaminen sisältää kerros-, rivi- ja omakotitaloja. Harvialan rakentamisessa sijoitetaan joukkoliikenteen laatukäytävään omakotitalojen lisäksi myös rivitaloja. Tervakosken – Leppäkosken – Turengin välillä lisärakentaminen koostuu omakotialueista.
- Kunnan sisäisen kehityskäytävän muodostamisessa osa päätaajamien asuinrakentamisesta sijoittuu melko etäälle palveluista. Leppäkoskelle osoitettu rakentamisen määrä ei lisää kiinteitä peruspalveluja.

Vaihtoehto 5. ”Länsiväylä”

- Turengin ja Tervakosken asuinrakentaminen sisältää kerros-, rivi- ja omakotitaloja. Harvialan rakentamisessa sijoitetaan joukkoliikenteen laatukäytävään omakotitalojen lisäksi myös rivitaloja. Tervakosken – Tarinmaan – Turengin välillä lisärakentaminen koostuu pientaloalueista.
- Kunnan sisäisessä kehityskäytävässä osa Turengin asuinrakentamisesta sijoittuu melko etäälle palveluista. Tarinmaalle osoitettu rakentaminen ei lisää kiinteitä peruspalveluja.

10.8.2 Vaikutukset luontoon

Laajat luonnon- ja maisema-alueet sekä arvokkaat kohteet säilyvät hyvin uudisrakentamisen sijoitessa pääasiassa nykyisiin taajamiin tai kyliin. Liikenneväylien varsille sijoittuvat laajennusalueet eivät lisää merkittävästi arvokkaiden alueiden sirpaloitumista. Virkistystä sisältävät vihervyöhykevaraukset kunnan läntisessä ja pohjoisessa osassa säilyttävät eliöstölle sopivia laajoja alueita.

Jo kaavoitusohjelmissa olevista alueista Harviala, Turengin itä- ja länsiosa sijoittuvat hyvälaatuisille peltoalueille.

Vaihtoehto 1. ”Monikeskus”

- Asuinrakentaminen hakeutuu osittain kyliin lähelle luontoa, mikä ei kuitenkaan uhkaa laajojen luontoalueiden säilymistä.
- Liikkumistarve on muita vaihtoehtoja suurempi, mikä lisää kasvihuonekaasupäästöjä.

Vaihtoehto 2. ”Päätaajamat”

- Maankäyttöä tehostettaessa voivat jotkut taajamien lähiviheralueet pienentyä tai niitä korvaavat alueet sijoittua kauemmaksi nykyisestä asutuksesta.
- Liikkumistarve on muita vaihtoehtoja pienempi.

Vaihtoehto 3. ”Kunta/kaupunki”

- Punkan asuin- ja toimitila-alue synnyttää uutta rakennettua ympäristöä.
- Uusi ympäristö lisää liikkumistarvetta vähän ja sijoittuu joukkoliikenteen läheisyyteen.

Vaihtoehto 4. ”Itäväylä”

- Konttilan asuinalue synnyttää uutta rakennettua ympäristöä.
- Uusi ympäristö lisää liikkumistarvetta vähän ja sijoittuu joukkoliikenteen läheisyyteen.

Vaihtoehto 5. ”Länsiväylä”

- Hakoistentien varsi synnyttää uutta rakennettua ympäristöä.
- Uusi ympäristö lisää liikkumistarvetta vähän ja sijoittuu joukkoliikenteen läheisyyteen.

10.8.3 Vaikutukset yhdyskuntarakenteeseen

Viralan pohjoisosa ja Punkan eteläosa varataan toimitila-aluekäyttöön, jolloin syntyy uutta rakennettua ympäristöä. Virala liittyy kuitenkin melko läheisesti Rastikankaan alueeseen. Tervakoskesta irrallaan oleva Punkka sijoittuu Riihimäen rakenteen tuntumaan.

Vaihtoehto 1. ”Monikeskus”

- Useisiin olemassa oleviin taajamiin ja kyliin sijoittuva rakentaminen hajauttaa resursseja ja lisää infrastruktuurin rakentamis-, ylläpito- ja käyttökustannuksia.
- Liikkumistarve on muita vaihtoehtoja suurempi eikä liikenne ole järjestettävissä edullisesti.
- Maaseudun rakentaminen ohjataan kyliin koulujen säilyttämiseksi sekä liikkuvien palvelujen ja vesihuollon toteuttamiseksi.

Vaihtoehto 2. ”Päätaajamat”

- Kahteen suurimpaan taajamaan painottuvat täydennysalueet hyödyntävät ja tehostavat liikenteen, teknisen huollon ja palvelujen verkostoa. Irrallisia asuinalueita ei muodostu.
- Liikkumistarve on muita vaihtoehtoja vähäisempi ja se on kestävämmän tyydytettävissä.

Vaihtoehto 3. ”Kunta/kaupunki”

- Harvialan laaja kehittäminen nopeuttaa Turengin kuntakeskuksen ja Hämeenlinnan kaupunkikeskuksen kasvamista yhteen. Punkalle syntyy uutta rakennetun ympäristön aluetta, joka hajauttaa Janakkalan yhdyskuntarakennetta, mutta tarjoaa asukkaille ja yrityksille monipuoliset sijoittumismahdollisuudet kuntarajasta välittämättä.
- Harvialan kehittäminen tukee Turengista Parolaan ulottuvaa joukkoliikenteen laatukäytävää. Punkan alue tukee joukkoliikenteen järjestämistä Tervakosken ja Riihimäen välillä.

Vaihtoehto 4. ”Itäväylä”

- Harvialan laaja kehittäminen nopeuttaa Turengin kuntakeskuksen ja Hämeenlinnan kaupunkikeskuksen kasvamista yhteen. Kunnan sisäinen käytävä parantaa Leppäkosken kehittymisedellytyksiä. Tarinmaalle ei osoiteta lisärakentamista.
- Harvialan kehittäminen tukee Turengista Parolaan ulottuvaa joukkoliikenteen laatukäytävää. Leppäkosken ja Konttilan uudet alueet tukevat Leppäkosken ja Kiipulan joukkoliikenteen järjestämistä.

Vaihtoehto 5. ”Länsiväylä”

- Harvialan laaja kehittäminen nopeuttaa Turengin kuntakeskuksen ja Hämeenlinnan kaupunkikeskuksen kasvamista yhteen. Kunnan sisäinen käytävä parantaa Tarinmaan kehittymisedellytyksiä. Leppäkoskelle ei osoiteta lisärakentamista.
- Harvialan kehittäminen tukee Turengista Parolaan ulottuvaa joukkoliikenteen laatukäytävää. Tarinmaan uudet alueet tukevat Uhkoilan ja Tarinmaan joukkoliikenteen järjestämistä.

10.8.4 Vaikutukset maisemaan, kulttuuriperintöön ja rakennettuun ympäristöön

Hakoisten/Kernaalan arvokas maisema-alue korostaa laajana kokonaisuutena kunnan keskiosan poikittaista vapaavyöhykettä.

Taajamien reunoilla olevien alueiden ympäristö muuttuu rakentamisen laajentumisalueiden korvatta nykyisiä vapaa-alueita.

Toimitilarakentamisen sijoituessa pääliikenneväylien tuntumaan muuttuvat taajamien sisääntulo-
väylien ilmeet maaseudusta rakennetuksi ympäristöksi. Samalla hukkuvat taajamien vanhat selkeät
rajaukset ja syntyvät uudet vyöhykkeet ja niillä olevat maamerkit.

Rakennemallityön aikana on valmistunut valtakunnallisesti merkittävien rakennettujen kulttuuriym-
päristöjen inventointi (RKY 2009), jota tulee noudattaa rakentamiseen ja muuhun maankäyttöön
liittyvissä lupa- ja kaavoitusmenettelyissä 1.1.2010 lukien. Poikkeuksena ne kaavat, jotka ovat ol-
leen ehdotuksina nähtävillä ennen mainittua päivämäärää ja hyväksytään ennen 30.6.2010. Hyväk-
syttävässä rakennemallissa osoitetut rakentamisen tai muuta erityistä maankäyttöä tarkoittavat alue-
varaukset eivät kohdistu inventoinnin alueisiin tai niiden lähiympäristöihin vaikutuksia aiheuttaval-
la tavalla. Inventoinnin aluevaraukset on esitetty liitekartalla 3 ja inventoinnista ja sen merkitykses-
tä on kerrottu tarkemmin kappaleessa 2.3.1 *Kulttuuriympäristöt*.

Vaihtoehto 1. ”Monikeskus”

- Lisärakentaminen vaikuttaa kaikkien taajamien ja kylien maisemaan ja rakennettuun ympä-
ristöön.
- Rakentaminen kohdistuu maakunnallisesti arvokkaalle maisema-alueelle Harvialassa, Tarin-
maalla, Leppäkoskella, Tanttalassa, Viralassa ja Vähikkälässä. Tarinmaan pieni laajen-
nusosa on valtakunnallisesti arvokasta maisema-aluetta.

Vaihtoehto 2. ”Päätaajamat”

- Rakentaminen kohdistuu maakunnallisesti arvokkaalle maisema-alueelle Harvialassa, Tarin-
maalla ja Leppäkoskella. Tarinmaan pieni laajennusosa on valtakunnallisesti arvokasta mai-
sema-aluetta.
- Päätaajamien sisäiset muutosalueet voivat häivyttää vanhaa historiaa ja yksipuolistaa taaja-
makuvaa, mutta antavat samalla mahdollisuuden kehittää uutta laadukasta ympäristöä.

Vaihtoehto 3. ”Kunta/kaupunki”

- Rakentaminen kohdistuu maakunnallisesti arvokkaalle maisema-alueelle Harvialassa, Tarin-
maalla ja Leppäkoskella. Tarinmaan pieni laajennusosa on valtakunnallisesti arvokasta mai-
sema-aluetta.
- Punkan taajama-alue syntyy vanhalle kylämäiselle alueelle kauaksi kunnanosakeskuksesta.

Vaihtoehto 4. ”Itäväylä”

- Rakentaminen kohdistuu maakunnallisesti arvokkaalle maisema-alueelle Harvialassa ja
Leppäkoskella. Myös Konttilassa sivutaan kulttuurihistoriallista aluetta.

Vaihtoehto 5. ”Länsiväylä”

- Rakentaminen kohdistuu maakunnallisesti arvokkaalle maisema-alueelle Harvialassa, Tarin-
maalla ja Napialassa. Tarinmaan pieni laajennusosa on valtakunnallisesti arvokasta mai-
sema-aluetta.

10.8.5 Vaikutusten yhteenveto

Viralan pohjoisosa, Punkan eteläosa ja eritasoliittymien läheiset alueet varataan kaikissa vaihtoehdoissa toimitila-aluekäyttöön, jolloin syntyy uutta rakennettua ympäristöä pääliikenneväylien varteen. Alueet profiloituvat teollisuuden, kuljetuksen ja varastoinnin sekä tilaa vaativan kaupan alueiksi. Turengin ja Tervakosken kaupalliset keskukset kehittyvät nykyisillä paikoillaan eivätkä siirry pääliikenneväylien varteen. Myös Turengin ja Tervakosken sisääntuloväylien ilme muuttuu rakennetuksi ympäristöksi.

Taajamien reunoilla olevien alueiden ympäristö muuttuu asuinrakentamisen laajentumisalueiden korvattessa nykyisiä vapaa-alueita. Taajamien ja kylien laajentumisalueet eivät kuitenkaan uhkaa luonnon ja maiseman arvoalueita, mutta joitain hyvälaatuisia peltoalueita jää päätaajamien laajentumisen alle.

Merkittävät taajamien lähivirkistysalueet säilyvät perinteisillä paikoillaan ja niiltä on kehitettävissä yhteydet lännessä ja idässä sijaitseviin laajempiin vihervyöhykkeisiin, jotka ovat myös eliöstön säilymisen kannalta sopivia alueita. Valtakunnallisesti arvokas Hakoisten/Kernaalan maisema-alue säilyy laajana vapaana kokonaisuutena kunnan keskiosassa.

Vaihtoehdot eroavat toisistaan mm. seuraavasti:

Vaihtoehto 1. ”*Monikeskus*”

Yhdyskuntarakenteen hajautuminen jatkuu lisärakentamisen ohjautuessa useisiin olemassa oleviin taajamiin ja kyliin. Kehitys lisää palvelurakenteen ja infrastruktuurin rakentamis-, ylläpito- ja käyttökustannuksia.

Tarve liikkua, erityisesti henkilöautolla, on suuri, mikä vaikeuttaa ilmastomuutoksen hillintää. Maaseudun rakentamisen ohjaaminen fyysiseltä ja sosiaaliselta ympäristöltään sekä liikenteelliseltä sijainniltaan hyviin kyliin turvaa kyläkoulujen säilymistä, mutta ei mahdollista joukkoliikenteen tyydyttävää palvelutasoa kaikkiin kyliin.

Vaihtoehto 2. ”*Päätaajamat*”

Turengin ja Tervakosken taajamiin painottuvat täydennysalueet hyödyntävät ja tehostavat liikenteen, teknisen huollon ja palvelujen verkostoa, mikä on myös kuntataloudellisesti edullista. Irrallisia asuinalueita ei muodostu. Talo- ja asuntotyyppien sekä palvelurakenteen monimuotoisuus ja ajoitus ovat parhaiten turvattavissa.

Kävely ja pyöräily kattavat suuren osan liikkumistarpeesta. Hyvä joukkoliikenteen palvelutaso saavutetaan päätaajamien välillä ja niistä kaupunkikeskuksiin. Väestön lisääminen Turenkiin edesauttaa taajamajunavuorojen kehittämistä. Kaikki em. liikenneatkaisut auttavat ilmastomuutoksen hillinnässä.

Maankäyttöä tehostettaessa voivat jotkut taajamien lähiviheralueet pienentyä tai niitä korvaavat alueet sijoittua kauemmaksi nykyisestä asutuksesta. Muutosalueet voivat häivyttää vanhaa historiaa ja yksipuolistaa taajamakuva, mutta antavat samalla mahdollisuuden kehittää laadukasta ympäristöä.

Vaihtoehto 3. ”Kunta/kaupunki”

Yhdyskuntarakenteen kehittäminen Turengista Hämeenlinnan suuntaan on jo aloitettu Harvialassa, vaihtoehto ei tältä osalta hajauta rakennetta vaan nopeuttaa kuntakeskuksen ja kaupunkikeskuksen kasvamista yhteen. Sen sijaan Punkan alueen osoittaminen asumiseen Riihimäen rajan tuntumassa muodostaa selvästi Tervakoskesta erillään olevan osan. Se hajauttaa kunnan yhdyskuntarakennetta tällä tarkastelujaksolla, mutta tarjoaa mahdollisuuden asua työssäkäyntialueen lähellä ja edellyttää palvelujen järjestämistä kuntaraja ylittäen.

Uudet alueet lisäävät liikkumistarvetta, mutta ne sijoittuvat joukkoliikenteen tuntumaan. Harvialan kehittäminen tukee Turengista Parolaan ulottuvaa joukkoliikenteen laatukäytävähanketta ja Punkan alue tukee joukkoliikenteen järjestämistä Tervakosken ja Riihimäen välillä.

Vaihtoehto 4. ”Itäväylä”

Yhdyskuntarakenteen kehittäminen Turengista Hämeenlinnan suuntaan on jo aloitettu Harvialassa, vaihtoehto ei tältä osalta hajauta rakennetta vaan nopeuttaa kuntakeskuksen ja kaupunkikeskuksen kasvamista yhteen. Leppäkosken uudisrakentamisen määrä ei synnytä taajamaan uusia kiinteitä peruspalveluja. Uutta rakennettua ympäristöä synnyttävät alueet Konttilassa ja Tervakosken eritasoliittymän itäpuolella sijoittuvat melko etäälle päätaajamien palveluista.

Uudet alueet lisäävät liikkumistarvetta, mutta ne sijoittuvat joukkoliikenteen tuntumaan. Harvialan kehittäminen tukee Turengista Parolaan ulottuvaa joukkoliikenteen laatukäytävähanketta. Leppäkosken ja Konttilan alueet tukevat joukkoliikenteen järjestämistä Tervakosken – Kiipulan – Turengin välillä.

Vaihtoehto 5. ”Länsiväylä”

Yhdyskuntarakenteen kehittäminen Turengista Hämeenlinnan suuntaan on jo aloitettu Harvialassa, vaihtoehto ei tältä osalta hajauta rakennetta vaan nopeuttaa kuntakeskuksen ja kaupunkikeskuksen kasvamista yhteen. Tarinmaan uudisrakentamisen määrä ei synnytä taajamaan uusia kiinteitä peruspalveluja.

Uudet alueet lisäävät liikkumistarvetta, mutta ne sijoittuvat joukkoliikenteen tuntumaan. Harvialan kehittäminen tukee Turengista Parolaan ulottuvaa joukkoliikenteen laatukäytävähanketta. Tarinmaan alue tukee joukkoliikenteen järjestämistä Tervakosken – Uhkoilan – Tarinmaan – Turengin välillä.

11. MAANKÄYTÖN RAKENNEMALLI

Maankäytön rakennemallin painopiste on taajamien pitkän tähtäimen kasvualueiden määrittämisessä. Uusien asuin- ja toimitila-aluevarausten suunnittelun lähtökohtina ovat olleet mm. väestön määrän ja ikärakenteen kehitys (kohdat 3.1 ja 9) sekä muuttoliike, elinkeinoelämän kehitys, kuntatalous investointeineen ja kaavoitustilanne. Työssä on pohdittu kunnan kilpailukykyä seudulla ja metropolialueella, yhdyskuntarakennetta, palvelurakennetta, logistiikkaa, virkistysmahdollisuuksia sekä suojelu- ja kulttuuriympäristöjä.

Kunnan päätöksentekijät – täydennettyinä ympäristökeskuksen ja maakunnan liiton edustajilla – arvioivat kevään 2009 vaihtoehtoseminaarissa aikaisemmin mainittua viittä pitkän aikavälin maankäyttövaihtoehtoa. Seminaarin ryhmätyöskentely ei nostanut mitään vaihtoehtoa valittavaksi sellaisenaan vaan tulevaisuuden rakentamisalueista oli monia näkemyksiä. Rakennemalliehdotuksen eli uuden kokonaisuuden laatiminen edellytti parhaiden osien poimimista eri vaihtoehtoista.

Vaihtoehdosta 1 on otettu maaseudun kehittymistä edistäviä kylämäisiä alueita ja niitä yhdistäviä kehittämiskäytäviä. Näihin alueisiin kuuluu myös Punkka, joka oli ehdolla tehokkaan maankäytön alueeksi vaihtoehdossa 3. Taajamien ulkopuolisille alueille on osoitettu 12 % (470 kpl) koko tarkastelukauden 4070 uudisasunnosta, mikä vastaa keskimäärin 20 omakotitaloa vuodessa. Se sisältää myös poistuman korvauksen ja väljyykskasvun. Asuntotuotannon jakautuminen alueittain / talotyypeittäin ja sen tarvitsema uuden taajama-alueen määrä on esitetty seuraavan sivun taulukossa.

Vaihtoehdosta 2 on otettu uudisalueiden painotus päätaajamiin pitäen silmällä ilmastonmuutoksen hillintää, yhdyskuntarakenteen eheyttämistä, palvelujen turvaamista ja kuntataloutta. Tämä tarkoittaa myös vähän muita vaihtoehtoja korkeampaa kerrostalojen ja rivitalojen osuutta asuntojen talotyyppijakautumassa. Turenkiin on osoitettu 58 % 4070 asunnosta (2380 asuntoa, 103 asuntoa/vuosi). Osuutta perustelevat raideliikenteen käyttömahdollisuus, linja-autoliikenteen laatuikäytävän muodostaminen ja palvelujen kehittämismahdollisuus. Tervakoskelle on osoitettu 26 % 4070 asunnosta (1050 asuntoa, 46 asuntoa/vuosi). Osuus auttaa säilyttämään moottoritien tuntumassa erinomaisesti sijaitsevan kunnanosakeskuksen palvelut.

Päätaajamapainotukseen sisältyvät myös rakennetta ehytettävien/tiivistettävien alueiden ottaminen käyttöön. Tällaisia muutosalueita ovat Turengissa keskusta, Kauppakuja, Taimistotie, Aarnenkuja, Moisio, Suokulma, Pyhämäki ja Tervakoskella keskusta, Napiala, Sokslammi. Asemakaavoittamattomilla taajama-alueilla olevia muutosalueita ovat esim. Leppäkosken Notkotie – Polttajantie ja Tarinmaan Almanranta.

Vaihtoehtoista 3-5 on otettu joukkoliikenteen laatuikäytävään tukeutuvaa aluetta lisää Harvialaan – Koljalaan.

Maankäytön rakennemalli (liitekartta 13) pyrkii hyödyntämään nykyisiä liikenteen, vesihuollon ja palvelujen rakenteita mahdollisimman paljon. Tervakosken laajennusalueet asettuvat vyöhykemäisesti taajaman ympärille nivoen sitä myös moottoritien eritasoliittymän suuntaan. Vain Punkan toimitila-alue on erillään taajamasta, mutta liittyy kiinteästi Riihimäen pohjoispuoleiseen toimitila-alueeseen. Turengin alueet täydentävät nykyistä taajamaa välittömästi sen itä- ja länsipuolella. Kolmantena suuntana on Harviala, jonka painoarvo on kehittyvässä kaupunkikeskusuhteydessä. Turengin suunnan toimitilat ryhmittyvät Rastikankaan, moottoritien eritasoliittymän ja Hämeenlinnan Painokankaan yhteyteen. Molempien päätaajamien palvelualueet säilytetään keskustoissa.

Asuntotuotanto 1995-2000, 2001-2007, 2008-2030 ja aluetarve

asuntoa	1995-2000	2001-07	2008-30	Turenki	Tervakoski	Leppäkoski	Tarinmaa	kyläm.
AO-kyläm.	94	125	470					470
AO-taajama	103	316	1700	980	550	90	80	
AR-taajama	66	149	1000	650	350			
AK-taajama	30	170	900	750	150			
Yht.	293	760	4070	2380	1050	90	80	470

asuntoa/v	1995-2000	2001-07	2008-30	Turenki	Tervakoski	Leppäkoski	Tarinmaa	kyläm.
AO-kyläm.	16	18	20					20
AO-taajama	17	45	74	43	24	4	3	
AR-taajama	11	21	43	28	15			
AK-taajama	5	24	39	33	7			
Yht.	49	109	177	103	46	4	3	20

%	1995-2000	2001-07	2008-30	Turenki	Tervakoski	Leppäkoski	Tarinmaa	kyläm.
AO-kyläm.	32	16	12					100
AO-taajama	35	42	42	41	52	100	100	
AR-taajama	23	20	25	27	33			
AK-taajama	10	22	22	32	14			
Talotyypeittäin	100	100	100	100	100	100	100	100
Alueittain			100	58	26	2	2	12

uudisalue-ha	2008-30	Turenki	Tervakoski	Leppäkoski	Tarinmaa	kyläm.
AO-kyläm.						
AO-taajama	515	297	167	27	24	
AR-taajama	88	58	31			
AK-taajama	17	14	3			
Yht.	621	369	200	27	24	

ha/v	2008-30	Turenki	Tervakoski	Leppäkoski	Tarinmaa	kyläm.
AO-kyläm.						
AO-taajama	22,4	12,9	7,2	1,2	1,1	
AR-taajama	3,8	2,5	1,3			
AK-taajama	0,8	0,6	0,1			
Yht.	27,0	16,0	8,7	1,2	1,1	

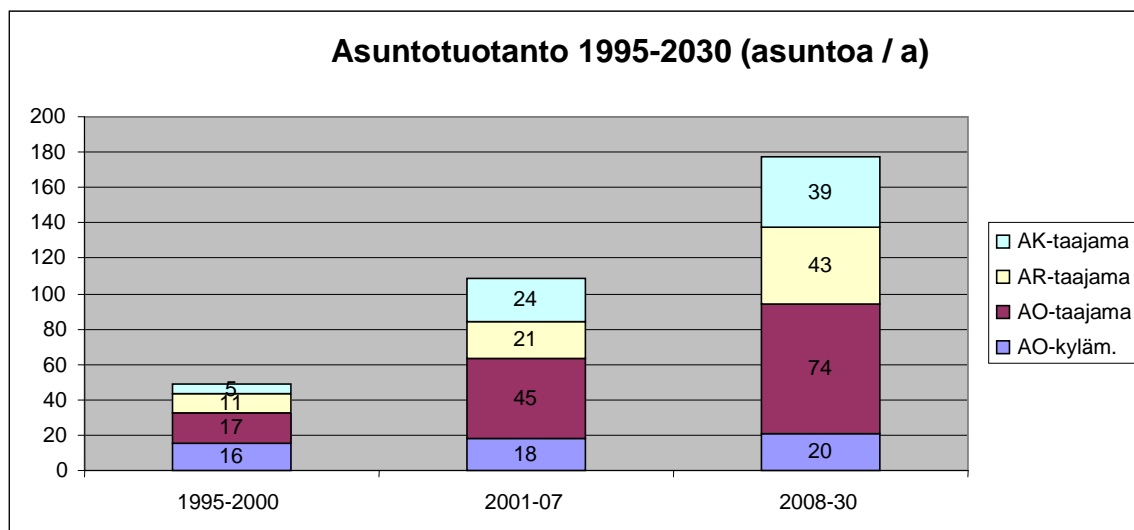
Em. taajamien lisäksi rakentamista ohjataan Leppäkoskelle, Tarinmaalle ja sellaisille kylämaisille alueille tai kehittämiskäytäviin, joilla on kyläkoulu ja joukkoliikenteen järjestäminen on taloudellista.

Uusia liikenneverkon täydennyksiä osoitetaan vain Tervakosken ja Hämeenlinnan Janakkalaa sivuavilla kehillä. Lisäksi esitetään Leppäkosken ja Ryttylän välisen yhteyden nostamista yhdystieluokkaan ja Riihiviidantien linjauksen muuttamista Riihimäen yleiskaavan mukaisesti.

Virkistysalueita kehitetään taajamien tuntumassa ja pääharjujaksolla. Kunnan koillis- ja länsiosassa pyritään maa- ja metsätalousalueita säästämään häiriöitä aiheuttavilta toiminnoilta osoittamalla ne monikäyttöisiksi vihervyöhykkeiksi. Malli ei sisällä monia maankamaran aineiden ottoon osoitettuja alueita. Uusia suojelualueita ei ole osoitettu kuin eräiden vesistöjen yhteyteen. Pääkartassa ilman merkintää oleva alue (maa- ja metsätalousvaltainen alue) täsmentyy sektoriliitekartoissa.

11.1 Asuntoalue

Asumisen alueiden mitoitus on selostettu kohdassa 9 ja edellisen sivun taulukossa. Väestömäärän lisääntymiseen, asumisen väljyykskasvuun ja asuntojen poistuman korvaamiseen perustuva laskennallinen vuotuinen tuotantomäärä on puolitoistakertainen verrattuna viime vuosien keskimääräiseen arvoon ja yli kolminkertainen 1990-luvun jälkeisten vuosien arvoon. Taajamien osuuden on arvioitu kasvavan muuta aluetta voimakkaammin.

Asumisen laajenemiseen tarkoitettut alueet on esitetty rakennemallikartalla 13 yhdellä merkinnällä, joka kattaa kaikki talotyypit. Alueita on kuitenkin osoitettu laskennallista määrää enemmän, jotta mahdollinen uusien talotyyppien kehittäminen ja talotyyppivaihtelu voidaan toteuttaa myöhemmässä kaavoituksessa.

Kerrostaloalueet sijoittuvat palveluiden, joukkoliikenteen, kunnallistekniikan ja energiahuollon saavutettavuuden näkökulmasta Turengissa kaupallisen keskustan yhteyteen, Kauppakujan varteen, aseman taakse ja Tapailaan. Tervakoskella vastaavia alueita ovat kaupallinen keskusta, Kettukallio ja Kivimiehentien pohjoispuoli.

Pientaloalueiden laajentumissuunnissa korostuvat kytkeytyminen joukkoliikenteeseen, kuntakeskus-kaupunki -akseliin ja palvelujen saavutettavuuteen.

Harviala (LT)

11.2 Kylämäinen alue / kehittämiskäytävä

Taajamien ulkopuolista lisäasutusta pyritään ohjaamaan siten, että ketjutetaan taajamia, kyliä ja kylämaisia alueita ns. kehittämiskäytäväksi. Tällöin voidaan hyödyntää kyläkouluja ja koululaiskulketuksia sekä helpottaa muuta joukkoliikenteen ja kotipalvelujen järjestämistä. Rakentamisessa tulee kiinnittää huomiota sen soveltuvuuteen kyläkuvaan ja viljelymaisemaan.

Em. periaatteella on muodostettu ketjut

- Turenki – Virala – Hyvikkälä – Tarinmaa – Turenki
- Turenki – Heinäjoki – Mallinkainen – Turenki
- Turenki – Kiipula – Leppäkoski – Tervakoski – Punkka – Riihimäki
- Tervakoski – Hallakorpi – Ryttylä.

Erillisinä kylämaisinä alueina on esitetty Rastila, Uhkoila, Vähikkälä, Tanttala ja Löyttymäki.

Virala (LT)

11.3 Keskusta-alue

Palvelua, hallintoa ja asumista sisältävää keskustatoimintojen aluetta on merkitty päätaajamiin. Turengissa alue kattaa tärkeän kehitettävänä olevan ”Turengin sarven” lisäksi Harvialantien ja Turengintien/Kauppakujan suunnat. Harvialantien varteen on jo muodostunut kaupan laajentumisalue, joka pitkällä aikavälillä yhdistyy maankäytön muutosalueen kautta nykyiseen keskukseen. Kauppakuja on nimensä mukaisesti vanhaa keskusta-aluetta rautatieaseman ja nykyisen kaupallisen keskuksen välissä, ja siten nykyaikaistettavissa palvelujen ja asumisen alueena. Tervakosken kokonaisuus pitää sisällään Tervajoen eri puolilla olevien vanhan ja uuden keskuksen yhdistämisen.

11.4 Palvelualue

Erilliseksi palvelualueeksi on merkitty Kiipulan koulutus- ja kuntoutuskeskus, jonka kautta on ohjattu Turengin – Leppäkosken kehittämiskäytäväkin. Muu palvelu ja hallinto sisältyvät asunto- ja työpaikka-alueisiin.

11.5 Työpaikka-alue

Turengin keskustassa on nykyisellä paikallaan kehittyviä mittavia yksittäisiä teollisuuslaitoksia, mutta myös alueita, jotka sijaintinsa ja tilanahtautensa vuoksi voivat tarkasteluajanjaksolla muuttua palvelu- ja asumiskäyttöön. Alangon ja Sokerin teollisuusalueilla on profiililtaan hyvin erilaisia

toimijoita, mutta alue kehittynee työvoimavaltaiseen tilatarpeiltaan rajalliseen yritystoimintaan. Logistisilta vahvuuksiltaan ja tilamahdollisuuksiltaan hyvä Rastikankaan alue laajentuu yhä enemmän seututien 130 ja Viralán eritasoliittymán sekä Hämeenlinnan painokankaan suuntaan. Nämä alueet voivat painottua valtakunnallisen ja seudullisen tason laajaa tilaa tarvitsevaan liiketoimintaan.

Myös Tervakosken keskustassa on yksittäisiä teollisuuslaitoksia, jotka voivat kehittyä nykyisellä paikallaan tai muuttua pitkällä aikavälillä toiseen käyttöön. Patalan, Paunilan ja Huunan teollisuusalueet ovat profiililtaan seudullisen ja paikallisen tason teollista ja palveluliiketoimintaa. Tervakosken eritasoliittymien väliin ja moottoritien itäpuolelle osoitetut uudet työpaikka-alueet soveltuvat myös valtakunnallisen tason toimintaan. Punkán eteläosaan on osoitettu uutta työpaikka-alueita, joka sijoittuu Riihimäen kaupungin rajan tuntumaan. Alue on liikenteellisesti hyvin saavutettavissa moottoritien eritasoliittymän lähellä, seututien 130 ja Riihiviidantien tulevan linjauksen varrella. Uramonmäen – Metsomäen alueella on jo esimerkkejä valtakunnallisen ja seudullisen tason tilaa tarvitsevasta kuljetus- ja varastointitoiminnasta.

Tervakoski (LT)

11.6 Virkistysalue

Merkittäván laajat alueet ovat virkistyskäytössä Konttilassa, Kalpalinnassa ja Mallinkaisilla. Kehitettävii alueita ovat Turengissa taajaman pohjoispuolta palveleva Lastujärvi – Lintuvuori ja entisiä Sokerin altaita hyödyntävä Hiidenjoen ja rautatien väli keskustan tuntumassa. Hämeenlinnasta Hausjärvelle suuntautuva Janakkalan pääharjukso on osa laajempaa virkistyskokonaisuutta, joka palvelee myös Turengin taajamaa Konttilassa ja Kalpalinnassa. Niemenpää on esitetty tarkasteluajaksolla Harvialan asuntoalueeseen ja Vanajaveteen liittyväna virkistysalueena, josta voidaan ohjeellisen tielinjauksen toteuttamisvaiheessa ottaa osa asumiskäyttöön.

Luulionvuori on sijaintinsa ja maastonsa puolesta paras virkistysaluevaraus Tervakosken taajaman eteläpuolella. Itä- ja pohjoispuolella pääliikenneväylän ja kaatopaikan läheisyys heikentävät laajan virkistysalueen mahdollisuuksia, mutta Rehakantien ja Vipukorven välisen asuinalueen suunnittelun yhteydessä tulee vapaa-alueen osoittaminen tutkia. Toinen mahdollinen alue on lännen Huistin suunta, jossa kuitenkin nykyinen erityisurheilutoiminta rajoittaa sen kehittämismahdollisuuksia. Leppäkosken paikallistaajaman tuntumassa ovat sekä Rahittu että Haukankallio jo osittain virkistyskäytössä (uimaranta, kuntopolku). Kernaalanjärvellä Hiisinkärki on osoitettu virkistyskäyttöön ranta-asemakaavan pohjautuen, pienehköllä aluevarauksella on merkitystä erityisesti vesiliikuntareitin tukikohtana. Tarinmaalla on kuntopolku Säkkärämäellä, jonka käyttö virkistykseen tulevaisuudessa tulee sovittaa hautausmaan mahdolliseen laajentamiseen.

11.7 Vihervyöhyke

Vihervyöhykemerkinällä osoitetaan laajat tavanomaiset maa- ja metsätalousvaltaiset alueet, jotka mahdollistavat samalla monikäyttöisen virkistävän liikunnan luonnossa. Niiden pääkäyttö on siis maa- ja metsätalous, mutta alueet pyritään säästämään häiriöitä aiheuttavilta toiminnoilta, esim. maankamaran aineiden otolta. Alueille osoitetaan myös kapeat ohjeelliset yhteydet taajamista.

Kunnan pohjoisosaa koetaan yleensä yhtenäisenä luonnonrauha-alueena, jossa jokamies voi vaeltaa, marjastaa ja sienestää. Alueella sijaitsee keskeisesti pohjoinen Kesijärvi, joka on sekä maakunta-kaavassa että oikeusvaikutteisessa rantayleiskaavassa varattu retkeilykäyttöön. Läheisyydessä on myös Suurisuon Natura-alue.

Myös Isojärven ja Mallinkaisten rannoilla on virkistysaluevarauksia, jotka yhdistyvät pienien vesialueiden kautta luontevaksi itäiseksi vihervyöhykkeeksi. Samaan tapaan voidaan kehittää Tervakoskelta Lamminmaan ja Lukkojenmaan kautta Valajärvelle ja Haapajärvelle ulottuvaa vyöhykettä. Tämän alueen kaakkoiskulmaa tulisi tutkia myös Tervakosken taajaman läntisenä virkistysalueena.

11.8 Matkailualue

Olemassa oleviksi loma- ja matkailualueiksi on merkitty Tervakosken Puuhamaa, Sääjärven Haitti, Kalpalinnan laskettelu- ja liikuntakeskus sekä Linnatuuli. Linnatuulelle on osoitettu Joutjärven suuntaan myös laajentumisaluetta, jonka kehittämistä matkailu- ja matkailukauppa-alueena tulee tutkia. Alueen liittäminen päätieverkkoon on haasteellista, eikä liityntäratkaisuja ole tässä yhteydessä tarkemmin selvitetty.

11.9 Erityisalue

Erityisalueen merkinnällä on osoitettu Rehakan jätteenkäsittelyalueesta kehitettävä materiaalitehokkuutta lisäävä ja luonnonvarojen kysyntää vähentävä uusiokäyttöalue. Erityisalueita ovat myös Pirttisuon ampumarata-alue ja nykyiset soran- ja hiekanottoalueet. Pinta-alaltaan suurin merkintä on Röyhynsuon nykyinen turpeenottoalue, jonka käyttö saattaa jatkua koko tarkasteluajanjakson. Sen ympäristölupahakemuksen tueksi laaditusta suunnitelmasta on pääteltävissä, että tuotantoalueesta muodostuu järvi/kosteikko turpeen ottamisen päätyttyä. Kyseisen alueen maankäyttömahdollisuudet tulee selvittää myöhemmin, esim. ranta-asemakaavalla.

Uudet soranottoalueet on osoitettu Vähikkälään (Kyöstilänharju), Heinäjoelle (Pirilänkangas-Kulomäki) ja Sillanpähän (Suonsivu). Uusi kallionottoalue on osoitettu Tuulensuuhun (Peninkulman Tukkimäki) suhteellisen lähelle pääliikenneväyliä. Turpeenotolle mahdollinen alue on Hyvikkälässä (Palliossuo). Osa pääkarttaa merkityistä maa-aineksen ottoalueista tulee melko pian lopettamaan toimintansa, jolloin alue palautuu käyttötarkoitukseltaan lähtökohtaisesti maa- ja metsätalousmaaksi tms.

11.10 Suojelualue

Laajoina suojelualueina on merkitty mm. Hakoisten muinaismuistoalue ja Natura 2000 –alueet. Hakoisten aluetta on myös laajennettu Räikälässä, Määkynmäellä ja kirkolla. Uudet linnustopainotteiset luonnonsuojelualueet on merkitty Vettenjakamon ympäristöön Puujoen ja Hiidenjoen yhtymäkohdassa, Haapajärven luusuaan, Onkijärvelle, Saarenperkooseen ja Kuuslammille. Muut luonnonsuojelukohteet (luonto, kasvisto, kallio, vesistö) on esitetty liitekartalla 1.

11.11 Ohjeellinen linjaus

Nykyiseen tieverkkoon on lisätty viisi uutta ohjeellista linjausta. Seututietasolla on maakuntakaavan mukaisesti merkitty Hämeenlinnan kaakkoiseen kehäyhteyteen kuuluva Hiidenjoen ylitys Harvialan Niemenpäässä. Alue on muulta osalta esitetty virkistysalueeksi tällä suunnittelujaksolla.

Tervakoskella on osoitettu kaksi ohjeellista yhdysteiden linjausta. Ensimmäinen on taajaman eteläiseen kokoojaan liittyvä Tervajoentien jatke vanhalle kolmostielle ja toinen on mm. kaatopaikan uusiokäyttötoimintojen liikennettä palveleva Rehakantien jatke vanhalle 3-tielle Napialassa. Myös Vangonojantie on osoitettu yhdystietasoisena Leppäkosken taajaman yhteytenä Ryttylän raideliikennepaikalle. Kantatieltä 54 alkavalle Riihiviidantielle on osoitettu hieman Janakkalan puolelle sijoittuva uusi linjaus Riihimäen yleiskaavan mukaisesti.

Tervakosken sähkönsiirron varmistamiseksi on merkitty ohjeellinen pääsähkölinja Eväsojan sähköasemalta Punkalla sijaitsevalle Hikiän – Forssan pääsähkölinjalle.

Vesihuoltoon liittyviä ohjeellisia linjauksia ovat yhdysvesijohdot Leppäkoskelta Turenkiin ja pääharjujaksolle perustettavalta vedenottamolta Leppäkoskelle sekä siirtoviemäri Tervakoskelta Leppäkosken kautta Turenkiin (toteutumassa 2010).

Ohjeelliset viheryhteydet on osoitettu taajamista virkistysalueille ja taajamien välille sekä kahdelle laajalle vihervyöhykkeelle. Myös naapurikuntien rajoille on osoitettu yhteydet. Taajamien sisäisten viheryhteyksien kehittäminen tapahtuu taajamaosayleiskaavojen tarkistuksessa.

12. YHTEENVETO

12.1 Suunnitelman luonne ja vaiheet

Maankäytön rakennemalli ei ole kaava vaan strategiatyyppinen, kartalla 13 esitettävä, hyvin pitkän aikavälin maankäytön visio koko kunnan alueelle. Mallin jälkeen on tarkoitus laatia useita sen toteuttamista edistäviä ohjelmia, mutta varsinaisesti malli konkretisoituu jatkotöinä laadittavien oikeusvaikutteisten yleiskaavojen korvatessa vanhat taajamayleiskaavat ja koko kunnan yleiskaavan. Yleiskaavojen painopiste tulee olemaan taajamien kasvualueiden tarkemmassa määrittämisessä, tärkeiden suojeluarvojen säilyttämisessä sekä keskeisten virkistysalueiden ja –reittien turvaamisessa.

Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet korostavat mm. ilmastonmuutoksen hillintää ja yhdyskuntarakenteen eheyttämistä ja edellyttävät samalla riittävää tonttitarjontaa. Asumisen ja elinkeinoelämän tarpeisiin vastaaminen ovatkin kärkipäässä, kun kunta kehittää kestävästi omaa aluettaan sekä tekee yhteistyötä kaupunkiseudulla ja Helsingin metropolialueen reunalla. Vuorovaikutus on ollut tällä tasolla ajankohtaista jo rakennemallivaiheessa, sillä samalla on osallistuttu sekä Hämeenlinnan että Hyvinkään – Riihimäen kaupunkiseutujen maankäytön kehityskuvien laadintaan.

Kunta on selostanut kaavoituskatsauksessaan omana työnä tehtävää maankäytön rakennemallia ja selvittänyt sen tarkoitusta ja sisältöä eri viranomaisille vuoden 2005 lopulla pidetyissä työneuvotteluissa. Tärkeimmäksi tavoitteeksi todettiin ohjata kunnan yhdyskuntarakenteen kehittämistä ja sen edellyttämää maanhankintaa ja osayleiskaavojen laadintaa. Mallin alustavaa osallistumis- ja arviointisuunnitelmaa käsiteltäessä todettiin mm. työn tarkemman ohjelmoinnin johtavan aikataulun pitenemiseen ja vähittäiskaupan osuuden edellyttävän palveluverkkoselvityksen teettämistä.

Lähtötietojen kartoitus, lisäselvitysten ohjelmointi ja alustavien tavoitteiden määrittely tehtiin vuonna 2006. Kunnanhallitus hyväksyi vuoden 2006 lopulla työlle ohjelmarungon sekä osallistumis- ja arviointisuunnitelman. Saman vuoden lopulla valmistui lisäselvityksenä tehty vähittäiskaupan palveluverkkoselvitys. Selvityksessä kiinnitettiin huomiota erikoiskauppaan suuntautuvan ostovoiman siirtymään kunnasta ulos. Turengin ja Tervakosken kaupallisten keskustojen kehittämistä kokonaisuuksina pidettiin hyvin tärkeänä. Erittäin pitkällä aikavälillä kehoitettiin varautumaan Viralan eritasoliittymän tuntumassa mm. tilaa vaativan kaupan tarpeisiin. Muukin rakennemallin valmisteluaineisto saatiin kerätyksi vuoden 2008 alkuun mennessä.

Muutospaineiden ja -rajoitteiden arvioinnin jälkeen ryhdyttiin tarkentamaan tavoitteita, joista pidettiin kunnan päättäjille ja johtoryhmälle, aluehallintoviranomaisille ja eräille naapurikunnille suunnattu seminaari vuoden 2008 keväällä. Kunnanhallitus hyväksyi kesäkuussa 2008 maankäytön tavoitteet, minkä jälkeen laadittiin viisi maankäyttövaihtoehtoa. Kunnan päättäjille pidettiin keväällä 2009 vaihtoehtoja koskeva seminaari, jonka jälkeen muodostettiin tämä ehdotus maankäytön rakennemalliksi.

Rakennemalliehdotus asetettiin kunnanhallituksen päätöksellä 1.6.2009 julkisesti nähtäville sekä lausuntokierrokselle 10.6.-28.8.2009 väliseksi ajaksi. Tarkoituksena on ollut, että osalliset voivat arvioida ehdotusta ja esittää siitä mielipiteensä. Eräiden lausuntojen antamiselle pyydettiin jatkoaikaa ja muita lausuntoa antamattomia tahoja muistutettiin lausuntopyynnöstä. Viimeiset lausunnot saatiin lokakuun 2009 loppuun mennessä. Joulukuussa 2009 rakennemallin tavoitteistoa ja sisältöä esiteltiin kahdessa yleisötilaisuudessa, Tervakoskella ja Turengissa. Mielipiteistä ja lausunnoista on tehty referaatit sekä kunnan vastineet, joita käsiteltiin pääkartan vähäisten sisältömuutosten kanssa teknisessä lautakunnassa 15.12.2009. Tekninen lautakunta päätti tuolloin hyväksyä karttaan tehdyt muutokset sekä merkitä tiedoksi yleisötilaisuuksissa ja nähtävillä ollessa annetut palautteet ja hyväksyä niihin laaditut vastineet.

Rakennemalliehdotuksen nähtäville asettamista koskevan päätöksen pohjana olleessa listatekstissä mainittiin viranomaistahojen kanssa käytävästä työneuvottelusta, jonka järjestämistä ei katsottu asiaa viranomaistaholta tiedusteltaessa enää tarpeelliseksi. Näin ollen rakennemallin hyväksymiselle ei ole nähtävissä yleiseen etuun tai sisällön laadullisiin tekijöihin liittyviä esteellisyyksiä.

12.2 Taajamien kehityssuunnat

Rakennemallin asumista koskeva mitoitustarkastelu 2008-2030 perustuu asumisväljyyden kasvuun, asuntojen poistuman korvaamiseen ja väestömäärän kasvuun (noin 3000 asukasta). Suunnittelujaksolla tarvitaan laskennan mukaan noin 4000 uutta asuntoa, joista väestömäärän kasvuun varautuminen edustaa 38 %. Keskimääräisen vuosittaisen asuntotuotannon tulee olla runsas 170 asuntoa. Asuntotuotannon laskennallinen taajama-aluearve on yhteensä runsas 600 hehtaaria, mutta mallissa osoitetaan asuntoaluelajennuksia kaikkiaan noin 800 ha. Tämä suo mahdollisuuden useampiin toteuttamispolkuihin.

Elinkeinoja palvelevien toimitila-alueiden tarjontaa ei ole arvioitu työpaikkojen määrän, työpaikaväljyyden ja aluetehokkuuden kautta, vaan uusia alueita osoitetaan runsaasti (550 ha) seututien 130 tuntumaan ja päätaajamien eritasoliittymien läheisyyteen, kohtuullisen työmatkan päähän taajamista. Alueet voivat toimia sijaintinsa puolesta myös seudullisina toimitila-alueina.

Taajamien kehityssuuntia arvioitaessa on tehty lähtökohtarajaus koskien Turengin taajaman tuntumassa olevaa kahta potentiaalista laajentumisaluetta (RES). Niitä ei ole otettu vaihtoehtotarkasteluun mukaan. Ensimmäinen on Harvialan alueen osa, joka esitetään säästettäväksi melko tehokkaalle asumismuodolle mahdolliseen raideliikennepaikan käyttöönottoajankohtaan. Toinen kohde –

Turengin taajaman, Tarinmaan ja Viralan eritasoliittymän rajaama alue Turengintien eteläpuolella – soveltuu melko laajasti kehitettäväksi toimitila- ja asuntoalueeksi siinä vaiheessa, kun Harvialantien varsi Turengin ja Hämeenlinnan välillä sekä Rastikankaan ja Painokankaan välialue ovat rakentuneet.

Turenkiin osoitetaan lähes 2400 uutta asuntoa, jotka tarvitsevat enintään 370 ha uutta taajama-alueita. Taajama laajenee asumisen osalta idässä Lammintien ja lännessä Turengintien varressa. Kolmantena suuntana on Harviala – Koljala, joka tukeutuu joukkoliikenteen järjestämisen kannalta edulliseen Turengin – Hämeenlinnan – Parolan laatukäytävään. Uudet toimitila-alueet osoitetaan nykyisen Rastikankaan alueen laajennuksina kohti moottoritien eritasoliittymää ja Hämeenlinnan Painokangasta.

Tervakoskelle osoitetaan yli 1000 uutta asuntoa, jotka tarvitsevat enintään 200 ha uutta taajama-alueita. Taajama laajenee asumisen osalta vyöhykemäisesti Eväsojalle, Rauhalaan, Kydönkulmalle ja laajalle Vipukorven pohjoispuoliselle alueelle. Uudet toimitila-alueet osoitetaan moottoritien Tervakosken eritasoliittymän ja Riihimäen pohjoisen eritasoliittymän läheisyyteen.

Leppäkoskelle ja Tarinmaalle osoitetaan kumpaankin alle 100 asuntoa, jotka tarvitsevat yhteensä enintään 50 ha uutta taajama-alueita. Leppäkoskella pienet asumisen laajennusalueet sijoittuvat Stoltinkorpeen, keskustan ja Kisalan väliin sekä entisen tiilitehtaan alueelle. Tarinmaalla asuminen laajenee vähän Rantalahden pohjoispuolella ja Lanteennummen länsipuolella. Leppäkoskelle ja Tarinmaalle ei osoiteta uusia työpaikka-alueita.

Kyliin ja niitä yhdistäviin kehittämiskäytäviin sekä varsinaiselle haja-asutusalueelle osoitetaan lähes 500 asuntoa. Joukkoliikenteeseen tukeutuva kehittämiskäytävä suuntautuu Turengista Leppäkosken kautta Tervakoskelle ja sieltä Riihimäelle. ”Kahdeksikkomainen” kehittämiskäytävä sijoittuu Turengin länsi- ja itäpuolelle tavoittaen mm. Viralan ja Heinäjoen koulut. Myös Löyttymäen, Tanttalan ja Vähikkälän koulut tukevat asumista. Hallakorpi, Rastila ja Uhkoila soveltuvat asukastiheydeltään ja sijainniltaan joukkoliikenteeseen tai palvelulinjaan perustuvaksi kylämäiseksi alueeksi.

12.3 Rakennemallin käyttö ja jatkotyö

Rakennemalli koostuu pääkartasta ja selostuksesta. Kartalla esitetyt käyttötarkoituksiin sidotut aluevaraukset, yhteystarpeet ja erilliset kohteet luovat maastoon ymmärrettävästi sijoittuvan kokonaisuuden, jota selostus taustatietoineen täsmentää. Rakennemallia tulisi näin ollen tulkita ja käyttää asiakirjakokonaisuutena. Sitä käytettäessä on hyvä muistaa, että se on laadittu kunnan omia voimavaroja hyödyntäen yhdyskuntakehityksen turvaamiseksi unohtamatta seudullista ja jopa valtakunnallista asemapaikkaa.

Rakennemalliehdotuksen tultua hyväksytyksi, tullaan sitä käyttämään ensisijaisesti maankäytön suunnittelun lähtötietoaineistona. Se antaa hyvän tietopohjan maankäytön strategisista valinnoista taustoituneen, joten sitä voidaan käyttää hyväksi valmisteltaessa esimerkiksi lupa- ja virkamiespäätöksiä, palveluverkkoa tai maanhankintaa. Rakennemalli on työväline, joka luontevasti johtaa jatkotöihin ja –ohjelmiin helpottaen työtapoihin liittyvien valintojen fokusointia.

Jatkotöitä ja ohjelmia

kaavoitus ja maankäyttö

- kaavoituksen ohjelmointi, yleiskaavoitus, asemakaavojen ajanmukaisuuden arviointi

- maanhankintaohjelma
- maapoliittisen ohjelman tavoitteisto
- tonttutuotannon ohjelmointi

muu yhteistyö

- rakennusjärjestyksen osittainen tarkistus; rakennuspaikkojen pinta-alavaatimukset ja suunnittelutarvealueiden rajaukset (MRL 16.3§)
- vesihuoltosuunnitelma
- viheralue selvitys
- peruspalvelujen ennakointi
- elinkeinotoiminnan tarveselvitys

Janakkalassa 8.4.2010

Ismo Holstila
yleiskaavasuunnittelija